

Załącznik nr 1 do Zarządzenia Zastępczego nr 3/2015 Wojewody Dolnośląskiego
z dnia 26 maja 2015 r.

Tekst ujednoczony studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie z wprowadzonymi udokumentowanymi złożami kopalin, zgodnie z art. 96 oraz art. 208 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015r. poz. 196).

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XXXII/147/13
RADY GMINY WĄDROŻE WIELKIE
Z DNIA 26 CZERWCA 2013 R

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

CZĘŚĆ A: UWARUNKOWANIA

CZĘŚĆ B: KIERUNKI

CZĘŚĆ C: UZASADNIENIE I SYNTEZA

ZLECENIODAWCA:

URZĄD GMINY WĄDROŻE WIELKIE

WYKONAWCA:

„BAU-PROJECT”
BUDOWNICTWO, ARCHITEKTURA, URBANISTYKA
STUDIA, PROJEKTY, REALIZACJE
DR INŻ. ARCH. ROMUALD PUSTELNIK

GŁÓWNY PROJEKTANT:

DR INŻ. ARCH. ROMUALD PUSTELNIK
NR UPR. URBANISTYCZNYCH 1467/94

ZMIANA STUDIUM

Małgorzata Bartyna-Zielińska
członek ZOIU nr Z-414

ZESPÓŁ GŁÓWNEGO PROJEKTANTA:

DR EWA PUSTELNIK
MGR INŻ. ANNA KORABIEWSKA
MGR INŻ. PRZEMYSŁAW MALCZEWSKI
MGR INŻ. RAFAŁ SÓJKA
MGR INŻ. MICHAŁ WIĄCEK

Agnieszka Małanka-Małyszko
członek ZOIU nr Z-417

Zmiany wprowadził: mgr inż. Tomasz Rodkiewicz nr uprawnień urbanistycznych 1645.

SPIS TREŚCI:

1 CZĘŚĆ B: KIERUNKI	1
I. WSTĘP	8
1 PODSTAWY PRAWNE	8
2 PRZEDMIOT OPRACOWANIA	9
3 MATERIAŁY WYJŚCIOWE	9
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE	11
1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	11
2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	12
3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	13
3.1 STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO	13
Rzeźba terenu i budowa geologiczna	13
Surowce naturalne	15
Wody powierzchniowe	15
Wody podziemne	16
Retencja wodna	17
Warunki klimatyczne	17
Gleby 18	
Lasy 18	
3.2 WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH	19
3.3 OCHRONA PRZYRODY	19
Flora chroniona	19
Fauna chroniona	19
Tereny i obiekty chronione	21
3.4 STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	25
Warunki naturalne	25
Struktura agrarna i liczba gospodarstw	27
Produkcja roślinna	29
Produkcja zwierzęca	33
Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	34
Wielkość i jakość zasobów wodnych	35

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	35
4.1. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE	38
4.2. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE	44
4.3. STAN DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	55
5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA	56
5.1. DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE	56
5.1.1. Sieć osadnicza i demografia	56
5.1.2. Ruch naturalny ludności	58
5.1.3. Zatrudnienie	62
5.1.4. Bezrobocie	65
5.1.5. Podsumowanie	67
5.2. WARUNKI MIESZKANIOWE	68
5.2.1. Zasoby mieszkaniowe	68
5.2.2. Budynki komunalne	72
5.3. EDUKACJA	73
5.3.1. Szkoła podstawowa i gimnazjum	73
5.3.2. Wychowanie przedszkolne	74
5.4. KULTURA.....	74
5.5. SPORT, REKREACJA I WYPOCZYNEK.....	75
5.6. OCHRONA ZDROWIA	75
5.7. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	79
6. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	80
7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	81
7.1. OGRANICZENIA I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY	81
7.1.1. Ograniczenia pochodzenia naturalnego.....	81
7.1.2. Ograniczenia pochodzenia antropogenicznego	81
7.1.3. Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego i stanu sanitarnego.....	81
7.1.4. Obszary szczególnej ochrony środowiska	82
8. STAN PRAWNY GRUNTÓW	82
9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	83
10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	83
11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW	83
WÓD PODZIEMNYCH	83
12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	83

1 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	101
2 KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	101
3 OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	106
Obszary i obiekty środowiska przyrodniczego objęte ochroną prawną	107
4 OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	108
5 KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	109
5.1 KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI	109
5.1.1 Komunikacja drogowa	109
5.1.2 Komunikacja kolejowa	110
5.1.3 Komunikacja rowerowa	110
5.2 KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	110
5.2.1 Zaopatrzenie w wodę	110
5.2.2 Oczyszczanie ścieków	110
5.2.3 Zaopatrzenie w energię elektryczną	111
5.2.4 Zaopatrzenie w gaz	111
5.2.5 Ciepłownictwo	112
5.2.6 Telekomunikacja	112
5.2.7 Gospodarka odpadami	113
6 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	113
7 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE	114
8 OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M2 ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	114
9 OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	115

10 KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	115
11 OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	116
12 OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	116
13 OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	116
14 OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	116
15 GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	117
16 INNE OBSZARY PROBLEMOWE	117
17. GRANICE TERENÓW POD BUDOWĘ URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100KW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU	117
CZĘŚĆ C	118
1. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU STUDIUM.....	119

Zmiany w projekcie Studium...- wprowadzone uchwałą Nr/.....Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia zostały wprowadzone kursywą w kolorze szarym

Zmiany w tekście studium wprowadzone ww. Zarządzeniem Zastępczym Wojewody Dolnośląskiego, zostały wyróżnione kolorem niebieskim.

CZĘŚĆ A

UWARUNKOWANIA

I. WSTĘP

1 PODSTAWY PRAWNE

- *Uchwała Nr XIX/73/12 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 28 marca 2012 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie;*
- Uchwała nr XX/85/04 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 29 września 2004 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie,
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami),
- Prawo wodne – Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r (DZ. U. z 2001r. nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z dnia 28 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 118, poz. 1232),
- Prawo ochrony środowiska – Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 30 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 nr 92, poz. 880),
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 r. nr 162, poz. 1568),
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 roku (Dz. U. z 2001 r. nr 72, poz. 747),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 92, poz. 880),
- Ustawa o zmianie ustawy Prawo Budowlane oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 marca 2003 roku (Dz. U. z 2003 r. nr 80 poz. 718),
- ~~Prawo geologiczne i górnicze – Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz. U. z 1994 r. nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami) 9 czerwca 2011r. (Dz. U. z 2015r. poz. 196),~~
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. z 1995 r. nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (tj. Dz. U. z 1996 r. nr 13, poz. 74),
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie z dnia 2 marca 1999 roku (Dz. U. z 1999 r. nr 43, poz. 430).

1 PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”. Jego zadaniem jest określenie istniejących uwarunkowań rozwoju oraz zasadniczych celów rozwoju gminy, które w zakresie kierunków i zasad realizacji wynikają z przyjętej polityki przestrzennej.

2 MATERIAŁY WYJŚCIOWE

- „Wstępna ocena lokalizacji planowanej farmy wiatrowej położonej w gminie Wądroże Wielkie” ECOPlan, Opole sierpień 2011;
- „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” przyjęte Uchwałą Nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, zatwierdzony uchwałą Rady Gminy Wądroże Wielkie nr IV/19/94 z dnia 25 listopada 1994 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, opracowane przez „Igloprojekt” Legnica 2001 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja”, Legnica 1998,
- Roczniki Statystyczne Województwa Dolnośląskiego, opracowania Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Wrocław 1996 – 2004,
- Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego, zatwierdzony uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 r.,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w latach 2001 – 2003, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- Materiały i informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Jaworze zebrane w styczniu i lutym 2005 r.,
- „Mapa sozologiczna” i „Mapa hydrograficzna”, arkusze Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Uproszczony plan urządzania lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, gmina Wądroże Wielkie. Ważny na okres od 01.01.1996 do 31.12.2005 r.
- Koncepcja gospodarki ściekowej, gmina Wądroże Wielkie, opracowana przez „ESKO” Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska s.c., Zielona Góra – 2004 r.
- Materiały i informacje Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wądrożu Wielkim, zebrane w styczniu i lutym 2005 r.,
- Wnioski do Studium, zebrane w styczniu i lutym 2005 r.
- Wnioski do Studium - wnioski złożone przez: firmę Juwi o zmianę przeznaczenia pod elektrownie wiatrowe działek położonych w obrębie miejscowości Wądroże Wielkie, o numerach ewidencyjnych nr 203, 204, 159/10, 159/12, 148/5, 148/6, 148/8, 148/9, 142; w obrębie miejscowości Wądroże Małe o numerach ewidencyjnych nr: 1, 9, 3/1, 3/2;
- Wnioski do Studium złożone przez osoby fizyczne o przeznaczenie w studium działek pod funkcję mieszkaniowo – usługową działek położonych:
 - w obrębie miejscowości Wądroże Małe o numerach ewidencyjnych 66, 67, 139/2, 103/1;
 - w obrębie miejscowości Mierczyce o numerze ewidencyjnym 178, 180/1, 318/1, 318/2, 69/1, 69/2, 70,79;
 - w obrębie miejscowości Bielany o numerze ewidencyjnym 29;
 - w obrębie miejscowości Kępy o numerach ewidencyjnych 178/2 i 178/3;
 - w obrębie miejscowości Granowice o numerze ewidencyjnym 50;pod funkcję eksploatacji powierzchniowej w obrębie miejscowości Sobolew o numerach ewidencyjnych 98 i 18;

*pod załesienie w obrębie miejscowości Sobolew o numerze ewidencyjnym 24/1.
wniosek złożony przez stowarzyszenie o zmianę funkcji działki na usługi oświaty
w obrębie miejscowości Kępy o numerach ewidencyjnych 181 i 182;
pod funkcję zagrodową z usługami w obrębie miejscowości Budziszów Wielki – o
numerach ewidencyjnych: 11/2, 15/2, 19/2,25
pod funkcję zagrodową w obrębie miejscowości Sobolew – o numerze ewidencyjnym
92/4.*

- Zawiadomienie Ministra Środowiska, DGiKGkzk-4741-4/7975/14627/11/AW z dnia 31 marca 2011r. dot. złoża węgla brunatnego „Ruja”,
- Decyzja Starosty Jaworskiego, OS.6528.3.2012 z dnia 3 września 2012r. dot. złoża łupka szarogłazowego „Jenków Północ”,
- Pismo Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G/MT/7514-17/2009 z dnia 7 maja 2009r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolew I”
- Zawiadomienie Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G.II.7427.33.2011.MT z dnia 15 lipca 2011r dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolew II”,
- Decyzja Wojewody Legnickiego znak: SGW.8513-1/16/82 z dnia 9 listopada 1982r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolów”,
- Zawiadomienie Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G/KW/7514-54/2010, DM-G.7514-699/09/10 z dnia 7 września 2010r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Bielany – Południe”,
- Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/2/6609/96 z dnia 6 listopada 1996r. dot. złoża bazaltu „Kosiska – Janowice”,
- Decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii znak: SM/012/M/2609/72 z dnia 29 lipca 1972r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Lubień”,
- Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/012/J/6170/93 z dnia 19 maja 1993r. dot. złoża kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie”,
- Potwierdzenie zgłoszenia przez Centralny Urząd Geologiczny w Warszawie dnia 28 lipca 1960r., dla złoża granitognejsu „Wądroże Wielkie”.

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

Gmina Wądroże Wielkie wchodzi w skład powiatu jaworskiego i leży w odległości około 55 km na zachód od Wrocławia. Zajmuje blisko 89,2 km² powierzchni (8 915 ha), co zapewnia jej pod względem wielkości 51 miejsce w województwie dolnośląskim i stanowi 0,5 % jego powierzchni.

Na północy graniczy z gminami Ruja i Legnickie Pole, po stronie zachodniej i południowej z Gminą Mściwojów i Gminą Udanin, a po stronie wschodniej z Gminą Malczyce oraz Gminą Środa Śląska.

Przez gminę przebiega autostrada A-4, łącząca południową Polskę z Niemcami. Ważne są ponadto dwie drogi wojewódzkie: 345 (Strzegom – Budziszów Wielki – Bielany - Rawicz) i 363 (Jawor – Wrocław). Lokalna linia kolejowa Jawor - Malczyce jest nieczynna.

Według danych zawartych w publikacji Urzędu Statystycznego we Wrocławiu: „Województwo Dolnośląskie 2004, tom II Podregiony, powiaty i gminy” (dane z 2003 r.), gmina Wądroże Wielkie liczy 4079 mieszkańców. Ludność skupiona jest w 18 sołectwach (21 miejscowości), rozmieszczonych dość równomiernie. Gęstość zaludnienia wynosi 46 osób na km².

Jest to gmina typowo rolnicza, bez miejscowości o prawach miejskich. Siedziba gminy znajduje się we wsi Wądroże Wielkie. Dominują usługi dla rolnictwa przy słabo rozwiniętym przemyśle spożywczym i usługach dla ludności. Pozostałe miejscowości to:

Bielany,
Biernatki,
Budziszów Mały,
Budziszów Wielki,
Gądków,
Granowice,
Jenków,
Kępy,
Kosiska,
Mierczyce,
Pawłowice Wielkie,
Postolice,
Rąbienice,
Skała,
Sobolew,
Wądroże Małe
Wądroże Wielkie,
Wierzchowice.

Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej gminy wynosi około 95,8%. Lasy i grunty leśne stanowią 0,8%, tj. ha.

Z uwagi na wyjątkowo korzystne warunki klimatyczno - glebowe gmina posiada szczególne warunki do rozwoju intensywnej produkcji rolnej (produkcja buraka cukrowego i pszenicy). Walory krajobrazowo - przyrodnicze gminy stanowią o potencjalnych możliwościach rozwoju dodatkowej funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

Uzbrojenie terenu gminy Wądroże Wielkie obejmuje sieć energetyczną i wodociągową. W Mierzycach funkcjonuje biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków, obsługująca trzy miejscowości. Planuje się budowę oczyszczalni w Budziszowie Wielkim, dzięki czemu skanalizowana zostanie reszta gminy.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny jest to „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

Wszystkie te zależności zostaną omówione w dalszych punktach rozdziału II: „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Aktualnie pomiędzy poszczególnymi funkcjami oraz kierunkami aktywności gospodarczej w gminie występują duże dysproporcje i konflikty. Przede wszystkim dotyczą one funkcji związanych z działalnością człowieka oraz wymogami środowiska przyrodniczego i kulturowego, dlatego niezbędne jest wprowadzenie działań związanych z ochroną tego środowiska, takich jak np. uzupełnienie sieci kanalizacji na terenie całej gminy i rozbudowa oczyszczalni ścieków, uporządkowanie gospodarki odpadami, wprowadzenie systemu zadrzewień śródpolnych, wprowadzenie programu rewaloryzacji zabytkowych obiektów i zespołów na terenie gminy.

Ochrona ładu przestrzennego dotyczy szczególnie zachowania tożsamości kulturowej, zarówno w aspekcie urbanistycznym, jak i architektury historycznych obiektów, charakterystycznych dla gminy Wądroże Wielkie.

Aspekt kompozycji i estetyki wymaga także prowadzenia działań zmierzających do uporządkowania polityki przestrzennej w gminie. Uporządkowanie struktury przestrzennej oraz wprowadzenie jasnych zasad zabudowy terenów wiejskich powinno poprawić estetykę i wizerunek poszczególnych miejscowości.

Szczególne znaczenie przypadnie polityce społeczno – gospodarczej gminy. Aktualnie dominującą funkcją jest tu rolnictwo, co wynika z bardzo korzystnych uwarunkowań przyrodniczych, zwłaszcza glebowych. Taki charakter przestrzeni rolniczej sprawia, że preferowane będą gospodarstwa duże, dlatego część właścicieli małych gospodarstw będzie zmuszona do zmiany zawodu. W gminie bardzo słabo rozwinięty jest system działalności pozarolniczych, związanych z usługami i produkcją, co stwarza szanse na pracę dla odchodzących z rolnictwa. *Szansę rozwoju gminy mogą stanowić alternatywne źródła energii – farmy wiatrowe.*

Bezrobocie w czwartym kwartale 2004 roku wynosiło około **16%**. Należy także pamiętać o zjawisku ukrytego bezrobocia, bardzo trudnego do oszacowania na terenach wiejskich. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania władze gminy będą zmuszone wprowadzić program promujący tworzenie miejsc pracy w sferze poza-rolniczej lub około-rolniczej.

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

2.1 STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Gmina Wądroże Wielkie, wg podziału Polski na jednostki fizyczno-geograficzne (Kondracki 1994 r.), położona jest w obrębie dwóch makroregionów:

- Niziny Śląsko-Łużyckiej (317.7)
 - Mezuregion Wysoczyzna Chojnowska (317.78)
 - Mikroregion Równina Jaworska (317.782)
- Przedgórze Sudeckiego (332.1).
 - Mezuregion Wzgórza Strzegomskie (332.11).
- ponadto północna część gminy należy do Makroregionu Niziny Śląskiej (318.5).
 - Mezuregion Równina Wrocławska (318.53)
 - Mikroregion Wysoczyzna Średzka (318.531).

Charakterystyczna, nieco urozmaicona rzeźba terenu gminy Wądroże Wielkie jest uwarunkowana budową podłoża. Cały obszar gminy położony jest na bloku przedsudeckim, którego skały starszego podłoża pojawiają się wyspowo na powierzchni prawie na całym terenie. Skały starszego podłoża są w większości przykryte luźnymi osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi o miąższości ok. 40 m.

Teren gminy łagodnie wznosi się od północy ku południowi. W części północno-wschodniej powierzchnia jest na ogół płaska z lokalnymi kulminacjami 150-160 m.n.p.m., w części południowej i zachodniej – falista i pagórkowata, z wierzchołkami o wysokości około 160 – 200 m.n.p.m. Natomiast środkowa część tworzy rozległą, prawie płaską równinę.

Wysokości bezwzględne osiągają na południu maksymalnie 228 m.n.p.m. (Wzgórza Granowickie) i spadają do około 140 m.n.p.m. w rejonie Sobolewa (północno-wschodnia część gminy) oraz w dolinie Wierzbiaka, poniżej Pawłowic Wielkich.

Na obszarze gminy wyróżnić można 3 główne jednostki morfologiczne:

- wysoczyznę morenową,
- doliny rzeczne wraz z systemem teras,
- wzniesienia z utworami starszymi, płytko zalegającymi lub tworzącymi wychodnie.

W południowej i środkowo-zachodniej części gminy występują grzbiety z wierzchołkami kopulastymi lub płaskimi o charakterze ostańców denudacyjnych, które stanowią wychodnie skał podkenozoicznego podłoża. W pobliżu mamy powierzchnie soliflukcyjne oraz równiny denudacyjne, często na podłożu utworów trzeciorzędowych. W części południowo-zachodniej znacznie rozpowszechnione są pokrywy glin pyłowych, lessopodobnych, sąsiadujące z rozciętymi erozyjnie płacami piaszczysto-żwirowymi utworów sandrowych i kemowych. Między Sobolewem a Budziszowem Małym znajduje się znaczny obszar pokryw żwirów fluwioglacjalnych, a w rejonie Biernatek i na południe od Budziszowa Wielkiego znajdują się resztki zdenudowanej wysoczyzny morenowej stadiału maksymalnego środkowopolskiego.

Cały obszar jest pokryty utworami pyłowymi lub pylastymi, dlatego często występują rozcięcia erozyjne, spowodowane nawet małymi ciekami. Obszar gminy jest zaliczany do obszarów erozyjnie zagrożonych. Występują tu liczne izolowane wzniesienia, nadające gminie charakter pagórkowatej równiny.

Ten charakterystyczny pagórkowaty charakter rzeźby terenu jest uwarunkowany wpływami budowy podłoża. Występujące tu wzgórza to denudacyjne ostańce twardych granitoidów, okryte utworami mioceńskimi i czwartorzędowymi, na których wytworzyły się

gleby pylaste i lessopodobne. Południowo-wschodnia część gminy to silnie urzeźbiona powierzchnia mioceńska, płytko pod utworami czwartorzędowymi. Tworzą ją przeważnie utwory gliniaste, rzadko pojawiające się na powierzchni.

Doliny głównych strumieni, Wierzbiaka i Cichej Wody, tworzą utwory aluwialne plejstocenu (o terasach od 2 - 8 m nad poziomem rzeki) i holocenu (od 0,5 - 2 m nad poziomem rzeki).

Brak skupisk leśnych lub zadrzewień w partiach wierzchołkowych wzgórz i wzniesień, ukształtowanie terenu, lokalne warunki geologiczno - glebowe oraz rolniczy sposób wykorzystania powodują, że w południowo - zachodniej części gminy występują zagrożenia erozyjne. Skutkiem tego jest erozja powierzchniowa. Podczas nawalnych deszczów występują zmywy powierzchniowe, a w okresach suchych erozja wietrzna.

Omawiany obszar znajduje się w obrębie dużej jednostki geologicznej, bloku przedsudeckiego, który rozciąga się pomiędzy Sudetami na południowym zachodzie a monokliną przedsudecką na północnym wschodzie. Jest to wydłużony pas o szerokości ok. 30 - 50 km, o charakterystycznych płytko zalegających metamorficznych i magmowych skałach podłoża. Na obszarze tym lite skały starszego podłoża ukazują się wyspowo i przykryte są luźnymi osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi o miąższości około 40 m. Krystaliczne podłoże stanowi przedłużenie krystalicznego cokołu, uformowanego głównie pod koniec ery paleozoicznej podczas waryscyjskich ruchów górotwórczych (około 350 -300 mln lat temu).

Obszar gminy budują serie metamorficznych skał staropaleozoicznych oraz, w niewielkiej części, intruzje granitowe masywu strzegomskiego. Podczas orogenezy waryscyjskiej (głównie wczesny karbon) miał miejsce metamorfizm i sfałdowania krystalicznego podłoża. Aktywność magmowa i tektoniczna w postaci uskoków zaznaczyły się powtórnie w trzeciorzędzie podczas alpejskich ruchów górotwórczych. Ich wynikiem są często występujące pokrywy i pnie bazaltowe.

Za najstarsze na terenie gminy uznawane są gnejsy i amfibolity wieku proterozoicznego, występujące blisko powierzchni ziemi (tzw. zręb Wądroża Wielkiego). W niedalekim sąsiedztwie zrębów, pod osadami kenozoicznymi, leżą kambro-sylurskie łupki kwarcowo-serycytowe i kwarcowe. Skały dewonu, którymi są łupki kwarcowo-serycytowe, łupki szarogłazowe, łupki zieleńcowe z wkładkami tufów, łupki serycytowe i fillity z wkładkami dolomitów i kwarcytów, budują większość serii metamorficznej. Natomiast z granitów biotylowych zbudowana jest seria granitowa. W okolicach Wierzchowic leży zwarty obszar paleozoicznych fillitów, które spotkać można jeszcze wyspowo rozmieszczone w okolicach Biernatek. Na zachód od Wierzchowic, ku granicy gminy, występują proterozoiczne gnejsy. W rejonie Pawłowic Wielkich oraz Kosisk występują bazalty (prawdopodobnie mioceńskie). Północną część gminy pokrywają ily, piaski i żwiry trzeciorzędowe, południową zaś głównie piaski i żwiry wodnolodowcowe. Osady czwartorzędowe i trzeciorzędowe zostały znacznie zredukowane przez denudację. Osady czwartorzędowe to żwiry i piaski wodnolodowcowe, gliny zwałowe, piaski i żwiry stożków napływowych, mułki zastoiskowe piasków, żwiry i mułki rzeczne, torfy i namuły torfiaste. Natomiast w dolinach Wierzbiaka i Cichej Wody znajdują się piaski i mady rzeczne.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,

Surowce naturalne

Na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków. Udokumentowano także występowanie złoża węgla brunatnego, dla którego wrysowano na rysunku studium „granice obszaru złoża pokładu II niespełniającego warunków kryteriów bilansowości”.

Złożami udokumentowanymi są:

- złożo bazaltu „Janowice—Kosiska” „Kosiska – Janowice” (powierzchnia złoża 4,19 ha, zasoby 3 255 tys. ton);
- złożo granitognejsów „Wądroże Wielkie” (zasoby 1 709 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Lubień” (powierzchnia złoża 66,25 ha, zasoby 4 134 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Sobolew” (powierzchnia złoża 1,98 ha, zasoby 153,5 tys. ton);
- złożo kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie” (powierzchnia złoża 0,49 ha, zasoby w kategorii C₁ + C₂ 179 tys. ton);
- złożo łupka szarogłazowego „Jenków” (powierzchnia złoża 19,91 ha, zasoby 15 534,341 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Bielany” (powierzchnia złoża 11,77 ha, zasoby 1 464 000 ton);
- złożo węgla brunatnego „Ruja” (powierzchnia złoża 1767,61ha, zasoby 345 147 tys. ton w kat. D);
- złożo łupka szarogłazowego „Jenków Północ” (powierzchnia złoża 1,96ha, zasoby 1 950,80 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew I” (powierzchnia złoża 11,5ha, zasoby 1 640 304 Mg w kat. C₁);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew II” (powierzchnia złoża 12,12ha, zasoby 1 408 tys. Mg w kat. C₁);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolów” (powierzchnia złoża 1,97ha, zasoby 162 000 ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Bielany - Południe” (powierzchnia złoża 35,23ha, zasoby 5 535 709 ton).

Ponadto na terenie gminy występują liczne nieudokumentowane (perspektywiczne) złoża łupków (Granowice, Mierzyce, Wądroże Wielkie, Skala), ilów (Wądroże Małe) i kwarcu (Wądroże Wielkie). Aktualnie przygotowuje się rozpoczęcie eksploatacji złoża „Jenków”.

W kamieniołomie w Wądrożu Wielkim do niedawna eksploatowano na skalę przemysłową granitognejsy, obecnie wydobywanie nie jest prowadzone i nie przewiduje się jego wznowienia. Na terenie gminy występują ponadto cztery nieczynne kamieniołomy bazaltu, kilka starych niedużych łomów granitognejsów, kilkanaście (ok. 15) nieczynnych lub okresowo eksploatowanych na lokalne potrzeby małych żwirowni, piaskowni oraz nieliczne stare odkryvky ilów trzeciorzędowych i glin zwałowych (w rejonie Kępy i Postolic).

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,

Wody powierzchniowe

Gmina Wądroże Wielkie w całości znajduje się na terenie zlewni dwóch lewobrzeżnych dopływów Odry: Kaczawy (dorzecze 2261,3 km²) i Cichej Wody (dorzecze 348,2 km²). Cicha Woda jest największym ciekim tego obszaru z dopływami Jania i Czerniec. W części należącej do dorzecza Kaczawy największym ciekim jest Wierzbiak (prawy dopływ Kaczawy, dorzecze 268,6 km²). Jego dopływy nie mają ustalonych wielkości dorzeczy.

Cicha Woda, ciek odwadniający wschodnią i północną część obszaru gminy, jest lewostronnym dopływem Odry, uchodzącym do niej w 313,1 km. Bierze swój początek na terenie gminy Strzegom, w okolicach Goczałkowa. Natomiast Wierzbiak wpływa na teren

gminy w jej południowo-zachodniej części, między Luboradzem a Mierzcycami, następnie na północ od Mierzyc zmienia kierunek płynąc na zachód, powyżej Pawłowic i opuszcza teren gminy. Rozbudowana sieć bezimiennych dopływów tych cieków wraz z rowami melioracyjnymi, odprowadza wody z całego obszaru.

Zasoby wodne gminy są odnawiane głównie wiosną, natomiast latem są dość silnie zczyerpywane (parowanie terenowe). Maksymalne wezbrania występują jednak latem i w maju. Te majowe są przede wszystkim uwarunkowane wzrostem sum opadu przy wysokim stanie retencji powiosennej i parowaniu nie osiągniętym jeszcze swego maksimum. Letnie natomiast są skutkiem opadów, często intensywnych, obejmujących znaczne obszary i dłuższy czas. Gwałtowne wezbrania lokalne spowodowane są dużymi opadami burzowymi.

Po południowej stronie autostrady, pomiędzy Wierchowicami a Kępami, znajduje się dość rozległy teren podmokły, zajęty przez las z zadrzewieniami typowymi dla terenów bagnistych.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

Wody podziemne

Teren gminy Wądroże Wielkie należy do przedsudeckiego regionu hydrogeologicznego, który dzieli się na podregiony:

- legnicki,
- średzko-otmuchowski,
- podsudecki.

Podregion legnicki obejmuje obszar gminy położony na północ od autostrady A4, w okolicach wsi Biernatki oraz tereny położone na zachód od linii wyznaczonej miejscowościami Barycz, Mierzyce, Luboradz.

Podregion średzko-otmuchowski obejmuje północno-wschodnie i wschodnie tereny gminy Wądroże, położone w rejonie miejscowości Kępy i Budziszów Wielki.

Pozostałe tereny gminy leżą w podsudeckim podregionie hydrogeologicznym.

W podregionie legnickim do celów użytkowych ujmuje się wodę z pokładów trzeciorzędowych, występujących na głębokościach od kilku do kilkunastu metrów i obejmujących zwykle dwie lub więcej warstw wodonośnych.

Wody podziemne w podregionie średzko-otmuchowskim znajdują się zwykle w utworach trzeciorzędowych, na głębokościach od 30 do 80 m.

W podregionie podsudeckim występują wody szczelinowe w utworach paleozoiku i prekambriu na głębokości nawet do 150 m. Użytkowe poziomy wodonośne przykryte są stumetrową warstwą ilastych utworów trzeciorzędowych.

Na obszarze całej gminy pierwszy użytkowy poziom wodonośny jest całkowicie izolowany od powierzchni terenu.

Pierwsze zwierciadło wód podziemnych występuje na głębokości od 5 do 20 m.

Na analizowanym terenie występują utwory bardzo słabo przepuszczalne lub nieprzepuszczalne.

W użytkowych poziomach wodonośnych występują wody dobrej jakości i na większości terenów nie wymagające uzdatniania.

W obrębie badanego obszaru górny horyzont wód podziemnych jest niejednorodny. Jest to wynikiem zróżnicowania osadów przy powierzchni ziemi.

Wody gruntowe na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się w utworach czwartorzędowych (piaskach i żwirach), w piaskach trzeciorzędowych, w obrębie rowów tektonicznych i w spękanych skałach krystalicznych podłoża.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

Retencja wodna

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma większych zbiorników wodnych poza zbiornikiem przy ujściu prawobrzeżnego dopływu Wierzbiaka, znajdującego się pomiędzy Mierzycami a Wądrożem. Ponadto są też niewielkie zbiorniki po wyrobiskach.

Zaplanowano budowę trzech zbiorników wodnych w gminie: dwóch na rzece Wierzbiak, w rejonie Pawłowic Wielkich i na południe od Mierzyc oraz w rejonie Kosisk, na bezimiennym strumieniu wpadającym do Cichej Wody.

Warunki klimatyczne

Obszar gminy Wądroże Wielkie według podziału W. Okołowicza (1976) jest położony w sudeckiej krainie klimatycznej, z dominującym wpływem Przedgórze Sudeckiego oraz modyfikującym wpływem atlantyckim, który tworzy miejscowe cechy klimatu na tym terenie. Podstawowe parametry klimatyczne gminy:

- średnia roczna temperatura mieści się w przedziale od 8,0⁰ do 8,5⁰°C;
- średnia temperatura stycznia mieści się w przedziale od -1,5⁰ do -2,0⁰°C;
- średnia temperatura w lipcu wynosi od 17,5⁰ do 18,0⁰°C,
- średnia roczna suma opadów mieści się w przedziale 550 - 650 mm (Budziszów Mały 150 m.n.p.m – 615 mm), z czego półrocze ciepłe to średnio 400 – 550 mm;
- maksymalna suma miesięczna opadów przypada na lipiec lub sierpień – Budziszów Mały – 87 mm.
- minimalna suma miesięczna opadów przypada na styczeń, luty (Budziszów Mały – 30 mm);
- średnia roczna suma parowania wskaźnikowego wynosi 590 - 610 mm, z czego na półrocze ciepłe przypada średnio 430 - 450mm;
- długość okresu wegetacyjnego wynosi średnio 190 -195 dni przy temperaturze powyżej 5,0 °C.

Początek robót polowych przypada przeciętnie na drugą dekadę marca. Dni gorących jest tu średnio 35 ($T_{max}>25^{\circ}C$), z przymrozkiem około 110 ($T_{min}>0^{\circ}C$), natomiast mroźnych 30 ($T_{max}>0^{\circ}C$), bardzo mroźnych 1-2 dni ($T_{max}>-10^{\circ}C$).

Ostatnie przymrozki występują około 30 kwietnia, a pokrywa śnieżna trwa do 50 dni i znika przeciętnie w terminie 25 - 30 marca. Średnia grubość maksymalna pokrywy śnieżnej wynosi na większości terenu do 10 cm.

Na terenie gminy przeważa zachodni kierunek wiatru (28%). Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 - 3,5 m/s.

Podsumowując, temperatura powietrza w gminie Wądroże Wielkie należy do najwyższych w Polsce, długość zalegania pokrywy śnieżnej do najkrótszych, a długość okresu wegetacyjnego do najdłuższych. Natomiast opady, szczególnie w okresie wegetacyjnym, są nieco za małe w stosunku do potrzeb rolnictwa.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.

- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

Gleby

Gleby w gminie Wądroże Wielkie należą do najlepszych w województwie dolnośląskim. W większości wytworzone są na piaskach i żwirach lodowcowych, glinach zwałowych, a w dolinach rzek Wierzbiak i Cicha Woda na piaskach i żwirach rzecznych. Na całym obszarze gminy dominują gleby brunatne właściwe (pas Wądroże Wielkie, Jenków). W rejonach miejscowości Wądroże Wielkie, Mierzyce, Budziszów Wielki rozciąga się zwarty płat czarnych ziem. Natomiast dna dolin rzek Wierzbiak i Cichej Wody pokrywają mady ciężkie.

Przeważają gleby klas bonitacyjnych II, IIIa, IIIb, IVa. Kompleksy gleb: pszenney bardzo dobry, pszenney dobry i pszenney wadliwy oraz użytki zielone bardzo dobre i dobre, zajmują w gminie około 80% powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo.

Najwyższe klasy bonitacyjne w skali gminy posiadają grunty w obrębie Pawłowice. Natomiast stosunkowo największy udział gleb słabszych (klasy V i VI) występuje w obrębach: Biernatki, Kępy, Sobolew i Wądroże Małe. Są to niewielkie enklawy, oddalone od istniejącej zabudowy.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

Lasy

Zgodnie z geobotanicznym podziałem Śląska obszar gminy Wądroże Wielkie należy do:

- ❖ prowincji Górskiej,
 - podprowincji Hercyńsko – Sudeckiej,
 - dział Sudecki,
 - okręg Przedgórze Sudeckie,
 - podokręg Strzegomski.

Zdecydowaną część obszaru gminy zajmują pola uprawne.

Lasy gminy Wądroże Wielkie zajmują powierzchnię 319 ha, co stanowi 3,6 % obszaru gminy. Występują przede wszystkim w okolicach Wądroża Wielkiego i Wierzchowic.

Są to przede wszystkim lasy świeże *Quercus - Carpinetu, medioeuropaeum* lub grądy środkowoeuropejskie formy niżowej *Galio - Carpinetum*.

Drzewostan w obu tych zbiorowiskach budują: dęby szypułkowe *Quercus robur* i bezszypułkowe *Quercus sessilis*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus* i niewielka domieszka świerka pospolitego *Picea abies*. Warstwa krzewów jest zazwyczaj dobrze rozwinięta i składa się przede wszystkim z głogu

jednoszyjkowego i dwuszyjkowego, śliwy tarniny *Prunus spinosa*, trzmieliny zwyczajnej *Evonymus europaea* i kilku gatunków róż *Rosa sp.*

Runo tworzą głównie pszeniec gajowy *Melapyrum nemorosum*, jarzianka większa *Astrantia maior*, przytulia leśna *Galium silvaticum*, kostrzewa różnolistna *Festuca heterophylla*, kupkówka *Aschersona Dactylis aschesoniana* oraz gwiazdnica wielokwiatowa *Stellaria holostea*. W okolicach Wądroża Wielkiego mamy nieznaczne fragmenty lasów wilgotnych, w których niekiedy w większych ilościach występują topole *Populus sp.*, a na terenach źródliskowych – tojeść gajowa *Lysimachia nemorum*.

Gmina Wądroże Wielkie charakteryzuje się bardzo niską lesistością. Występujące lasy mają średni stopień uszkodzeń, a głównym czynnikiem degradującym jest czynnik antropogeniczny.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

2.2 WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH

Wielkość i jakość zasobów wodnych na terenie gminy została omówiona w rozdziale 3.1.3, 3.1.4 oraz 3.1.5.

2.3 OCHRONA PRZYRODY

Flora chroniona

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje 5 gatunków roślin podlegających ochronie ścisłej:

- dziewięciśli beztodygowy - *Carlina acaulis*
- śnieżyca wiosenna - *Leukoium vernalis*
- listera jajowata – *Listera ovata*
- bluszcz pospolity - *Hedera helix*,
- storczyk szerokolistny – *Dactylorhiza majalis*

Na terenie gminy występuje 5 gatunków roślin podlegających częściowej ochronie:

- centuria pospolita – *Centaurium erythraea ssp. Erythraea (C. Umbellatum)*
- konwalia majowa - *Convallaria majalis*,
- marzanka wonna - *Gallium odoratum*,
- porzeczka czarna - *Ribes nigrum*
- paprotka zwyczajna - *Polypodium vulgare*,

Na terenie gminy występuje ponadto 21 gatunków rzadkich i bardzo rzadkich oraz gatunki lokalnie rzadkie, których jest 9. Gatunki te wraz z lokalizacją szczegółowo wymienione zostały w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

Fauna chroniona

Ichtiofauna

Gmina Wądroże Wielkie jest średnio bogata w płynące i stojące wody powierzchniowe. Wody na terenie gminy mają charakter rzek nizinnych i wyżynnych z nieznacznymi odcinkami o cechach cieków podgórskich.

Głównymi ciekami gminy są: rzeka Wierzbak z dopływami Leniwy Potok i Chotła, oraz rzeka Cicha Woda z dopływami Jania, Trudna i Czerniec z dopływem Rudnic.

Nieliczne stawy hodowlane oraz maleńkie oczka wodne wzbogacają gminę w ichtiofaunę.

Rzeki na terenie gminy są silnie zanieczyszczone. Wąskie i wolne potoki są obciążone sporym ładunkiem ścieków bytowo-gospodarczych.

Ichtiofauna na terenie gminy ma zróżnicowany charakter. Łącznie odnotowano 26 gatunków ryb, w tym trzy gatunki chronione. Gatunki te szczegółowo wymienione zostały w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

W rzece Wierzbak gatunki chronione to strzebla potokowa, śliz i piskorz oraz takie gatunki, jak słonecznica, lin, ukleja, karaś, karp, ciernik. W Wierzbaku odnotowano 17 z 26 gatunków ichtiofauny występującej na terenie gminy. Jako gatunek niepożądany występuje w ciekach na terenie gminy czebaczek amurski, określany jako szkodnik.

Rzeka Cicha Woda, na którą znacznie oddziałują inne wody powierzchniowe, ma charakter okresowy. Stałymi gatunkami, które występują w tej rzece, są karpiołate i sporadycznie drapieżne (szczupak). Z 26 gatunków występujących w wodach na terenie gminy Wądroże Wielkie w Cichej Wodzie występuje 18.

Zagrożeniami dla stanu ichtiofauny na terenie gminy Wądroże Wielkie są przede wszystkim zły stan czystości wód oraz nieprzemyślana regulacja brzegów.

Stan ichtiofauny na terenie gminy może się poprawić jedynie w przypadku zmniejszenia ilości odprowadzanych ścieków. Nieuniknione jest utworzenie systemu urządzeń oczyszczających ścieki na terenie gminy. Ponadto należy dążyć do zadrzewiania brzegów i zalesiania nieużytków przy brzegach rzek i stawów oraz rozwijać małą retencję na drobnych ciekach. Ważne jest także opracowanie systemu ochrony wód stojących przed nadmiernym napływem nadmiaru substancji użyźniających z pól i łąk. Mógłby on polegać, na przykład, na wykonaniu rowów opaskowych, czy też obsadzeniu brzegów wokół zbiorników roślinnością wychwytną związkami nawożące.

Płazy i gady

Na terenie gminy Wądroże Wielkie odnotowano występowanie 10 gatunków płazów, z których 7 podlega ochronie ścisłej. Ochronie okresowej podlegają jedynie trzy gatunki żab zielonych (jeziorkowa, wodna i śmieszka).

Na terenie całej gminy występują 4 gatunki gadów: jaszczurka zwinka, żyworodna i padalec zwyczajny, ponadto spotyka się zaskrońce zwyczajne.

Gady występują na terenie gminy stosunkowo nielicznie, nieco częściej spotyka się płazy. Spowodowane jest to faktem, iż jest to głównie gmina rolnicza, w której występują niewielkie ilości lasów i zadrzewień śródpolnych. Na rozwój herpetofauny niekorzystnie wpływa również brak naturalnych zbiorników wodnych, terenów podmokłych i stopni wodnych na rzekach.

Ptaki

W gminie Wądroże Wielkie odnotowano występowanie 85 gatunków ptaków lęgowych. Jest ich w tej gminie stosunkowo niewiele. Wynika to z braku dogodnych środowisk dla ptaków wodnych i błotnych oraz występowania podmokłych łąk. Natomiast ptaki zamieszkujące lasy reprezentują jedynie gatunki ogólnoleśne oraz gatunki grądów i łągow. Brak natomiast grupy ptaków zamieszkujących różnego typu bory oraz buczyny, a niżowy charakter gminy powoduje, że nie występują tu także ptaki o charakterze górskim.

Gatunkiem zagrożonym w skali świata jest występujący na terenie gminy Wądroże Wielkie derkacz *Crex crex*.

- Gatunkami zagrożonymi w skali kontynentu europejskiego są:
- bocian biały *Ciconia ciconia*,

- błotniak stawowy *Circus aeruginosus*,
- dzięcioł czarny *Dryocopus martius*,
- dzięcioł średni *Denrocopos medius*,
- jarzębatka *Silvia nisoria*,
- gąsiorek *Lanius collurio*,
- ortolan *Emberiza ortholano*.

Na Śląsku gatunkami zagrożonymi, a lęgnącymi się na terenie gminy Wądroże Wielkie, są przepiórka *Coturnix coturnix* i srokosz *Lanius excubitor*.

Gatunkami potencjalnie zagrożonymi (o ograniczonym występowaniu lub silnym spadku liczebności) są:

- dzięcioł średni *Dendrocopos medium*,
- turkawka *Streptopelia turtur*,
- płomykówka *Tyto alba*,
- świergotek łąkowy *Anthus pratensis*,
- paszkot *Turdus viscivorus*,
- świerszczak *Locustella naevia*.

Szczegółowe zestawienie 85 gatunków ptaków, stwierdzonych na terenie gminy Wądroże Wielkie wraz z lokalizacją stanowisk występowania, opisano w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

Gmina Wądroże Wielkie jest terenem o bardzo ubogiej awifaunie, na co duży wpływ ma jej niewielka powierzchnia, rolniczy charakter, śladowe ilości lasów, zadrzewień śródpolnych, zbiorników wodnych i zieleni urządzonej.

Ssaki

W toku sporządzania „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.) stwierdzono w gminie Wądroże Wielkie występowanie 31 ssaków, w tym 14 objętych ochroną ścisłą. Ponadto zinwentaryzowano występowanie 6 gatunków nietoperzy. Stwierdzono, że ilościowo nietoperze są średnio licznie reprezentowane na terenie gminy. Jest to wynikiem obecności żyznych lasów liściastych oraz parków i zadrzewień w obrębie osiedli ludzkich

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

Tereny i obiekty chronione

Gmina Wądroże Wielkie nie należy do bogatych w obszary i obiekty chronione, co nie znaczy, że nie posiada interesujących i wartościowych terenów. Obecnie w gminie znajduje się 5 pomników przyrody. Są to :

1. Wądroże Wielkie klon
2. Wądroże Wielkie platan 3 szt.
3. Wądroże Wielkie wychodnia kwarcu „Kamień św. Jadwigi”
4. Wądroże Małe dąb szypułkowy
5. Mierczyce platan klonolistny

W 1998 roku dla potrzeb gminy opracowano inwentaryzację przyrodniczą jej obszaru. Wytypowano w niej dodatkowo 45 drzew oraz dwa inne obiekty przyrodnicze, kwalifikowane do uznania za pomniki przyrody. Ponadto wyznaczono 14 niewielkich obszarów, które miałyby być chronione jako tzw. użytki ekologiczne. Zestawiono je w poniższej tabeli.

Tabela 1. Obiekty chronione na terenie gminy Wądroże Wielkie istniejące i projektowane

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja	obwód	Numer
-----	-------------	--------	-------------	-------	-------

					rejestr
POMNIKI PRZYRODY – ISTNIEJĄCE					
1.	Mierczyce	2 platany klonolistne Platanus acerifolia	We wsi Mierczyce	270 cm 500 cm	429 430
2.	Wądroże Wlk.	2 platany klonolistne Platanus acerifolia	W parku zabytkowym	410 cm 435 cm	368, 369
3.	Wądroże Wlk.	wychodnia kwarcu „Kamień św. Jadwigi”	Przy drodze z Wądroża Wlk. do Mierczyc w południowo- zachodniej części wsi		472
POMNIKI PRZYRODY – PROJEKTOWANE					
1.	Jenków	kasztan Jadalny Castanea sativa	Przy polnej drodze ze wsi Jenków do wsi Gądków, przy nieczynnym kamieniołomie	242 cm	
2.	Jenków	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	Przy polnej drodze ze wsi Jenków do wsi Gądków, przy nieczynnym kamieniołomie	100 cm	
3.	Bielany	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	W części wzgórza położonego na północny wschód od wsi Jenków	140 cm na szczycie 155 cm	
4.	Mierczyce	głóg dwuszyjkowy Crataegus oxyacantha	W północnej części Zamkowej Góry przy wsi Mierczyce	155 cm.	
5.	Mierczyce	głóg dwuszyjkowy Crataegus oxyacantha	W północnej części Zamkowej Góry przy wsi Mierczyce	110 cm	
6.	Wądroże Wlk.	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy budynku apteki	268 cm	
7.	Wądroże Wlk.	lipa drobnolistna Tilia cordata	W centralnej części wsi	330 cm	
8.	Skała	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy rowie melioracyjnym w południowo-zachodniej części wsi	450 cm	
9.	Skała	głóg Crataegus sp.	Na łące w południowo-zachodniej części wsi, przy rzece Wierzbiak	195 cm	
10.	Skała	wiąz szypułkowy Ulmus Laevis	Na łące w południowo-zachodniej części wsi, przy rzece Wierzbiak	410 cm	
11.	Granowice	lipa Szerokolistna Tilia Platyphyllos	Przy budynku nr 37	343 cm	
12.	Bielany	lipa drobnolistna Tilia cordata	Zachodni skraj lasu przy wsi	328 cm	
13.	Bielany	dąb szypułkowy Quercus robur	Zachodni skraj lasu przy wsi	389 cm	
14.	Bielany	lipa drobnolistna Tilia cordata	Zachodni skraj lasu przy wsi	333 cm	
15.	Bielany	lipa drobnolistna dwupniowa Tilia cordata	Zachodni skraj lasu przy wsi	288 cm i 260 cm	
16.	Bielany	lipa drobnolistna Tilia cordata	Południowy skraj lasu przy wsi	341 cm	
17.	Bielany	grab pospolity Carpinus betulus	Północny skraj lasu przy wsi	240 cm	
18.	Bielany	dąb szypułkowy Quercus robur	Na łące przy północnym skraju lasu we wsi	385 cm	
19.	Bielany	grab pospolity Carpinus betulus	We wsi na południowym skraju zadrzewienia o charakterze parkowym	310 cm	
20.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	370 cm	
21.	Sobolew	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	350 cm	
22.	Sobolew	topola czarna Populus nigra	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	340 cm	
23.	Sobolew	jesion wyniosły Fraxinus exelsior	We wschodniej części zadrzewienia o charakterze parkowym	245 cm	
24.	Sobolew	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	We wschodniej części zadrzewienia o charakterze parkowym	135 cm	
25.	Sobolew	wierzba krucha Salix Fragilis	Południowy skraj zadrzewienia o charakterze parkowym	320 cm	
26.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Południowy skraj zadrzewienia o charakterze parkowym	415 cm	
27.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	440 cm	

28.	Sobolew	jawor Acerpseudoplatanus	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	265 cm	
29.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	365 cm	
30.	Budziszów Wielki	jesion wyniosły Fraxinus exelsior	Przy skrzyżowaniu dróg, w części wschodniej wsi	270 cm	
31.	Wądroże Małe	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	Zadrzewienie przy drodze ze wsi Wądroże Małe w kierunku wsi Mikołajowice	150 cm	
32.	Pawłowice	topola czarna Populus nigra	Na łące 100 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od Pawłowic Wielkich	350 cm	
33.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Na łące 100 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	370 cm	
34.	Pawłowice	wierzba krucha Salix Fragilis	Na lewym brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	548 cm	
35.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	W 80% suchy, 50 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	410 cm	
36.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, przy drodze ze wsi Pawłowice Wielkie do wsi Lubień	353 cm	
37.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	320 cm	
38.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	315 cm	
39.	Pawłowice	grab pospolity Carpinus betulus	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	170 cm	
40.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	310 cm	
41.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	358 cm	
42.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	380 cm	
43.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy polnej drodze za wsią w kierunku południowo-zachodnim	475 cm	
44.	Pawłowice	jesion wyniosły Fraxinus exelsior	Dawne założenie parkowe w Pawłowicach Małych	390 cm	
45.	Pawłowice	białodrzew Populus alba	Dawne założenie parkowe w Pawłowicach Małych	430 cm	
46.	Biernatki	stanowisko śnieżycy wiosennej	W niewielkim łasku łęgowym, około 800 m na południowy wschód od południowego skraju wsi		
47.	Skała	jedyny fragment rzeki Wierzbiak o naturalnym charakterze koryta	Na południe od wsi Skała		

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

Tabela 2. Użytki ekologiczne projektowane na terenie gminy Wądroże Wielkie

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja
1.	Kosiska	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną, godowisko rzekotki drzewnej	Około 600 m na północny-zachód od zachodniego skraju Postolic
2.	Wądroże Wielkie	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną, jedyne na terenie gminy łęgownisko błotniaka stawowego i jedyne znane godowisko grzebiuszki ziemnej	Około 650 m na południowy-zachód od południowego skraju Biernatek
3.	Wądroże Wielkie	Małe śródpolne, głębokie oczko wodne, godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 100 m na północ od poprzedniego obiektu
4.	Biernatki	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi, przy nieczynnej linii kolejowej
5.	Biernatki	Niewielkie śródpolne oczko wodne porośnięte babką wodną, masowe godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi
6.	Gądków	Murawy kserotermiczne na zboczu góry Żak, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego	Na północny-wschód od wschodniego skraju Granowic
7.	Bielany, Jenków	Cztery obiekty z murawami kserotermicznymi i starymi kamieniołomami łupków szarogłazowych. W jednym z obiektów znajduje się jedyna w gminie nie wyeksploatowana wychodnia łupków szarogłazowych.	Na szczycie wzgórza pomiędzy Jenkowem a Bielanami

		Stanowiska róży eliptycznej.	
8.	Mierczyce	Murawy na obrzeżu Papajowej Góry, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego, tymotki Boehemera i innych gatunków kserotermicznych.	Około 600 m na wschód od wsi
9.	Granowice	Mały fragment murawy na zboczu Góry Czubatki	Około 700 m na północ od wsi
10.	Wądroże Wielkie	Niewielki kamieniołom z oczkiem wodnym, godowisko kilku gatunków płazów	Na wschodnim skraju wsi
11.	Biernatki	Podmokłe łąki ze storczykiem i rzadkim turzycami	Około 600 m na południowy-wschód od południowego skraju wsi

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

Założenia parkowe

Na terenie gminy znajdują się zespoły zieleni zabytkowej – parki podworskie, zieleni przykościelna i cmentarna oraz trzy parki zabytkowe – w Budziszowie Małym, Mierzycach i Wądrożu Wielkim.

Park w Budziszowie Małym

Park w Budziszowie Małym został założony w XVIII wieku jako ogród gospodarczy, później w połowie XIX został przekształcony w park krajobrazowy. Obecnie park zajmuje 1,82 ha powierzchni, na której została zachowana dawna kompozycja z czytelnym układem polan, alejek parkowych i grup drzew.

Na terenie parku znajdują się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* trójpniowa o obwodach 266 cm, 480 cm i 220 cm,
2. Jesion wyniosły *Fraxinus exelsior* – 400 cm obwodu,
3. Buk pospolity odm. Purpurowa *Fagus sylvatica „Atropucea”* – 310 obwodu,
4. Cis pospolity *Taxus boccata* wielopniowy – 110 cm obwodu.

Park w Mierzycach

Park w Mierzycach powstał w końcu XVIII w. jako ogród gospodarczy i ozdobny. Na przełomie XIX i XX wieku przebudowano go w stylu bardziej naturalnym i swobodnym. Obecnie park zatracił dawny charakter, pozostały tylko nieliczne stare drzewa oraz dość dobrze zachowana fosa z kamiennymi mostkami.

Na terenie parku znajduje się 2 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 350 cm obwodu,
2. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 360 cm obwodu.

Park w Wądrożu Wielkim

Park w Wądrożu Wielkim został założony w połowie XVII w. jako ogród gospodarczy. W końcu XIX został przekształcony w park naturalistyczny. Park zajmuje powierzchnię 5,64 ha i posiada dobrze zachowany drzewostan.

Na terenie parku znajduje się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 400 cm obwodu,
2. Jesion wyniosły *Fraxinus exelsior* – 295 cm obwodu,
3. Dąb szypułkowy *Quercus robur* – 440 cm obwodu,
4. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 270 cm obwodu.

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

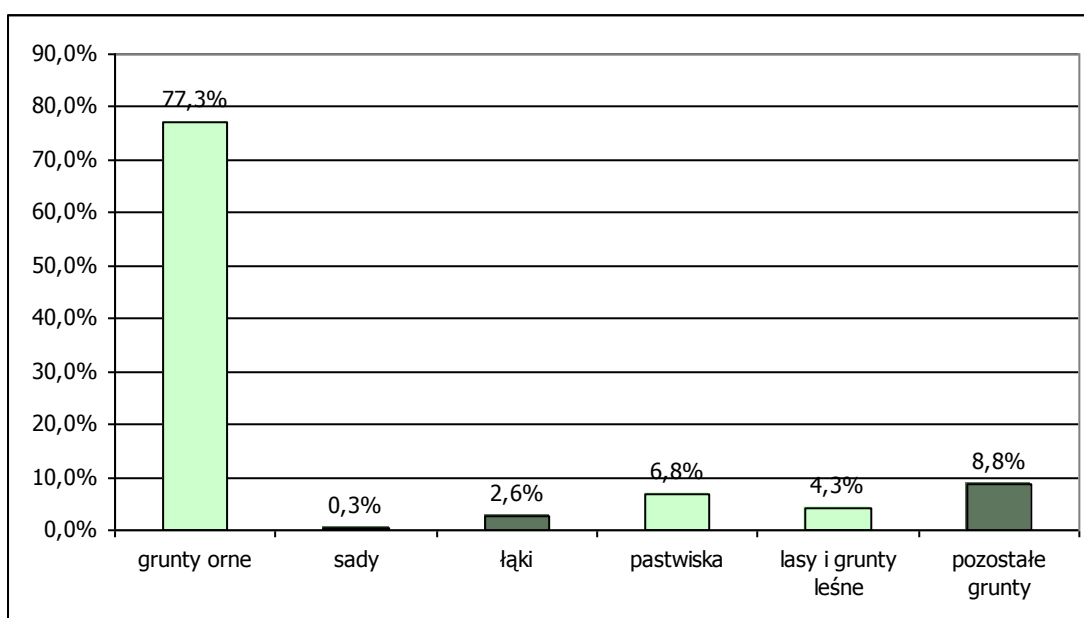
2.4 STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Warunki naturalne

Gmina Wądroże Wielkie jest gminą rolniczą, zajmującą powierzchnię 8915 ha, z czego 7755 ha (tj. 87,0%) to powierzchnia wszystkich użytków rolnych wg granic administracyjnych (dane z publikacji GUS z 2003 roku).

Wykres 1 przedstawia strukturę użytkowania gruntów w gminie. Ponad 86 % powierzchni zajmują użytki rolne, z czego 77,3 % to grunty orne. Lasy i tereny leśne zajmują 4,3 % powierzchni gminy.

Wykres 1. Struktura użytków rolnych w gminie Wądroże Wielkie

źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wądroże Wielkie, czerwiec 2004 r.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle województwa dolnośląskiego i powiatu jaworskiego przedstawiono w tabeli 3. W porównaniu do województwa dolnośląskiego i powiatu jaworskiego w gminie występuje największy odsetek użytków rolnych i gruntów ornych w gospodarstwach rolnych. Dla porównania średnio w powiecie jaworskim użytki rolne zajmują 95,0%, a w województwie dolnośląskim 52,6 %. W gminie najniższy jest natomiast udział powierzchni sadów, łąk i pastwisk oraz lasów i gruntów leśnych. W gospodarstwach rolnych gminy Wądroże Wielkie jest zaledwie 0,8 % powierzchni użytkowanych jako lasy i grunty leśne, gdy w powiecie jaworskim 1,6 % a w województwie dolnośląskim 30,0 %.

Taka struktura użytków rolnych podkreśla rolniczy charakter gminy.

O zdecydowanej przewadze produkcji roślinnej nad zwierzęcą świadczy udział zaledwie 3,1% łąk i 2,2% sadów, gdy w powiecie jaworskim jest to kolejno 7,3% i 3,2%.

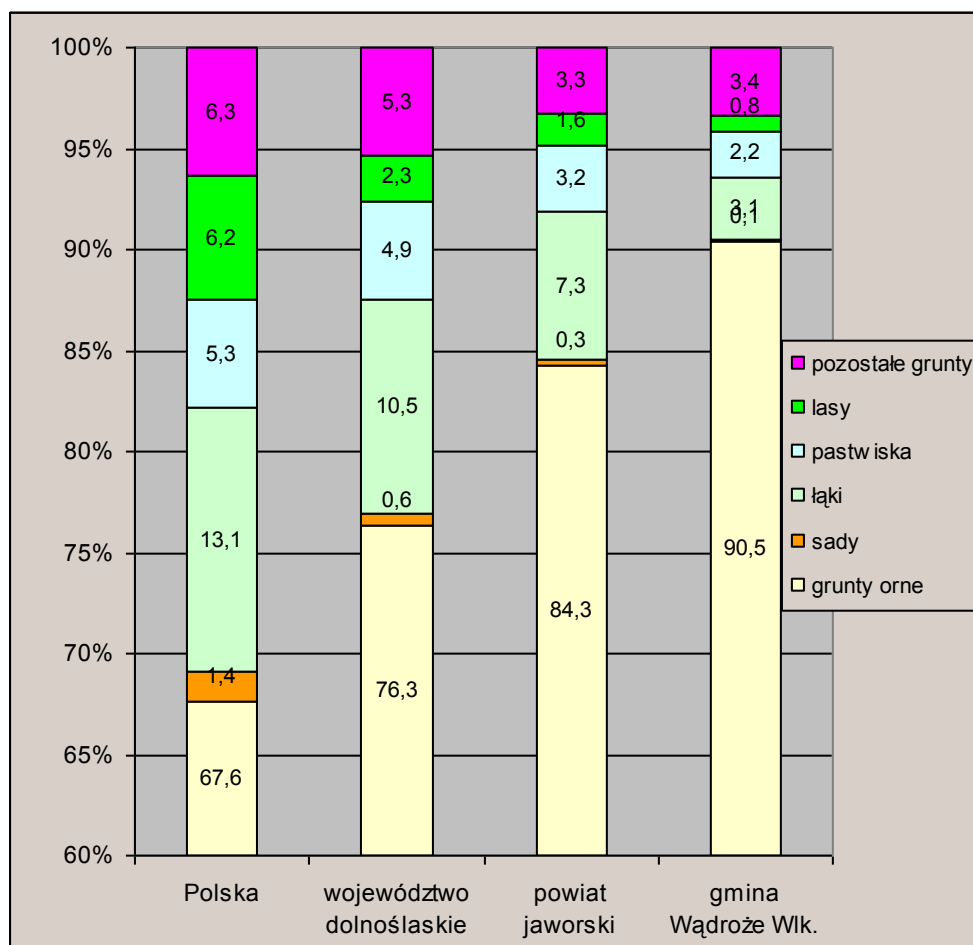
Tabela 3. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych wg z 2003 r.

	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
W hektarach								
województwo dolnośląskie	1977748	1039461	858388	6903	118505	55664	586682	351605
	100,0%	52,6	43,4	0,3	6,0	2,8	30,0	17,8
powiat jaworski	40387	38387	34057	116	2930	1284	656	1343
	100,0%	95,0	84,3	0,3	7,3	3,2	1,6	3,3
gmina Wądroże Wlk.	8566	8207	7750	6	265	186	65	294
	100,0%	95,8	90,5	0,1	3,1	2,2	0,8	3,4

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Powyższe zestawienia przedstawiono na wykresie 2.

Wykres 2. Struktura użytków rolnych, dane z NSP 2002 r.

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie przeważają gleby dobre i bardzo dobre. W większości są to urodzajne gleby o klasie bonitacyjnej II-IV. Gleby gorszej jakości (V i VI) są rzadkie i występują tylko lokalnie. Daje to duże możliwości i stwarza korzystne warunki do uzyskiwania wysokich efektów w produkcji rolniczej.

Podsumowując, warunki naturalne jednoznacznie predysponują gminę Wądroże Wielkie do rozwoju intensywnej produkcji roślinnej. Kierunek produkcji zwierzęcej należy traktować jako uzupełniający.

Struktura agrarna i liczba gospodarstw

Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle powiatu, województwa i Polski przedstawiono w tabeli 4.

W porównaniu do powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju, gmina ma najniższy odsetek gospodarstw małych do 1 ha oraz od 1 do 5 ha. W kategorii gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha odsetek jest nieco wyższy niż w jednostkach porównywanych, podobnie jak w kategoriach gospodarstw o powierzchni od 10 – 15 ha i powyżej 15 ha.

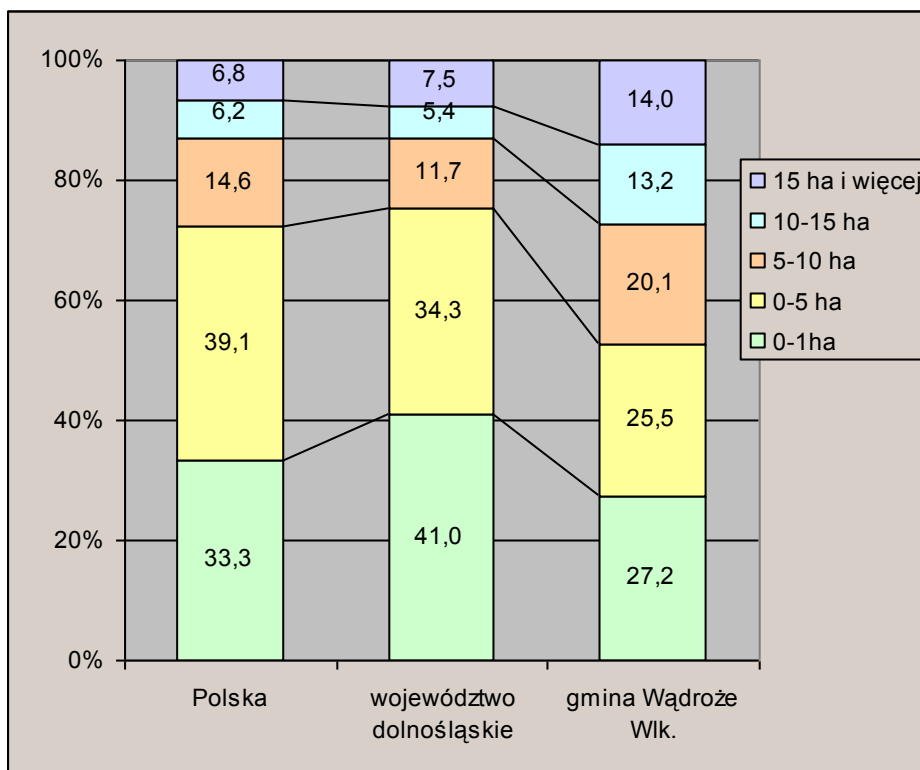
Tabela 4. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wlk. na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski, dane z NSP 2002 r.

w ha	Polska		województwo dolnośląskie		powiat jaworski		gmina Wądroże Wlk.	
	w ha	w %	w ha	w %	W ha	w %	w ha	w %
ogółem	2933228	100	141336	100	40387	100	8566	100
0-1	977087	33,3	57993	41,0	809	2,0	97	1,1
1-5	1146890	39,1	48519	34,3	2908	7,2	439	5,1
5-10	426869	14,6	16571	11,7	4377	10,8	953	11,2
10-15	182685	6,2	7594	5,4	3993	9,9	1006	11,7
15-więcej	199697	6,8	10659	7,5	28300	70,1	6070	70,9

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Dane porównawcze w tym zakresie przedstawia tabela 4 i wykres 3.

Wykres 3. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle województwa dolnośląskiego i Polski, dane z NSP 2002 r.

źródło: Wydawnictwa GUS 2003. Dane NSP 2002 r.

Porównanie gospodarstw według grup obszarowych w gminie Wądroże Wik. zestawiono w tabeli 5. Średnio na jedno gospodarstwo przypada 14,4 ha powierzchni.

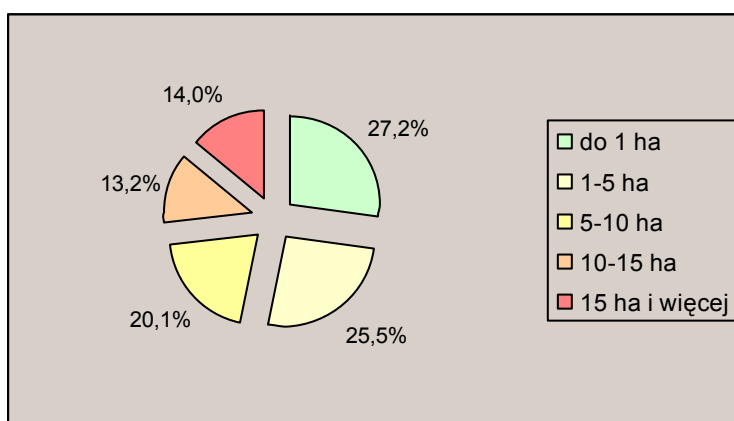
Tabela 5. Grupy obszarowe gospodarstw rolnych wg siedziby gospodarstwa w gminie Wądroże Wielkie, w tym gospodarstwa indywidualne, dane z NSP 2002 r.

	gospodarstwa	powierzchnia w ha			zasiewy	
		ogółem	w tym		gospodarstwa	powierzchnia w ha
			użytki rolne	lasy i grunty leśne		
Ogółem	592	8566	8207	65	563	7706
do 1 ha	161	97	68	1	144	54
1-5	151	439	400	7	140	348
5-10	119	953	901	12	118	826
10-15	78	1006	969	6	78	903
15 ha i więcej	83	6070	5869	39	83	5575
W tym gospodarstwa indywidualne						
Ogółem	588	7050	6772	51	560	6417
do 1 ha	161	97	68	1	144	54
1-5	150	437	399	7	140	348
5-10	119	953	901	12	118	826
10-15	78	1006	969	6	78	903
15 ha i więcej	80	4556	4436	25	80	4286

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

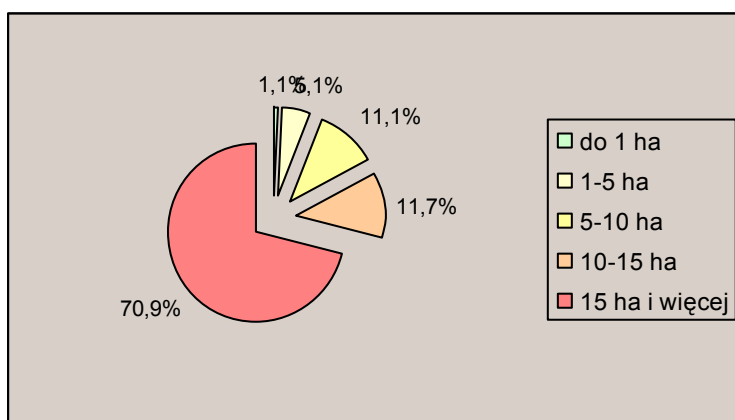
Najwięcej jest gospodarstw, w tym działek siedliskowych, o powierzchni do 1 ha (161 gospodarstw) oraz od 1 do 5 ha (151 gospodarstwa), co daje łącznie przeszło 50 % wszystkich gospodarstw w gminie (wykres 4). Najmniej, 78 jest gospodarstw o areale od 10 - 15 ha.

Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie wg wielkości, dane z NSP 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 5. Struktura powierzchni gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie wg wielkości gospodarstw rolnych, dane z NSP 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 5 przedstawia strukturę powierzchni gospodarstw wg klas wielkości gospodarstw. 70,9 % powierzchni zajmują gospodarstwa o areale powyżej 15 ha. Ponadto porównując dwa wykresy 4 i 5 można zauważyć interesujące zależności. 27,2% gospodarstw o powierzchni do 1 ha uprawia ok. 1,1% użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych. Kolejne 25,5% gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha zajmuje 6,1% powierzchni gospodarstw. Te zestawienia potwierdzają korzystną strukturę agrarną gminy. Ponadto ilość i wielkość największych gospodarstw korzystnie świadczy o rozwoju rolnictwa w gminie.

Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej w gminie jest produkcja roślinna. W strukturze zasiewów dominują zboża, duże znaczenie mają także uprawy przemysłowe. W województwie dolnośląskim gmina jest liczącym się producentem zbóż, buraków cukrowych, rzepaku i ziemniaków. Kierunek hodowlany jest mniej rozwinięty i ma mniejsze znaczenie.

Większość gospodarstw prowadzi wyłącznie działalność rolniczą (82,0%), niewiele 14,0% prowadzi działalność rolniczą i pozarolniczą, a tylko 0,7% działalność pozarolniczą. 3,4% gospodarstw nie prowadzi żadnej działalności.

Wiele gospodarstw nastawionych jest na produkcję wielokierunkową, bez wyraźnie określonej specjalizacji. Nie sprzyja to unowocześnieniu produkcji, obniżeniu kosztów, poprawie jakości oraz zwiększeniu konkurencyjności produkcji. W zdecydowanej większości gospodarstw uprawia się zboża i prowadzi chów zwierząt gospodarskich. Na produkcję specjalistyczną z reguły są nastawione gospodarstwa większe.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne w gminie Wądroże Wielkie, wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, NSR 2002 r.

		gospodarstwa	
			W %
ogółem		592	100%
Gospodarstwa prowadzące działalność	wyłącznie rolniczą	485	82,0
	wyłącznie pozarolniczą	4	0,7
	rolniczą i pozarolniczą	83	14,0
Nie prowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej		20	3,4

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Produkcja roślinna

Ogólna powierzchnia zasiewów w gminie wynosi 7706 ha, co stanowi 90,0% powierzchni ogólnej gminy, w tym 6417 ha zasiewów znajduje się w gospodarstwach indywidualnych. Powierzchnia zasiewu zbożami podstawowymi z mieszankami zbożowymi wynosi 6 201 ha, tj. 80,5 %.

Tabela 7 przedstawia powierzchnię zasiewów i strukturę według rodzaju upraw na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju. W strukturze zasiewów największy odsetek zajmują uprawy zbożowe. Zajmują one 80,5 % ogólnej powierzchni zasiewów. Odsetek ten przewyższa średnią dla Polski oraz województwa dolnośląskiego i jest bardzo zbliżony do średniej odnotowanej w powiecie jaworskim. Natomiast w kategorii zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w gminie Wądroże Wielkie zanotowano mniejszy udział powierzchni niż w porównywanych obszarach (wykres 6).

Tabela 7. Powierzchnia zasiewów i struktura według rodzaju upraw w gminie Wądroże Wielkie na tle Powiatu Jaworskiego, Województwa Dolnośląskiego i kraju w 2002 r.

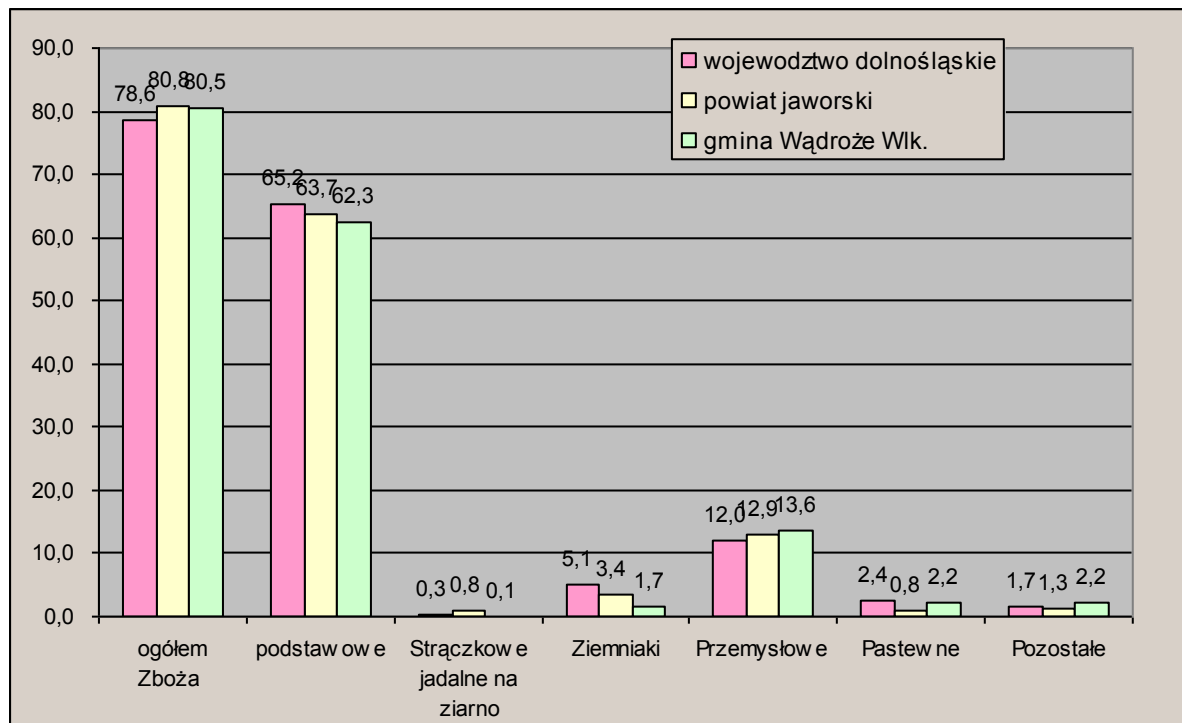
	Gmina Wądroże Wielkie		Powiat Jaworski		Województwo Dolnośląskie		Polska	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
ogółem	7706	100	25620	100	707186	100	10764289	100
zboża ogółem	6201	80,5	20696	80,8	556045	78,6	8293690	77,1
W tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	4804	62,3	16368	63,7	460960	65,2	6574000	61,0
strączkowe jadalne na ziarno	5	0,1	215	0,8	1949	0,3	45415	0,4
ziemniaki	133	1,7	870	3,4	35735	5,1	803385	7,5
przemysłowe	1050	13,6	3309	12,9	84653	12	757497	7
pastewne	145	2,2	201	0,8	16757	2,4	562136	5,2
pozostałe	173	2,2	329	1,3	12047	1,7	302166	2,8

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP, 2002 r.

Następną pozycję w strukturze zasiewów zajmują rośliny przemysłowe (13,6%). Jest to więcej, niż w Polsce (7%), w województwie dolnośląskim (12%) oraz powiecie jaworskim (12,9 %). Uprawa ziemniaków stanowi 1,7 % ogólnych zasiewów, co stawia gminę Wądroże Wielkie na ostatnim miejscu na tle porównywanych jednostek (wykres 6).

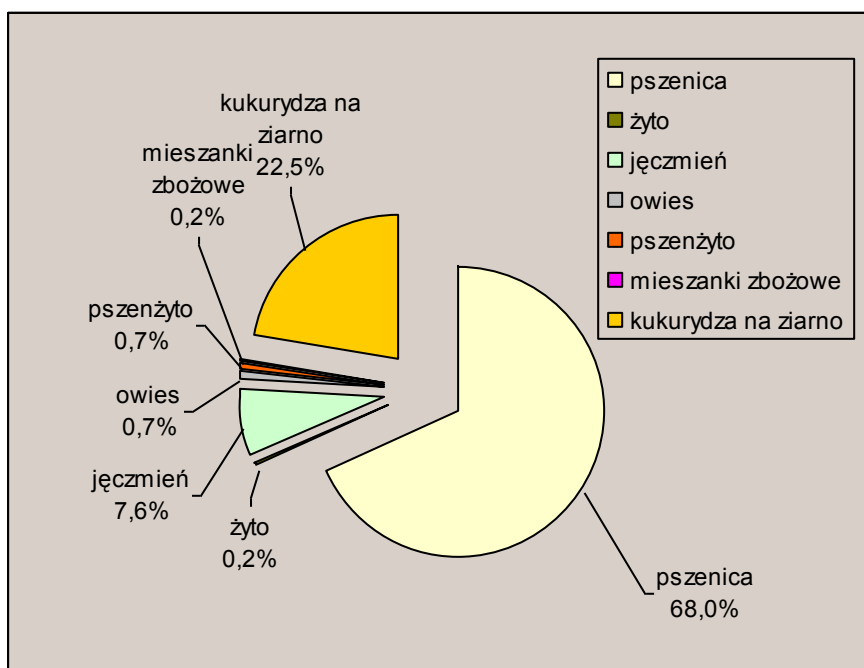
Wykres 7 przedstawia strukturę powierzchni zasiewów zbóż ogółem (dane z NSP 2002 r.) Wśród upraw zbożowych w gminie dominuje uprawa pszenicy. Stanowi ona 68,7% upraw zbożowych, tj. zajmuje 4219 ha. Drugie miejsce przypada uprawie kukurydzy na ziarno (22,5% - 1397 ha). Pozostałe zboża i mieszanki stanowią zaledwie 9,5 % powierzchni upraw.

Wykres 6. Powierzchnia zasiewów i struktura według rodzaju upraw w gminie Jordanów Śląski na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju w 2002 r.

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

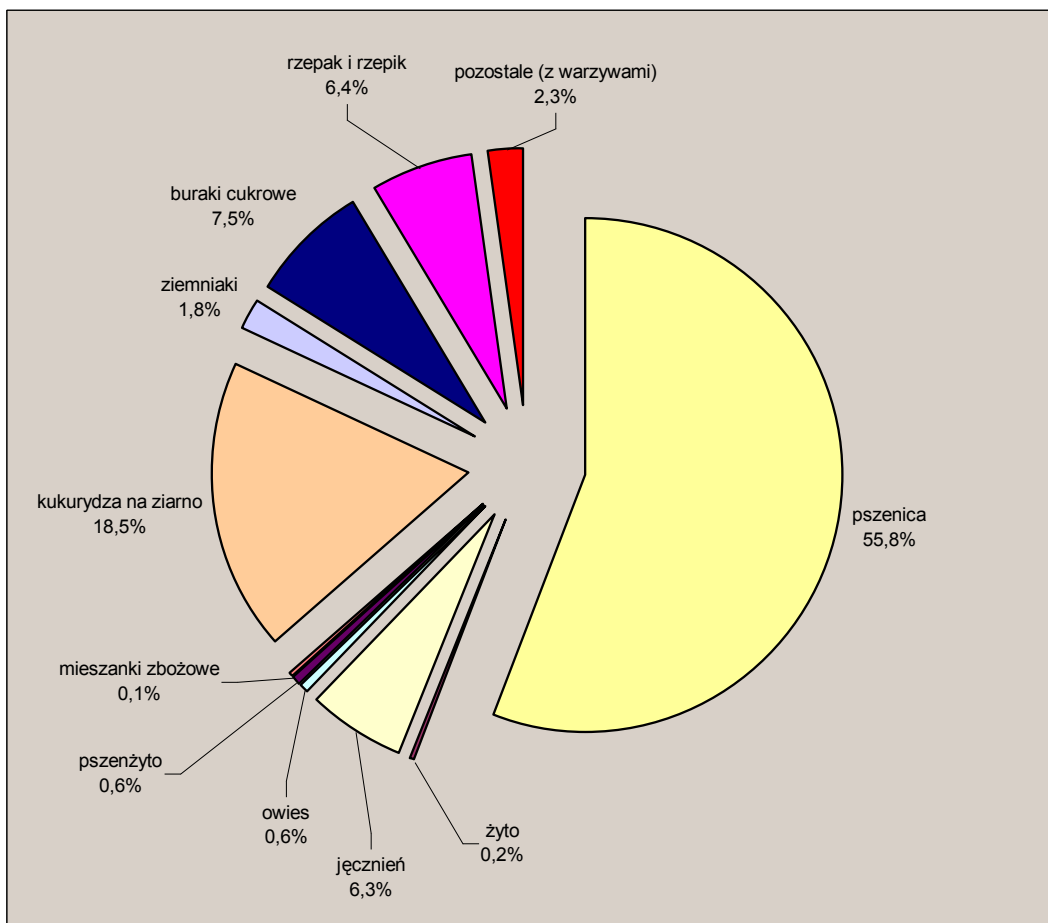
Wykres 7. Struktura powierzchni zasiewów zbóż ogółem w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina Wądroże Wlk. WUS 2004

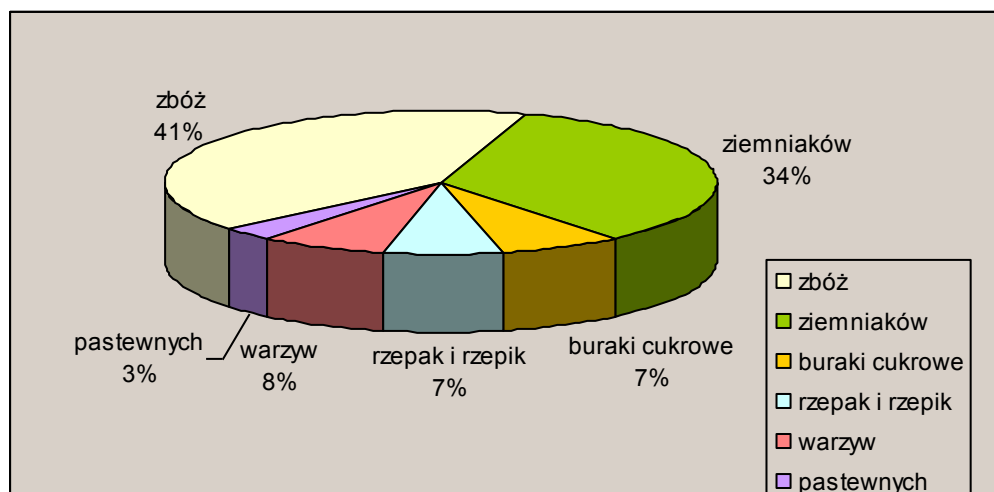
Wykres 8 przedstawia strukturę powierzchni zasiewów głównych ziemioplodów w gminie Wądroże Wielkie. Także w takim ujęciu dominuje uprawa pszenicy i kukurydzy (55,8 % i 18,5 %), w dalszej kolejności znajdują się buraki cukrowe, jęczmień oraz rzepik i rzepak. Na uwagę zasługuje fakt, że 2,3 % powierzchni gminy zajmują uprawy pozostałych roślin (w tym warzyw), a 1,8 % ziemniaki.

Wykres 8. Struktura powierzchni zasiewów głównych ziemiopłodów

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Jordanów Śl. WUS 2004

Wykres 9. Gospodarstwa rolne zajmujące się uprawą głównych ziemiopłodów dane z NSP 2002 r.

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 9 przedstawia strukturę gospodarstwa w gminie w 2002 r., zajmujących się uprawą głównych ziemiopłodów.

Najwięcej - 41%, zajmuje się uprawą zbóż, na drugim miejscu znajdują się gospodarstwa uprawiające ziemniaki - 34%. Przeszło 8% gospodarstw uprawia warzywa, a kolejna grupa - buraki cukrowe (7%), rzepak i rzepik (7%). oraz rośliny pastewne (3%)

Tabela 8. Powierzchnia upraw drzew owocowych w gminie Wądroże Wlk. 2002 r.

		Ogółem	
		w ha	w %
1.	Jabłonie	3,1	54,8
2.	Śliwy	0,6	10,2
3.	Wiśnie	0,6	11,3
4.	Czereśnie	0,2	4,3
5.	Grusze	0,2	3,0
6.	pozostałe	0,9	16,3
	ogółem	5,6	100,0

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Tabela 8 przedstawia powierzchnię i strukturę upraw drzew owocowych. W gminie zaledwie 0,1% powierzchni zajmują sady, tj. 6 ha., jednak na zaledwie 5,6 ha prowadzi się uprawy drzew owocowych. Przeważają jabłonie 54,8% (3,1 ha) i wiśnie 11,3 % co stanowi (0,6 ha) oraz śliwy 10,2 % (0,6 ha). W pozostałych sadach uprawiane są głównie czereśnie i grusze.

Struktura zasiewów w dużym stopniu odzwierciedla wysoką jakość przestrzeni rolniczej i warunki glebowo – klimatyczne gminy, a przemiany w strukturze zasiewów są wynikiem coraz bardziej intensywnej produkcji rolnej. Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej jest produkcja roślinna. W strukturze zasiewów dominują zboża.

Produkcja zwierzęca

Drugim kierunkiem działalności rolniczej w gminie jest produkcja zwierzęca. Dominuje w niej hodowla bydła i trzody chlewnej. Według danych uzyskanych w spisie powszechnym w gminie Wądroże Wielkie pogłowie bydła w 2002 roku wynosiło 1306 sztuk, a pogłowie trzody chlewnej liczyło 3732 sztuki. Nastąpił zdecydowany spadek pogłowia, który jest przejawem przemian gospodarczych w kraju, zmniejszenia opłacalności drobnej hodowli oraz postępującego procesu intensyfikacji produkcji roślinnej w gminie z uwagi na bardzo korzystne warunki glebowe.

Powyższe zmiany potwierdzają tendencje zachodzące w charakterze gospodarki rolnej w gminie Wądroże Wielkie. Oprócz powiększenia się powierzchni gospodarstw, zaznacza się dalsza specjalizacja produkcji rolnej. Następuje rozwój produkcji roślinnej, w związku z czym produkcja zwierzęca jest kierunkiem uzupełniającym o mniejszym znaczeniu.

Według najnowszych danych spisowych w gminie Wądroże Wielkie 156 gospodarstw zajmuje się hodowlą bydła, co daje średnio 8,4 sztuki na gospodarstwo. Natomiast hodowlą trzody chlewnej zajmuje się 201 gospodarstw, średnio z 18,6 sztukami na gospodarstwo.

Tabela 9 zestawia liczbę hodowanych zwierząt i gospodarstw rolnych je utrzymujących wg danych NSP z 2002 r. Najpowszechniej, w 34,0% gospodarstw hoduje się trzodę chlewną i drób (33,3%). W około jednej czwartej bydło (26,4%), w tym krowy (23,8%). Pozostałe zwierzęta są hodowane w niewielkich ilościach, najczęściej są to króliki (3,5%), poza tym kozy w 2,4% i pszczoły w 0,8% gospodarstw.

Tabela 9. Zwierzęta gospodarskie w sztukach ogółem i w gosp. indywidualnych w gminie Wądroże Wielkie oraz udział gospodarstw zajmujących się ich hodowlą w 2002 r.

	Zwierzęta w sztukach		gospodarstwa
	ogółem	W tym w gosp. indywidualnych	% gospodarstw rolnych ogółem
bydło	1306	813	26,4
w tym krowy	591	355	23,8
trzoda chlewna	3732	3732	34,0
w tym lochy	386	174	26,0
owce	10	-	0,2
kozy	31	31	2,4
konie	5	5	0,3
króliki (samice)	135	135	3,5
pnie pszczele	17	17	0,8
drób ogółem	8860	8860	33,3
obsada zwierząt gospodarskich w sztukach przeliczeniowych na 100 ha użytków rolnych	20	18	X

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

W gminie Wądroże Wielkie wg najnowszych danych spisowych jest 1518 budynków i budowli, średnio ponad 2,5 na gospodarstwo. W prawie co drugim gospodarstwie znajduje się obora i stodoła, ponadto w gminie jest 184 kurników i 166 chlewni. Przechowalnie owoców, warzyw i ziemniaków w gminie posiadają średnio pojemność 40 ton.

Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Tabela 10 przedstawia ważniejsze dane o leśnictwie w 2003 r. w gminie Wądroże Wielkie w porównaniu z powiatem jaworskim i województwem dolnośląskim.

Tabela 10. Dane o leśnictwie w 2003 r w gminie Wądroże Wielkie na tle powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

		gmina Wądroże Wielkie		powiat jaworski		województwo dolnośląskie		
			%		%		%	
Powierzchnia gruntów leśnych								
Ogółem		331		12543		583890		
w tym lasy		319		12310		569319		
Z ogółem publiczne	Razem	270		12027		570657		
	Własność Skarbu Państwa	269		11970		563445		
	W tym	W zarządzie lasów Państwowych	256		11893		548289	
	W zasobie agencji nieruchomości rolnych	5		53		3233		
	Własność gmin	1		57		7212		
Lesistość w %		3,6		21,2		28,5		

źródło: Wydawnictwa GUS 2004

Lasy państwowe na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się pod administracją Nadleśnictwa Legnica, prowadzącego gospodarkę leśną w oparciu o plany urządzenia lasu.

Gospodarka leśna nie odgrywa większej roli z uwagi na bardzo małą lesistość gminy Wądroże Wielkie, która wynosi 3,6 %. Znajdują się tu przeważnie lasy mieszane świeże,

w których skład wchodzi dęby szypułkowe i bezszypułkowe, lipy drobnolistne, grab zwyczajny oraz świerku pospolitego.

Bardzo rozwinięta jest warstwa krzewów składająca się z głogu jednoszyjkowego i dwuszyjkowego, śliwy tarniny, trzmieliny zwyczajnej oraz kilku gatunków róż. W rejonie Wądroża Wielkiego występują fragmenty lasów wilgotnych, w których pojawiają się w większych ilościach topole oraz w miejscach źródłiskowych tojeść gajowa.

Źródło: Mapa sozologiczna Polski - Udanin, wykonana przez przedsiębiorstwo „Geopol”

Wielkość i jakość zasobów wodnych

Stan zasobów wodnych wód powierzchniowych i podziemnych opisano szczegółowo w rozdziale 3.1.3 i 3.1.4 oraz 13.2.1.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Gmina Wądroże Wielkie posiada wiele zabytkowych układów ruralistycznych, założeń podworskich, folwarcznych i parkowych oraz zabytkowych alei, cmentarzy i terenów, objętych strefami ochrony konserwatorskiej. Są to 33 obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków oraz 137 obiektów i zespołów uznanych przez Służby Ochrony Zabytków za obiekty o walorach kulturowych. Obszar gminy jest bardzo atrakcyjny pod względem archeologicznym. Znajdują się na nim 344 stanowiska archeologiczne oraz 12 stanowisk wpisanych do rejestru.

Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga (zgodnie z art. 36 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r):

1. prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
2. wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
3. prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
4. prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
5. prowadzenie badań archeologicznych;
6. przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
7. trwale przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
8. dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
9. zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
10. umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
11. podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
12. poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

2. Na polskich obszarach morskich pozwolenie na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i 12, wydaje dyrektor urzędu morskiego w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków właściwym dla miejsca siedziby urzędu morskiego.

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy,

niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

6. Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

7. Pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru albo badań archeologicznych lub poszukiwań ukrytych bądź porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, wydaje się również na wniosek osób fizycznych albo jednostek organizacyjnych zamierzających prowadzić te badania lub poszukiwania. W przypadku nie uzyskania zgody właściciela lub posiadacza nieruchomości na przeprowadzenie tych badań lub poszukiwań przepisy art. 30 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

8. Uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

9. Dla dóbr o obiektów zawartych w spisie obiektów o walorach kulturowych wymagane jest uzgodnienie z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gmina objęta jest następującymi strefami ochrony konserwatorskiej:

- **Strefa „A”** - ścisłej ochrony konserwatorskiej obszaru bardzo ważnego pod względem historycznym i kulturowym. Obejmuje obszary, na których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Wszelkie zmiany i zamierzenia inwestycyjne na tym obszarze powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- **Strefa „K”** – ochrony krajobrazu kulturowego, która obejmuje tereny krajobrazu związane z zespołami zabytkowymi. Wszelkie zmiany powinny nawiązywać do układu historycznego i prowadzić do zachowania i utrwalenia historycznych form rozplanowania wsi. Ochrona konserwatorska na tym terenie polega na takim kształtowaniu ewentualnej zabudowy, aby jej skala nie była konkurencyjna w stosunku do istniejącej sylwety miejscowości. Strefa „K” występuje we wsiach Wądroże Wielkie, Mierczyce, Granowice i Budziszów Wielki.
- **Strefa „OW”** – obserwacji archeologicznej obejmuje tereny o wczesnej metryce historycznej. Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Strefa ta występuje w każdej miejscowości w gminie.
- **Strefa „W”** – ścisłej ochrony relikwów archeologicznych. Obejmuje ochroną tereny o rozpoznanej zawartości stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujących się własną formą krajobrazową, wyróżniającą się w rzeźbie terenu. Obiektami tymi mogą być: grodziska wraz z otaczającymi je fosami, pojedyncze kurhany lub cmentarzyska kurhanowe, fortalicje, groble, wały itp. W strefie „W” występują następujące wymogi konserwatorskie: zakazana jest wszelka działalność budowlana oraz inwestycyjna niezwiązana bezpośrednio z konserwacją lub rewaloryzacją terenu, dopuszcza się jedynie prowadzenie prac porządkowych, konserwację zachowanych fragmentów zabytkowych celem ich ekspozycji w terenie

lub zabezpieczenia przed zniszczeniem, przystosowanie do pełnienia funkcji muzealnych, kultowych, rekreacyjnych lub innych, wszystkie wymienione wyżej działania bezwzględnie należy uzgadniać z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy i prowadzić po uzyskaniu stosownego pozwolenia.

Układ przestrzenny wsi należących do gminy Wądroże Wielkie jest zróżnicowany. Występuje tu zabudowa przydrożna, ulicowa, folwarczna i owalnicowa.

Od początku osadnictwa we wszystkich miejscowościach dominowała działalność rolnicza i związane z nią drobne rzemiosło. Obecnie funkcja ta, pomimo że jest wiodąca, ustępuje miejsca działalności przemysłowej, głównie dzięki dobrej dostępności komunikacyjnej obszaru.

4.1. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH WPISANYCH DO REJESTRU

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data
1.	Biernatki	Cmentarz parafialny (XIV, 1888)	855/L	16.02.1990r.
2.	Budziszów Mały	Zespół pałacowy: 1) pałac (1879), 2) rządówka (p XX), 3),4) dwa budynki mieszkalne nr 21A i 21 F (p XX), 5) budynek mieszkalno-gospodarczy nr 21 E (p XX), 6) – 8) dwie obory (p XX), 9) chlewik (p XX), 10) -12) trzy stodoły (p XX), 13) spichlerz (p XX), 14) śrutownia (p XX), 15) magazyn (p XX), 16) warsztaty (p XX), 17) gorzelnia (p XX),	1052/L	06.02.1996r.
3.	Budziszów Mały	Park przydworski (1 poł. XIX)	448/L	17.07.1976r.
4.	Budziszów Wielki	Kościół filialny p.w. Dobrego Pasterza (P. XIX)	688/L	25.07.1984r.
5.	Budziszów Wielki	Cmentarz przykościelny (XIII)	911 /L	16.02.1990r.
6.	Budziszów Wielki	Cmentarz parafialny (1889)	910 /L	16.02.1990r.
7.	Budziszów Wielki	Dwór (XV, XVI)	24/L	24.04.1951r.
8.	Granowice	Kościół filialny p.w. Serca Pana Jezusa (XVI)	141/L	25.01.1961r.
9.	Granowice	Cmentarz przykościelny (XIV)	915/L	16.02.1990r.
10.	Kępy	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz mur z bramą (1753)	687/L	25.07.1984r.
11.	Kępy	Cmentarz parafialny (XIV)	913/L	16.02.1990r.
12.	Kosiska	Kościół filialny p.w. Św. Piotra i Pawła oraz mur z bramą (2 poł. XVIII, 1572)	686/L	24.07.1984r.
13.	Kosiska	Cmentarz parafialny (XVI)	912/L	16.02.1990r.
14.	Mierczyce	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (XV, XVI)	115/L	31.07.1960r.

15.	Mierczyce	Cmentarz parafialny (2 poł. XIII, 1934)	916/L	16.02.1990r.
16.	Mierczyce	Pałac (XVII, XIX)	530/L	10.12.1980r.
17.	Mierczyce	Zespół folwarczny: 1). oficyna mieszkalna nr 119 ze stajnia i wozownia (3 ćw. XIX, p.XX), 2) oficyna mieszkalno-gospodarcza (p.XX), 3)-5) trzy obory (p.XX), 6) zespół trzech stodół (p.XX), 7) budynek gospodarczy, ob. warsztat	1056/L	15.05.1996r.
20.	Mierczyce	Park, dawny ogród ozdobny i gospodarczy (XIX),	453/L	17.08.1976 r.
21.	Pawłowice Wielkie	Dwór (1585)	25/L	27.04.1951 r.
22.	Pawłowice Wielkie	Budynek gospodarczy przy pałacu (XVI)	116/L	31.07. I 1960 r.
23.	Pawłowice Wielkie	Zespół folwarczny: 1) - 2) dwie oficyny mieszkalne nr 26B i 26D (2 poł.XIX, p.XX), 3) budynek mieszkalno-gospodarczy nr 26C (p.XX), 4) – 6) trzy obory (p.XX), 7) stajnia (p.XX), 8) chlewnia (p.XX), 9) –10) dwie stodoły (p.XX),	1059/L	23.07.1996 r.
24.	Postolice	Kościół filialny p.w. Św. Marcina (XVI)	106/L	14.04.1960 r.
25.	Postolice	Cmentarz parafialny (XIV)	914/L	16.02.1990 r.
26.	Skąła	Budynek mieszkalny nr 3 (1852)	1050/L	27.12.1995 r.
27.	Sobolów	Pałac (3 ćw. XIX)	794/L	28.12.1987 r.
28.	Wądroże Małe	Pałac (K. XIX)	795/L	28.12.1967 r.
29.	Wądroże Wielkie	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej (XIII, XIX)	108/L	14.04.1960 r.
30.	Wądroże Wielkie	Cmentarz przykościelny (1 poł. XIII)	917/L	16.02.1990 r.
31.	Wądroże Wielkie	Cmentarz komunalny (ok. 1900)	871/L	16.02.1990 r.
32.	Wądroże Wielkie	Zespół pałacowy: 1) pałac (20 lata XVIII, 1900), 2) – 5) cztery oficyny mieszkalne nr 203, 204, 205A, 205B (4 ćw. XIX), 6) oficyna mieszkalno-gospodarcza nr 202 (4 ćw. XIX), 7) zespół dwóch stodół, 8) zespół dwóch obór, 9) budynek gospodarczy z oborą	1057/L	15.05.1996 r.
33.	Wądroże Wielkie	Park naturalistyczny (XIX, p. XX)	656/L	23.12.1983 r.

źródło: Wypis z Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

WYKAZ OBIEKTÓW O WALORACH KULTUROWYCH

L.p.	Obiekt	Adres	Wiek
1	2	3	4
Obwód Bielany			
1.	Dom mieszkalny	nr 1	lata 80-te XIX w.
2.	Dom mieszkalny	nr 5	lata 80-te XIX w.
3.	Budynek gospodarczy - stodoła	nr 5	lata 80-te XIX w.
4.	Stajnia, obecnie RSP	nr 10	połowa XIX w.
5.	Zespół mieszkalno-gospodarczy 1. dom mieszkalny 2. budynek gospodarczy 3. obora 4. świnia	nr 11	lata 80-te XIX lata 80-te XIX połowa XIX, XX I -sza połowa XIX, 2-ga połowa XiX
Obwód Biernatki			
6.	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej		1909-1910 r.
7.	Dom mieszkalny	nr 29	koniec XIX
8.	Dom mieszkalny	nr 30	koniec XIX
Obwód Budziszów Wielki			
9.	Oficyna mieszkalna przy pałacu		koniec XIX
10.	Oficyna mieszkalna I przy pałacu		2-ga połowa XIX
11.	Oficyna mieszkalna II przy pałacu		2-ga połowa XIX
12.	Dom mieszkalny	nr 2	koniec XIX
13.	Dom mieszkalno-gospodarczy	nr 22	XIX/XX
14.	Dom mieszkalny	nr 25	3-cie ćwierćwiecze XIX w.
15.	Dom mieszkalny	nr 29	lata 80-te XIX
16.	Dom mieszkalny	nr 40	początek XIX
17.	Stodoła	vis a vis nr 46	koniec XIX
18.	Dom mieszkalny	nr 49	koniec XIX
19.	Dom mieszkalny	nr 60	lata 80-te XIX
12.	Dom mieszkalny	nr 63	2-ga połowa XIX
21.	Zagroda 1. dom mieszkalny, 2. budynek gospodarczy I, 3. budynek gospodarczy II, 4. stodoła I, 5. stodoła II	nr 64	1837 r., koniec XIX, około 1834 r., 1834 r., około połowy XIX
22.	Dom mieszkalny	nr 69	lata 80-te XIX
Obwód Budziszów Mały			
23.	Zespół dworski	nr 21 d	XX
Obwód Gądków			
24.	Dom mieszkalny	nr I	XIX/XX
25.	Stodoła	nr I	XIX/XX
26.	Dom mieszkalno-gospodarczy	nr 2	lata 80-te XIX
27.	Dom mieszkalny	nr 5	XIX/XX
28.	Dom mieszkalny	nr 6	XIX/XX
29.	Zagroda: I. dom mieszkalny, 2. stodoła, 3. obora	nr 7	koniec XIX, połowa XIX, połowa XIX
30.	Zespół mieszkalno-gospodarczy: 1. dom mieszkalny, 2. dom z sienią przejazdową, 3. budynek gospodarczy, 4. budynek gospodarczy - stodoła	RSP nr 14 nr 14 vis a vis nr 24 vis a vis nr 24	lata 80-90-te XIX, 2-ga połowa XIX, 2-ga połowa XIX, 2-ga połowa XIX

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie 2013 r

31.	Dom mieszkalny	nr 16	2-ga połowa XIX
32.	Dom mieszkalny	nr 17	XIX/XX
33.	Dom mieszkalny	nr 18	koniec XIX
34.	Dom mieszkalny	nr 22	XIX/XX
35.	Budynek gospodarczy	nr 22	połowa XIX, koniec XIX
36.	Dom mieszkalny	nr 23	lata 90-te XIX
37.	Dom mieszkalny	nr 25	2-ga połowa XIX
38.	Budynek gospodarczy I	nr 25	2-ga połowa XIX
39.	Budynek gospodarczy II	nr 25	2-ga połowa XIX
Obwód Granowice			
40.	Dom mieszkalny z kuźnia	nr 1	lata 80-te XIX
41.	Dom mieszkalny	nr 3	koniec XIX
42.	Dom mieszkalny	nr 4	2-ga połowa XIX
43.	Dom mieszkalny	nr 6	2-ga połowa XIX
44.	Budynek gospodarczy	nr 6	2-ga połowa XIX
45.	Zagroda: 1. dom mieszkalny, 2. budynek bramowo-gospodarczy, 3. obora	nr 9	1811 r.
46.	Dom mieszkalny	nr 10	2-ga połowa XIX
47.	Budynek gospodarczy	nr 10	2-ga połowa XIX
48.	Dom mieszkalny	nr 12	koniec XIX
49.	Dom mieszkalny (punkt PCK)	nr 13	XIX/XX
50.	Dom mieszkalny	nr 15	koniec XIX
51.	Dom mieszkalny	nr 17	1 -sza połowa XIX lata 90-te
52.	Budynek gospodarczy	nr 17	lata 80-te XIX
53.	Zagroda 1. dom mieszkalny 2. budynek gospodarczy I 3. budynek gospodarczy II	nr 24	1-sza połowa XIX, koniec XIX koniec XIX koniec XIX
54.	Dom mieszkalny	nr 28	początek XX
55.	Dom mieszkalny i klub RUCH	nr 30	koniec XIX
56.	Dom mieszkalny	nr 33	XIX/XX
57.	Budynek bramowo-gospodarczy	nr 33	lata 70-te XIX
58.	Dom mieszkalny	nr 34	XIX/XX
59.	Budynek gospodarczy	nr 34	lata 70-te XIX
60.	Budynek gospodarczy	nr 36	lata 70-te XIX
61.	Dom mieszkalny	nr 40	XIX/XX
62.	Budynek gospodarczy	nr 40	lata 70-te XIX
63.	Dom mieszkalny	nr 41	XI/XX
Obwód Jenków			
64.	Zespół kościelny 1. kościół filialny p.w. Św. Rodziny 2. mur kościelny		XV, XVII XIX
65.	Dom mieszkalny	nr 4	początek XIX, XIX/XX
66.	Dom mieszkalny	nr 5	początek XX, XIX/XX
67.	Budynek gospodarczy	nr 5	koniec XIX
68.	Budynek gospodarczy	obok nr 18	koniec XIX
69.	Dom mieszkalny	nr 25	XIX/XX
Obwód Kępy			
70.	Dwór, obecnie dom mieszkalny	nr 23	1 -sza połowa XIX
71.	Dom mieszkalny	nr 2	2-ga połowa XIX
72.	Budynek gospodarczy	nr 2	lata 80-te XIX
73.	Dom mieszkalny	nr 3	2-ga połowa XIX
74.	Stodoła	nr 3	2-ga połowa XIX
75.	Zagroda: 1. dom mieszkalny, 2. obora, 3. obora II	nr 10	koniec XIX, lata 90-te XIX, lata 90-te XIX
76.	Dom mieszkalny	nr 14	lata 80-te XIX

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie 2013 r

77.	Budynek gospodarczy	nr 14	2-ga połowa XIX
78.	Dom mieszkalny	nr 18	początek XX
79.	Zagroda - dom mieszkalny 1. obora I + stodoła, 2. stodoła + obora	nr 19	2-ga połowa XIX koniec XIX koniec XIX
80.	Zagroda 1. dom mieszkalny 2. obora I 3. obora II	nr 22	2-ga połowa XIX 2-ga połowa XIX 2-ga połowa XIX
81.	Dom mieszkalny	nr 25	koniec XIX
Obwód Kosiska			
82.	Zespół dworski 1. dwór, obecnie dom mieszkalny 2. oficyna dworska	nr 26 nr 27	początek XX XIX/XX
83.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	nr 25	XIX/XX
Obwód Mierczyce			
84.	Dom mieszkalny	nr 122	2-ga połowa XIX
85.	Oficyna	nr 137	2-ga połowa XIX
86.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza	nr 26	2-ga połowa XIX
87.	Obora I	nr 85	2-ga połowa XIX
88.	Obora II		2-ga połowa XIX
89.	Stajnia		2-ga połowa XIX
90.	Cieleśnik		2-ga połowa XIX, początek X
91.	Remiza Straży Pożarnej		około 1915 r.
92.	Dom mieszkalny	nr 11	lata 90-te XIX
93.	Zagroda 1. dom mieszkalny 2. budynek gospodarczy I 3. budynek gospodarczy II 4. stodoła	nr 32	2-ga połowa XIX
94.	Dom mieszkalny	nr 35	2-ga połowa XIX
95.	Dom mieszkalny	nr 37	1923 r.
96.	Dom mieszkalny	nr 6)	początek XX
97.	Dom mieszkalny	nr 64	XIX, XX
98.	Dom mieszkalny	nr 66	lata 90-te XIX
99.	Dom mieszkalny	nr 88	lata 80-te XIX
100.	Dom mieszkalny	nr 129	koniec XIX
101.	Dom mieszkalny	nr 131	3-cia ćwiartka XIX
102.	Stacja PKP	nr 23	koniec XIX
103.	Dom mieszkalny	nr 137	koniec XIX
Obwód Pawłowice			
104.	Dom mieszkalny	nr 8	2-ga połowa XIX
105.	Dom mieszkalny	nr 11	2-ga połowa XIX
106.	Dom mieszkalny	nr 14	lata 70-te XIX
107.	Dom mieszkalny	nr 15	2-ga połowa XIX
Obwód Postolice			
108.	Zespół pałacowy: 1. pałac, 2. obora, 3. stodoła		lata 80-te XIX, początek XX, lata 80-te XIX, lata 80-te XIX
109.	Dom mieszkalny	nr 8	początek XX
110.	Stodoła	nr 13	XIX/XX
111.	Dom mieszkalny	nr 14	2-ga połowa XIX
112.	Budynek gospodarczy	nr 21	koniec XIX
113.	Dom mieszkalny	nr 26	2-ga połowa XIX
114.	Dom mieszkalny	nr 25	XIX/XX
115.	Budynek gospodarczy	nr 26	2-ga połowa XIX
116.	Budynek gospodarczy	nr 31	koniec XIX
117.	Dom mieszkalny	nr 34	koniec XIX

Obręb Skała			
118.	Dom mieszkalny	nr 8	2-ga połowa XIX
119.	Budynek gospodarczy	nr 8	koniec XIX
120.	Zagroda 1.dom mieszkalny 2.budynek gospodarczy 3.budynek bramowo-gospodarczy 4.stodoła	nr 9	XIX/XX koniec XIX koniec XIX XIX/XX
121.	Zagroda 1.dom mieszkalno-gospodarczy 2.dom mieszkalny 3.stodoła	nr 12 nr 11 nr 11	koniec XIX XIX/XX koniec XIX
122.	Dom mieszkalny	nr 19	koniec XIX, XVII
123.	Dom mieszkalny	nr 12	koniec XIX
124.	Dom mieszkalny	33	XIX/XX
Obręb Wądroże Małe			
125.	Budynek gospodarczy	nr 10	1835 r.
126.	Dom mieszkalny	nr 34	koniec XIX
Obręb Wądroże Wielkie			
127.	Mur obronny cmentarza		połowa XVII
128.	Plebania		koniec XIX
129.	Dom mieszkalny	nr 13	2-ga połowa XIX
130.	Budynek Zakładu Usług Technicznych	nr 29	połowa XIX
131.	Dom mieszkalny	obok nr-u 36	około połowy XIX
132.	Dom mieszkalny	nr 33	3-cie ćwierćwiecze XIX
133.	Willa, obecnie Ośrodek Zdrowia	nr 58	XIX/XX
134.	Dom mieszkalny	nr 88	koniec XIX
135.	Dom mieszkalny- restauracja „Spółdzielcza”		3-cie ćwierćwiecze XX
136.	Dom mieszkalny	nr 91	początek XIX
Obręb Wierzchowice			
137.	Zespół pałacowy 1.pałacyk 2.budynek gospodarczy + obora I 3.budynek gospodarczy + obora II 4.stodoła		połowa XIX, początek XX 2-ga połowa XIX 2-ga połowa XIX 2-ga połowa XIX

źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, Legnica 03.2001 r., Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Legnicy

4.2. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE

WYKAZ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Biernatki Stan.1	Cmantarzysko	Kultura łużycka	76/85 421/Arch/69	23-04-1969
2.	Biernatki Stan. 2	Cmantarzysko	Kultura łużycka	75/85 420/Arch/69	24-04-1969
3.	Granowice Stan. 1	Osada	Okres wpływów rzymskich	155/85 850/Arch/76	1976r.
4.	Jenków	Osada	Wczesne	156/85	1976r.

	Stan. 3		średniowiecze	851/Arch/76	
5.	Kępy Stan. 4	Osada wielokulturowa		79/85 428/Arch/69	24-10-1969
6.	Mierczyce Stan. 1	Grodzisko	Kultura łużycka	1/85 1/Arch/64	20-03-1964
7.	Mierczyce Stan. 1	Osada i cmentarzysko	EB i okres lateński	41/85 298/Arch/67	09-11-1967
8.	Pawłowice Wielkie Stan. 1	Osada	Wczesne średniowiecze	125/85 741/Arch/74	21-06-1974
9.	Pawłowice Wielkie Stan. 15	Osada	Wczesne średniowiecze	126/85 742/Arch/74	21-06-1974
10.	Postolice Stan. 2	Osada wielokulturowa		80/85 26/Arch/69	24-10-1969
11.	Wądroże Wielkie Stan. 1	Szyby złotnicze	XII – XIV w.	128/85 789/Arch/75	25-03-1975
12.	Wądroże Wielkie Stan. 19	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	28/85 192/Arch/66	30-04-1966

Źródło : Wojewódzki Konserwator Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Numer stanowiska	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Numer obszaru
1	2	3	4	5	6
Obręb Bielany					
1.	1	69	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
2.	2	70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	80-22
Obręb Biernatki					
3.	1	13	grób ciałopalny osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
4.	2	11	grób ciałopalny osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze średniowiecze	79-22
5.	3	23	osada	wczesne średniowiecze	79-22
6.	4	12	osada osada	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	79-22
7.	5	14	osada	kultura łużycka	79-22
8.	6	22	osada osada	kultura łużycka okres wpływów rzymskich	79-22
9.	7	93	osada	kultura łużycka	79-22
10.	8	94	osada	kultura łużycka	79-22
11.	9	95	osada osada	kultura łużycka średniowiecze	79-22
12.	10	96	osada osada	wczesne średniowiecze średniowiecze	79-22
13.	11	97	śląd osadnictwa	neolit	79-22
14.	12	98	śląd osadnictwa	neolit	79-22
15.	13	9	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	79-22
16.	14	10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe wczesne średniowiecze	79-22
17.	15	15	osada	kultura łużycka	79-22
Obręb Budziszów Mały					
18.	1	12	śląd osadnictwa	pradziejowe	
19.	2	13	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat późne średniowiecze	80-23
20.	3	14	osada	pradziejowe	80-23

21.	4	53	osada	pradziejowe	80-23
22.	5	54	osada osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze późne średniowiecze	80-23
Obręb Budziszów Wielki					
23.	1	61	znalezisko luźne	okres wpływów rzymskich	80-22
24.	2	60	osada	epoka brązu	80-22
25.	3	62	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
26.	4	2	luźne	epoka kamienia	80-23
27.	5	71	cmentarzysko	epoka brązu - halsztat	80-23
28.	6	72	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich	80-23
29.	7	73	osada	wczesne średniowiecze	80-23
30.	8	3	siad osadnictwa osada	pradziejowe wczesne średniowiecze	80-23
31.	9	4	osada	okres wpływów rzymskich	
32.	10	5	śląd osadnictwa osada	pradziejowe czasy nowożytnie	80-23
33.	11	6	osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-23
34.	12	7	osada	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-23
35.	13	8	osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-23
36.	14	9	osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat późne średniowiecze	80-23
37.	15	10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe średniowiecze	
38.	16	11	osada	epoka brązu - halsztat	80-23
39.	17	55	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	pradziejowe epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-23
40.	18	56	osada	halsztat	80-23
41.	19	57	osada	halsztat	80-23

Obręb Gądków

42.	1	58	cmentarzysko śląd osadnictwa	epoka brązu późne średniowiecze	80-22
43.	2	52	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
44.	3	50	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
45.	4	42	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
46.	5	41	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
47.	6	46	osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-22
48.	7	40	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
49.	8	43	śląd osadnictwa	halsztat	80-22
50.	9	44	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
51.	10	45	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe późne średniowiecze	80-22
52.	11	51	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-22
53.	12	56	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
54.	13	57	osada osada	epoka kamienia epoka brązu - halsztat	80-22
55.	14	59	osada osada	epoka brązu – halsztat późne średniowiecze	80-22
56.	15	97	nieokreślone	epoka kamienia	80-22

57.	16	98	nieokreślone	epoka brązu	80-22
58.	17	99	osada	okres lateński	80-22
59.	18	100	luźne	VI-VII w.	80-22
Obręb Granowice					
60.	1	20	śląd osadnictwa osada	epoka kamienia epoka brązu- halsztat	80-22
61.	2	87	osada	I – IV w.	80-22
62.	3	19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe czasy nowożytnie	80-22
63.	4	21	osada śląd osadnictwa	epoka brązu - halsztat późne średniowiecze	80-22
64.	5	86	cmentarzysko	halsztat	80-22
65.	6	35	znalezisko luźne osada	epoka kamienia epoka brązu - halsztat	80-22
66.	7	36	osada	epoka brązu - halsztat	80-22

Obręb Jenków

67.	1	72	osada	pradziejowe	80-22
68.	2	73	osada	pradziejowe	80-22
69.	3	71	osada osada	pradziejowe wczesne średniowiecze	80-22
70.	4	74	osada osada	epoka brązu - halsztat wczesne średniowiecze	80-22
71.	5	67	osada	epoka brązu	80-22
72.	6	68	osada śląd osadnictwa	epoka brązu – halsztat późne średniowiecze	80-22
73.	7	75	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-22
74.	8	76	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze halsztat	80-22
75.	9	78	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowa późne średniowiecze	80-22
76.	10	101	cmentarzysko cmentarzysko	kultura łużycka kultura przeworska	80-22
77.	11	102	znalezisko luźne	II w.	80-22
78.	12	103	osada	XI-XII w.	80-22

Obręb Kępy

79.	1	52	cmentarzysko osada osada	kultura łużycka średniowiecze czasy nowożytnie	79-22
80.	2	63	osada osada osada	kultura łużycka średniowiecze czasy nowożytnie	79-22
81.	3	61	cmentarzysko śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich czasy nowożytnie	79-22
82.	4	51	osada	wczesne średniowiecze	79-22
83.	5	75	znalezisko luźne osada	epoka kamienia kultura łużycka	79-22
84.	6	62	osada osada osada osada	kultura łużycka okres lateński wczesne średniowiecze średniowiecze	79-22
85.	7	113	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
86.	8	114	nieokreślone grób	okres wpływów rzymskich okres lateński - rzymski	79-22
87.	9	115	osada	neolit	79-22

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie 2013 r

88.	10	116	śląd osadnictwa	neolit	79-22
89.	11	117	osada osada	wczesne średniowiecze średniowiecze	79-22
90.	12	118	nieokreślone	kultura łużycka	79-22
91.	13	119	osada	kultura łużycka	79-22
92.	14	59	osada	kultura łużycka	79-22
93.	15	60	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
94.	16	64	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
95.	17	70	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
96.	18	71	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
97.	19	72	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
98.	20	73	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
99.	21	74	osada	kultura łużycka	79-22
100.	22	76	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe średniowiecze	79-22
101.	23	77	osada osada	kultura łużycka średniowiecze	79-22
102.	24	78	osada	wczesne średniowiecze	79-22
103.	25	79	osada	wczesne średniowiecze	79-22
104.	26	80	osada	kultura łużycka	79-22

Obręb Kosiska

105.	1	120	nieokreślone	epoka kamienia	79-22
106.	2	69	cmentarzysko śląd osadnictwa	kultura łużycka średniowiecze	79-22
107.	3	121	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
108.	4	56	osada	późny okres rzymski	79-22
109.	5	57	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
110.	6	58	śląd osadnictwa osada	pradziejowe nowożytność	79-22
111.	7	65	osada	średniowieczne	79-22
112.	8	66	osada	późne średniowiecze	79-22
113.	9	67	śląd osadnictwa osada	pradziejowe późne średniowiecze	79-22
114.	10	68	osada śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze śląd osadnictwa	79-22
115.	11	81	śląd osadnictwa	kultura łużycka	79-22
116.	12	84	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe późne średniowiecze	79-22
117.	13	20	śląd osadnictwa	starożytność	79-23
118.	14	19	śląd osadnictwa	średniowiecze	79-23
119.	15	18	osada otwarta	starożytność	79-23
120.	16	17	śląd osadnictwa	starożytność	79-23
121.	17	16	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	79-23

122.	18	15	osada otwarta śląd osadnictwa	starożytność średniowiecze	79-23
123.	19	14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność średniowiecze	79-23
124.	20	13	osada otwarta	starożytność	79-23
125.	21	12	cmentarzysko	kultura łużycka	79-23

Obręb Mierczyce

126.	1	9	osada osada grodzisko	epoka kamienia – kpl epoka brązu – halsztat wczesne średniowiecze	80-22
127.	2	72	nieokreślone	okres halsztański ?	80-21
128.	3	24	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
129.	4	80	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
130.	5	73	łuźne	epoka kamienia KCSz	80-21
131.	6	81	osada	okres lateński	80-22
132.	7	74	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
133.	8	82	osada ? osada ?	halsztat okres lateński	80-22
134.	9	133	osada	wczesne średniowiecze	79-21
135.	10	75	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
136.	11	76	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
137.	12	77	osada	okres wpływów rzymskich	80-21
138.	13	83	cmentarzysko ?	okres wpływów rzymskich	80-22
139.	14	84	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
140.	15	78	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
141.	16	79	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
142.	17	80	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
143.	18	81	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
144.	19	82	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
145.	20	83	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
146.	21	84	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
147.	22	85	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
148.	23	86	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
149.	24	87	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
150.	25	26	osada osada śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	epoka kamienia okres wpływów rzymskich pradziejowe wczesne średniowiecze czasy nowożytnie	80-22
151.	26	89	osada	epoka kamienia KCSz	80-21
152.	27	88	osada	okres lateński	80-21
153.	28	90	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
154.	29	91	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
155.	30	92	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
156.	31	93	nieokreślone	epoka brązu halsztat	80-21
157.	32	42	śląd osadnictwa	epoka kamienia	80-21
158.	33	43	osada	epoka brązu halsztat	80-21
159.	34	44	osada	epoka brązu halsztat	80-21
160.	35	45	śląd osadnictwa osada	pradziejowe czasy nowożytnie	80-21
161.	36	46	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-21

162.	37	47	osada	epoka brązu halsztat	80-21
163.	38	48	śląd osadnictwa osada	okres halszacki średniowiecze	80-21
164.	39	49	osada	epoka brązu - halsztat	80-21
165.	40	88	osada	epoka kamienia	79-21
166.	41	4	osada ? cmentarzysko cmentarzysko osada grób ?	epoka kamienia I okres epoki brązu II-V okres epoki brązu epoka brązu okres lateński	80-22
167.	42	85	nieokreślone	nieokreślone	80-22
168.	43	22	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
169.	44	28	osada osada	epoka brązu wczesne średniowiecze	80-22
170.	45	14	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
171.	46	12	osada	epoka brązu	80-22
172.	47	27	osada	epoka brązu	80-22
173.	48	29	osada	epoka brązu	80-22
174.	49	34	osada	epoka brązu	80-22
175.	50	31	osada	epoka brązu	80-22
176.	51	18	znalezisko luźne osada?	epoka kamienia późne średniowiecze	80-22
177.	52	3	osada osada	epoka kamienia halsztat	80-22
178.	53	5	osada	wczesne średniowiecze	80-22
179.	54	6	osada ?	późne średniowiecze	80-22
180.	55	10	osada ?	epoka brązu - halsztat	80-22
181.	56	11	osada	pradziejowe	80-22
182.	57	15	śląd osadnictwa osada	pradziejowe późne średniowiecze	80-22
183.	58	16	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-22
184.	59	17	osada śląd osadnictwa	epoka brązu – halsztat późne średniowiecze	80-22
185.	60	23	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	80-22
186.	61	94	śląd osadnictwa	średniowiecze	80-21
187.	62	95	śląd osadnictwa	średniowiecze	80-21
188.	63	96	śląd osadnictwa	pradzieje, średniowiecze	80-21
189.	64	104	śląd osadnictwa	pradzieje	80-21

Obręb Pawłowice Małe

190.	1	36	grób	V okres epoki brązu	80-21
191.	2	99	osada	wczesne średniowiecze	80-21

Obręb Pawłowice Wielkie

192.	1	154	osada	neolit	79-21
193.	2	85	osada	kultura łużycka	79-21
194.	3	155	osada	IX-X/XI w.	79-21
195.	4	31	śląd osadnictwa osada	epoka kamienia pradzieje	80-21

196.	5	32	osada	wczesne średniowiecze	80-21
197.	6	33	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	80-21
198.	7	34	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	pradziejowe wczesne średniowiecze czasy nowożytnie	80-21
199.	8	35	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze	80-21
200.	9	37	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	okres halszacki wczesne średniowiecze czasy nowożytnie XVI w.	80-21
201.	10	38	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	80-21
202.	11	39	śląd osadnictwa	epoka kamienia	80-21
203.	12	40	osada	późne średniowiecze	80-21
204.	13	41	śląd osadnictwa osada	pradziejowe nowożytnie XVI w.	80-21
205.	14	89	osada	wczesne średniowiecze	79-21
206.	15	90	osada	X-XI w.	79-21
207.	16	156	nieokreślone	kultura łużycka	79-21
208.	17	157	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	79-21
209.	18	84	śląd osadnictwa	pradziejowe średniowiecze	79-21
210.	19	87	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	79-21
211.	20	86	śląd osadnictwa	pradziejowe późne średniowiecze	79-21
212.	21	182	śląd osadnictwa	pradzieje	79-21
Obręb Postolice					
213.	1	55	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	80-22
214.	2	55	osada nieokreślone	kultura łużycka okres wpływów rzymskich	79-22
215.	3	54	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
216.	4	1	łuźne	epoka kamienia	80-23
217.	5	6	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność późne średniowiecze	79-23
218.	6	5	osada otwarta	starożytność	79-23
219.	7	4	osada otwarta	średniowiecze	79-23
220.	8	3	osada otwarta	późne średniowiecze	79-23
221.	9	2	osada otwarta śląd osadnictwa	starożytność późne średniowiecze	79-23
222.	10	1	śląd osadnictwa	neolit	79-23
Obręb Rąbienice					
223.	1	53	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
224.	2	54	cmentarzysko śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu późne średniowiecze nieokreślone	80-22
225.	3	48	osada osada	epoka brązu okres wpływów rzymskich	80-22
226.	4	53	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich	80-22
227.	5	49	osada śląd osadnictwa	epoka brązu wczesne średniowiecze	80-22
228.	6	93	znalezisko łuźne	epoka kamienia	80-22

229.	7	94	cmentarzysko	epoka brązu	80-22
230.	8	95	osada ?	epoka brązu	80-22
231.	9	96	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	80-22
232.	10	104	osada osada osada	kultura łużycka pradzieje późne średniowiecze	80-22

Obręb Skala

233.	1	65	osada śląd osadnictwa	okres lateński, okres wpływów rzymskich czasy nowożytnie	80-21
234.	2	52	osada	okres wpływów rzymskich	80-21
235.	3	53	osada	epoka brązu halsztat	80-21
236.	4	54	osada	epoka brązu halsztat	80-21
237.	5	50	osada osada	epoka brązu halsztat wczesne średniowiecze	80-21
238.	6	51	osada śląd osadnictwa	okres halsztacki czasy nowożytnie	80-21
239.	7	56	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe nowożytnie	80-21
240.	8	66	śląd osadnictwa osada	pradziejowe wczesne średniowiecze	80-21
241.	9	67	osada osada	okres wpływów rzymskich średniowiecze	80-21
242.	10	68	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-21
243.	11	69	śląd osadnictwa	pradziejowe	80-21
244.	12	7	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
245.	13	8	osada	okres brązu - halsztat	80-22

Obręb Sobolew

246.	1	11	śląd osadnictwa	nowożytnie	79-23
247.	2	10	osada otwarta	późne średniowiecze	79-23
248.	3	9	śląd osadnictwa	neolit	79-23
249.	4	8	śląd osadnictwa	neolit	79-23
250.	5	7	śląd osadnictwa	epoka kamienia	79-23

Obręb Wądroże Małe

251.	1	151	lužne osada	pradziejowe średniowiecze	79-21
252.	2	162	cmentarzysko	okres lateński	79-21
253.	3	158	osada	wczesne średniowiecze	79-21
254.	4	130	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	79-21
255.	5	132	osada	kultura łużycka	79-21
256.	6	128	osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-21
257.	7	127	lužne osada	epoka kamienia kultura łużycka okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze późne średniowiecze	79-21
258.	8	161	osada	okres lateński wczesne średniowiecze	79-21
259.	9	63	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	
260.	10	65	lužne	II wiek naszej ery	79-21
261.	11	59	śląd osadnictwa	epoka kamienia	79-21

262.	12	60	śląd osadnictwa	epoka kamienia	79-21
263.	13	64	osada	wczesne średniowiecze	79-21
264.	14	66	nieokreślone	epoka kamienia	79-21
265.	15	67	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	79-21
266.	16	68	nieokreślone	kultura łużycka	79-21
267.	17	23	śląd osadnictwa osada	pradziejowe późne średniowiecze	79-21
268.	18	24	osada	wczesne średniowiecze	79-21
269.	19	26	osada	późne średniowiecze	79-21
270.	20	25	śląd osadnictwa osada	neolit wczesne średniowiecze późne średniowiecze	79-21
271.	21	29	śląd osadnictwa	pradziejowe późne średniowiecze	79-21
272.	22	1	osada osada	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	80-22
273.	23	2	osada	okres wpływów rzymskich	80-22
274.	24	179	śląd osadnictwa punkt osadnictwa	kultura łużycka średniowiecze	79-21
275.	25	180	osada śląd osadnictwa	unietycka pradzieje	79-21
276.	26	183	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit wczesne średniowiecze późne średniowiecze	79-21
Obwód Wądroże Wielkie					
277.	1	45	szyby złotnicze	XIII-XIV w.	79-22
278.	2	35	osada	kultura łużycka	79-22
279.	3	40	osada	okres wpływów rzymskich	79-22
280.	4	113	śląd osadnictwa	kultura łużycka	79-21
281.	5	20	osada osada osada	kultura łużycka okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	79-22
282.	6	41	osada	kultura łużycka	79-22
283.	7	34	osada śląd osadnictwa	kultura łużycka średniowiecze	79-22
284.	8	19	osada osada	neolit kultura łużycka	79-22
285.	9	111	osada	nowożytny	79-21
286.	10	44	osada	kultura łużycka	79-22
287.	11	42	znalezisko luźne	neolit	79-22
288.	12	16	osada osada	wczesne średniowiecze średniowiecze	79-22
289.	13	21	śląd osadnictwa osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
290.	14	31	osada	kultura łużycka	79-22
300.	15	32	śląd osadnictwa	pradziejowe	79-22
301.	16	37	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
302.	17	38	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22
303.	18	48	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
304.	19	43	grodzisko	XI-XII w.	79-22
305.	20	100	osada osada	kultura łużycka wczesne średniowiecze	79-22

306.	21	101	osada	kultura łużycka	79-22
307.	22	102	śląd osadnictwa	okres epoki brązu	79-22
308.	23	103	śląd osadnictwa	neolit	79-22
309.	24	104	śląd osadnictwa	neolit	79-22
310.	25	105	śląd osadnictwa	neolit	79-22
311.	26	106	osada	wczesne średniowiecze	79-22
312.	27	107	nieokreślone	okres wpływów rzymskich	79-22
313.	28	108	nieokreślone	kultura łużycka	79-22
314.	28	109	osada	średniowiecze	79-22
315.	30	110	osada osada	okres lateński wczesne średniowiecze	79-22
316.	31	111	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
317.	32	112	cmentarzysko	kultura łużycka	79-22
318.	33	18	osada	późne średniowiecze	79-22
319.	34	33	osada	pradziejowe	79-22
320.	35	36	osada	kultura łużycka	79-22
321.	36	39	osada	kultura łużycka	79-22
322.	37	46	osada	okres wpływów rzymskich	79-22
323.	38	47	osada	okres wpływów rzymskich	79-22
324.	39	49	osada	wczesne średniowiecze	79-22
325.	40	50	osada	kultura łużycka	79-22
326.	41	13	osada śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	80-22
327.	42	25	osada	epoka brązu	80-22
328.	43	30	osada śląd osadnictwa	epoka kamienia czasy nowożytnie	80-22
329.	44	32	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich nieokreślone czasy nowożytnie	80-22
330.	45	33	osada	epoka brązu	80-22
331.	46	37	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze pradziejowe późne średniowiecze	80-22
332.	47	38	osada śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich pradziejowe	80-22
333.	48	39	osada	pradziejowe	80-22
334.	49	47	osada	epoka brązu - halsztat	80-22
334a	50	124	śląd osadnictwa osada	Mezolit, kultura łużycka – epoka brązu, późne średniowiecze	79-22
Obręb Wierzchowiec					
335.	1	29	osada	kultura łużycka	79-22
336.	2	27	osada	okres wpływów rzymskich	79-22
337.	3	28	osada śląd osadnictwa	kultura łużycka późne średniowiecze	79-22
338.	4	26	osada	wczesne średniowiecze	79-22
339.	5	25	nieokreślone	nieokreślone	79-22
340.	6	99	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich	79-22
341.	7	24	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradziejowe wczesne średniowiecze	79-22
342.	8	30	osada	kultura łużycka	79-22
343.	9	122	osada	kultura amfor kulistych	79-22

344.	10	123	osada osada	kultura łużycka EB/HA późne średniowiecze	79-22
------	----	-----	----------------	--	-------

źródło: Wypis z wojewódzkiej ewidencji zabytków

ZESTAWIENIE ZBIORCZE OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

L.p.	Miejscowość	Obiekty zabytkowe						Obiekty o walorach kulturowych	Stanowiska archeologiczne
		ogółem	kościóły	cmentarze	parki	zespoły dworskie i folwarczne	obiekty archeologiczne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Bielany	-	-	-	-	-	-	5	2
2.	Biernatki	3	-	1	-	-	2	3	15
3.	Budziszów Mały	2	-	-	1	1	-	1	5
4.	Budziszów Wielki	4	1	2	-	1	-	14	19
5.	Gądków	-	-	-	-	-	-	16	18
6.	Granowice	3	1	1	-	-	1	24	7
7.	Jenków	1	-	-	-	-	1	6	12
8.	Kępy	3	1	1	-	-	1	12	26
9.	Kosiska	2	1	1	-	-	-	2	21
10.	Mierzycze	7	1	1	1	2	2	20	67
11.	Pawłowice	5	-	-	-	2	2	4	23
12.	Postolice	3	1	1	-	-	1	10	10
13.	Rąbienice	-	-	-	-	-	-	-	10
14.	Skąła	1	-	-	-	-	-	8	13
15.	Sobolew	1	-	-	-	1	-	-	5
16.	Wądroże Małe	1	-	-	-	1	-	2	26
17.	Wądroże Wielkie	7	1	2	1	1	2	11	49
18.	Wierzchowice	-	-	-	-	-	-	1	10
	RAZEM	33	7	10	3	9	12	137	344

źródło: Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie

4.3. STAN DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

W gminie Wądroże Wielkie pojęcie dóbr kultury współczesnej dotyczy niewielkiej ilości rozwiązań urbanistyczno – architektonicznych. Jednym z takich założeń jest osiedle domków jednorodzinnych, którego budowę rozpoczęto w Wądrożu Wielkim. W Budziszowie Wielkim znajduje się również kilka obiektów mieszkaniowych, blokowych o niskiej intensywności zabudowy, stanowiących niegdyś zaplecze mieszkaniowe zakładu rolno-przemysłowego, rozwiązanych typowo dla architektury polskiej lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Obiekty mieszkalne, budowane do końca lat osiemdziesiątych, odznaczają się niskimi walorami funkcjonalno – estetycznymi. Budynki mieszkalne budowane po 1990 roku charakteryzują się często ciekawymi rozwiązaniami architektonicznymi, jednak nie zawsze związane są one z architekturą regionalną.

Współczesne obiekty kubaturowe obejmują również budynki usługowe, w tym szkoły w Wądrożu Wielkim i Budziszowie Wielkim, które charakteryzują się również tzw. typowymi

polskimi rozwiązaniami z lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych o niskich standardach użytkowo – estetycznych. Podobnie przedstawia się architektura kilku pawilonów handlowo – usługowych.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

5.1. DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE

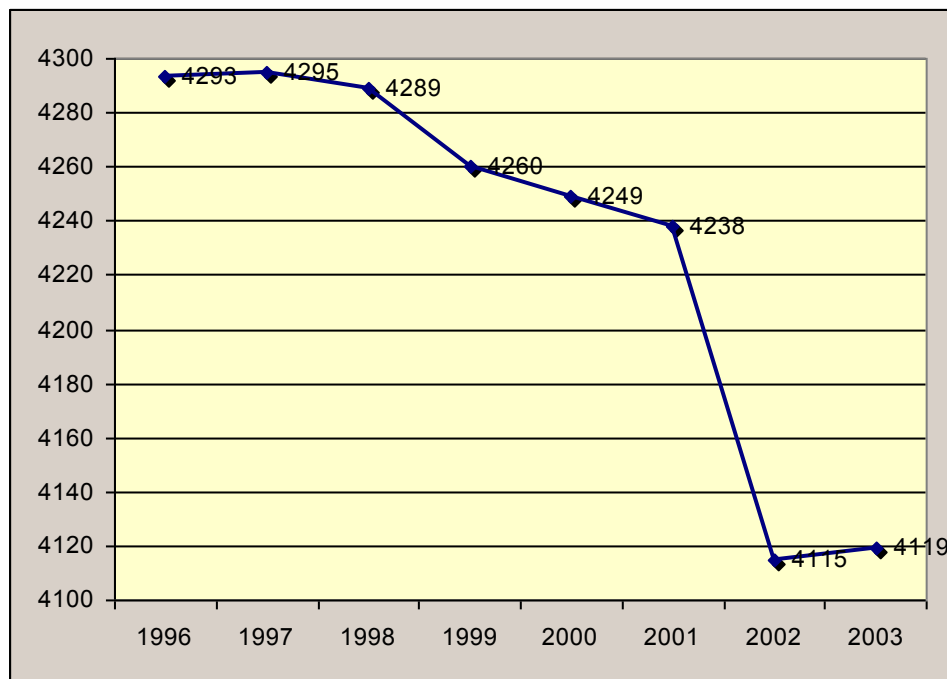
5.1.1. Sieć osadnicza i demografia

Gmina Wądroże Wielkie zajmuje 89,2 km² powierzchni. Daje jej to 51 miejsce w województwie dolnośląskim i stanowi 0,5% jego powierzchni.

Według danych zawartych w publikacji Urzędu Statystycznego we Wrocławiu: „Województwo Dolnośląskie 2004, tom II, Podregiony, powiaty i gminy” (dane z 2003 r.), gmina Wądroże Wielkie liczy 4079 mieszkańców. Ludność skupiona jest w 18 sołectwach (21 miejscowości), rozmieszczonych dość równomiernie na terenie gminy. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 46 osób na km² i jest dużo niższa od średniej w województwie dolnośląskim (148 osób na km²) oraz od średniej krajowej (122 osób na km²), a także nieco niższa od przeciętnej dla terenów wiejskich w Polsce (50 osób na km²).

Zmiany liczby mieszkańców w gminie w latach **1996 - 2003** przedstawia wykres 10. Od 1996 r. liczba ludności wykazuje stały spadek, przy czym spadek ten zaznacza się najsilniej w ostatnich latach. Jedynie pomiędzy rokiem 2002 a 2003 liczba ludności wzrosła o 4 osoby, co nie zmienia ogólnej tendencji spadku liczby mieszkańców. Na przestrzeni lat 1996 – 2004 liczba ludności zameldowanej na stałe zmniejszyła się o 174 osoby.

Wykres 10. Liczba ludności zamieszkałej na stałe w gminie Wądroże Wielkie w latach 1996-2003

źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS – Baza danych regionalnych, 2004

Zmiany liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Wądroże Wielkie w latach 1996- 2004 zestawiono w tabeli 11, opracowanej na podstawie danych z Urzędu Gminy i przedstawiającej liczbę ludności ogółem. Ponadto przedstawiono tu zmiany liczby ludności w odsetkach w poszczególnych wsiach w stosunku do roku 1996. Najludniejszą miejscowością wg danych z Urzędu Gminy w 2004 roku jest wieś Budziszów Wielki – 618 osób, natomiast wieś gminna Wądroże Wielkie liczy 613 mieszkańców. Pozostałe wsie są znacznie mniej liczne.

Tabela 11. Zmiany liczby ludności w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Wądroże Wielkie w latach 1996 - 2004.

		1996	1998	2000	2002	2004	Zmiana w latach 1996-2004	Zmiana w %
1.	Bielany	99	98	96	95	92	-7	-7,1
2.	Biernatki	156	154	157	156	152	-4	-2,6
3.	Budziszów Mały	165	166	162	164	166	1	0,6
4.	Budziszów Wielki	610	621	626	616	618	8	1,3
5.	Gądków	147	151	160	154	148	1	0,7
6.	Granowice	265	266	254	258	260	-5	-1,9
7.	Jenków	181	182	178	169	167	-14	-7,7
8.	Kępy	150	149	144	151	136	-14	-9,3
9.	Kosiska	153	156	151	135	147	-6	-3,9
10.	Mierczyce	719	716	721	732	721	2	0,3
11.	Pawłowice	151	157	151	157	154	3	2,0
12.	Postolice	222	218	210	201	200	-22	-9,9
13.	Rąbienice	49	48	41	40	45	-4	-8,2
14.	Skąła	175	177	173	167	169	-6	-3,4
15.	Sobolew	97	99	98	106	106	9	9,3
16.	Wądroże Małe	213	211	210	206	207	-6	-2,8
17.	Wądroże Wielkie	637	632	628	616	613	-14	-2,2
18.	Wierzchowice	62	62	60	65	65	-3	-4,8
	Ogółem	4251	4263	4220	4188	4166	-85	-2,0

źródło: Opracowania własne na podstawie danych z UG w Wądroże Wielkie.

W 12 wsiach zanotowano spadek liczby mieszkańców. Największy ubytek procentowy (9.9 % czyli 22 osoby) zanotowano we wsi Postolice, we wsi Kępy 9,3 % (14 osób) i we wsi Rąbienice o 8,2% (4 osoby).

Przyrost liczby ludności odnotowano natomiast zaledwie w 6 miejscowościach. Największy przyrost liczby ludności w latach 1996 – 2004 odnotowano w Sobolewie 9 osób (tj. 9,3%), w Pawłowicach 3 osoby (tj. 2,0%) i Budziszowie Wielkim 8 osób (tj. 1,3%).

Liczba ludności w całej gminie w omawianym okresie zmniejszyła się o 85 osób, co daje spadek o 2,0%.

Strukturę wiekową ludności na tle struktury wiekowej powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego przedstawia tabela 12. Porównując wskaźniki procentowe dla poszczególnych przedziałów wiekowych w gminie Wądroże Wielkie można zauważyć nieznacznie wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym: 0-2 lata, 3-6 lat, 7-12 lat, 13 - 15 lat. Grupy te stanowią kolejno: 3,23 %, 4,96 %, 8,19 % i 4,69 %, gdy w województwie dolnośląskim wynoszą: 2,61 %, 3,92 %, 7,31 % i 4,29 %.

Podobne wskaźniki dotyczą przedziału wiekowego 40 – 44 lat.

Natomiast w przedziałach wiekowych 16 -18 lat, 19 -24 lata, 30 - 34 lata, 35 - 39 lat oraz 45 - 49 lat, 50 - 59 lat w gminie Wądroże Wlk. udziały procentowe w porównaniu do powiatu i województwa są nieco niższe i wynoszą kolejno 4,91 %, 9,70 %, 5,82 %, 6,00 %, 7,89 % oraz 11,03 %. Dla porównania w woj. dolnośląskim jest to 5,15 %, 10,43 %, 6,10 %, 6,07 %, 11,03 %.

8,90 % oraz 12,64%. W gminie wyraźnie mniejszy jest udział ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu wskaźników dla powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

Tabela 12. Struktura wiekowa ludności w woj. dolnośląskim, powiecie jaworskim i gminie Wądroże Wielkie w 2002 r.

	woj. dolnośląskie	%	powiat jaworski	%	Gmina Wądroże Wlk.	%
Ogółem	2907212	100%	52819	100%	4053	100%
0-2	76005	2,61	1510	2,86	131	3,23
3-6	114084	3,92	2280	4,32	201	4,96
7-12	212577	7,31	4160	7,88	332	8,19
13-15	124733	4,29	2619	4,96	190	4,69
16-18	149700	5,15	3004	5,69	199	4,91
19-24	303181	10,43	5336	10,10	393	9,70
25-29	222940	7,67	3687	6,98	297	7,33
30-34	177335	6,10	3082	5,83	236	5,82
35-39	176374	6,07	3295	6,24	243	6,00
40-44	228601	7,86	4351	8,24	347	8,56
45-49	258694	8,90	4687	8,87	319	7,89
50-59	367348	12,64	6263	11,86	447	11,03
60-64	120186	4,13	1832	3,47	153	3,77
65-69	123433	4,25	2114	4,0	193	4,76
70-79	196321	6,75	3567	6,75	279	6,88
80-89	49233	1,69	936	1,77	84	2,07
90-99	6076	0,21	96	0,18	8	0,20
100lat i więcej	121	0,00	-	0,00	-	0,00
nieustalonym	270	0,01	-	0,00	-	0,00

źródło: Publikacje GUS.

Gmina Wądroże Wlk. cechuje się zdecydowanie najwyższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do powiatu jaworskiego oraz województwa dolnośląskiego. Grupy wiekowe: 65 – 69 lat, 70 – 79 lat i 90 - 99 lat stanowią kolejno 4,76 %, 6,88 % i 2,07 % ludności gminy. Zjawisko „starzenia się” ludności jest wynikiem występującej w przeszłości stałej i bardzo intensywnej migracji ze wsi. Obecnie proces ten uległ zahamowaniu z uwagi na trudności w znalezieniu pracy w mieście.

Wg danych zawartych w „Roczniku Statystycznym Województwa Dolnośląskiego 2004 r.”, w gminie Wądroże Wielkie w 2002 r. na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet. Wartość ta dla powiatu jaworskiego wynosi 104, dla województwa dolnośląskiego 108, natomiast średnio w Polsce na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

5.1.2. Ruch naturalny ludności

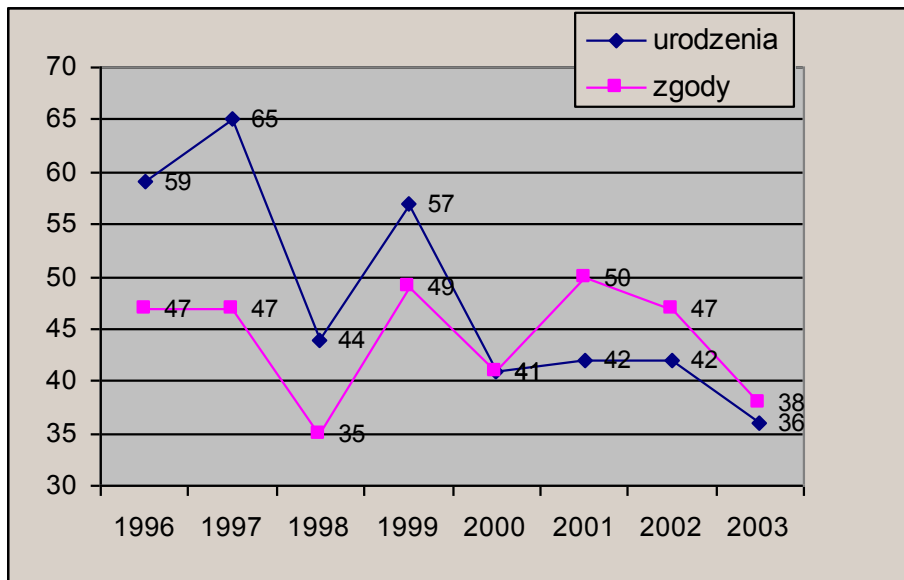
Przyrost naturalny

Na liczbę urodzeń wpływa dzietność kobiet, która jest wypadkową wzorców kulturowych, zasobności społeczeństwa, ilości zawieranych małżeństw i polityki społecznej państwa. Powszechnie znana jest zależność, która polega na tym, że im bogatsze jest społeczeństwo, tym mniejsza liczba urodzeń. Natomiast liczbę zgonów kształtuje struktura wiekowa i jakość życia, tj. ochrona zdrowia, opieka społeczna, poziom życia. Przyrost naturalny wynika z relacji pomiędzy tymi wartościami.

Wśród czynników w istotnym stopniu określających dynamikę procesów demograficznych na obszarze gminy, ważną rolę odgrywa przyrost naturalny ludności.

Liczbę urodzeń i zgonów w latach 1996 - 2002 przedstawia wykres 11. Obie linie wykresów wyraźnie zbliżają się do siebie, a wahania wartości obu wskaźników maleją. Najwięcej w omawianym okresie zanotowano urodzeń w roku 1997, tj. 65, a najmniej w 2003, tylko 36. Liczba urodzeń w spadła z 59 osób w roku 1996 do 39 w roku 2003. Natomiast liczba zgonów w omawianym okresie wykazuje wahania wartości od 35 w 1998 do maksymalnie 50 osób w roku 2001. Pomiedzy rokiem 1996 a 2003 liczba zgonów spadła z 47 do 38.

Wykres 11. Urodzenia i zgony w latach 1996-2003 w gminie Wądroże Wielkie

źródło: Roczniki statystyczne woj. dolnośląskiego

Od roku 1996 do 1999 na wykresie wyraźnie widać przewagę urodzeń nad zgonami. Od roku 2000, w którym liczba zgonów i urodzeń była taka sama, w następnych latach w gminie notuje się więcej zgonów niż urodzeń, co oznacza ujemny przyrost naturalny oraz stałą tendencję spadku przyrostu naturalnego.

Migracje

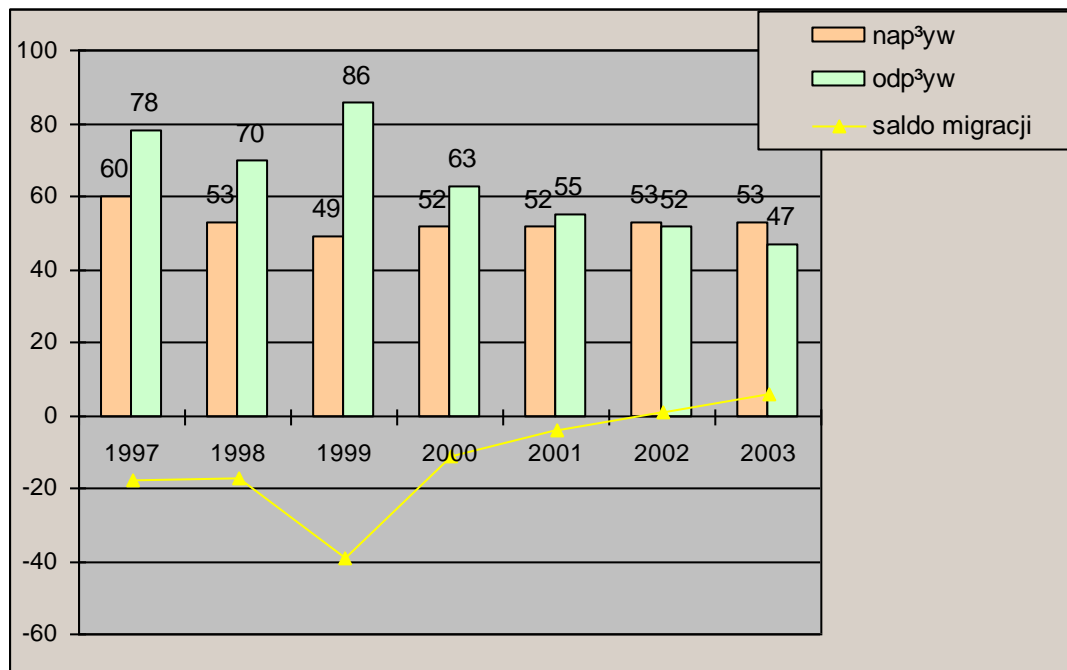
Migracje w gminie Wądroże Wielkie w latach 1997 – 2003 przedstawia wykres 12.

Liczba osób napływających (zameldowanych) w latach 1997 - 2003, pomimo nieznacznych wahań, stale maleje z 60 osób w 1997 roku do 53 w 2003 r.

Liczba osób odpływających (wymeldowujących się) charakteryzuje się znacznie większymi wahaniami od 86 osób w 1999 do 47 w 2003 roku. Mimo to generalnie można zauważyć pomiędzy rokiem 1997 a 2003 spadek liczby osób odpływających z 78 do 47. Pomimo spadku wartości obu wskaźników można zauważyć, że liczba osób napływających na teren gminy do roku 2002 przewyższa liczbę odpływających. Stąd saldo migracji, które na

początku omawianego okresu charakteryzowały wartości ujemne, od roku 2002 przyjmuje wartości dodatnie.

Wykres 12. Napływ, odpływ ludności i saldo migracji w gm. Wądroże Wlk. w latach 1997-2003

źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Dolnośląskiego 1998-2004 r.

W województwie dolnośląskim saldo migracji na 1000 ludności wynosi $-1,4$, w powiecie jaworskim wartość ta to $-1,7$ a dla gminy Wądroże Wielkie osiąga wskaźnik $-0,5$. Podobnie wygląda sytuacja w całym powiecie jaworskim, wszystkie gminy charakteryzuje ujemna wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

W gminie Wądroże Wielkie struktura wiekowa ludności w aspekcie produkcyjnym, podobnie jak w całym kraju, wykazuje pewne zmiany. Zmniejsza się grupa osób w wieku przedprodukcyjnym, rośnie w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W gminie proces ten nie jest jeszcze tak zaawansowany, jak w skali województwa.

Tabela 13. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Wądroże Wielkie, w powiecie jaworskim i województwie dolnośląskim w 2002 r.

	Polska	województwo dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wlk
Liczba ludności ogółem	38219 tys.	2904694	52634	4046
Udział ludności w wieku	%	%		
• przedprodukcyjnym	22,7	21,0	23,1	23,6
• produkcyjnym	62,3	63,7	62,3	60,5
• poprodukcyjnym	15,1	15,3	14,6	16,0
Ludność nieprodukcyjna na 1000 produkcyjnej	60,7	56,9	60,5	65,4

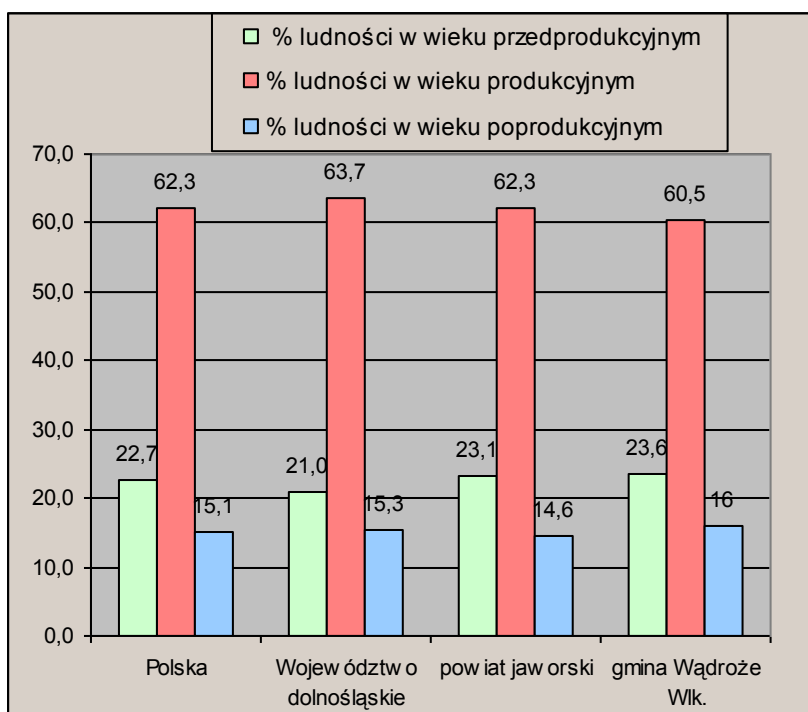
źródło: GUS, Wrocław 2003

Tabela 13 zestawia udziały ludności w wieku przedprodukcyjnym produkcyjnym i poprodukcyjnym dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski w roku 2002. Ponadto w tabeli zawarto dane dotyczące liczby ludności nieprodukcyjnej na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Dla gminy Wądroże Wielkie wartość ta jest niekorzystnie największa, o 5 punktów większa, zarówno od wartości dla powiatu jaworskiego, jak i dla Polski.

Z uwagi na silne zjawiska migracyjne oraz, co za tym idzie proces starzenia się mieszkańców wsi, w gminie można zauważyć znaczny odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na tle powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

Wyróżnia się również udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i, podobnie jak na innych terenach wiejskich, jest on stosunkowo wysoki. Wynika to z większej dzietności kobiet na wsi i innego modelu rodziny. Ale różnica ta nie jest już tak duża. W porównaniu do powiatu jest to zaledwie pół punktu procentowego, a do całego kraju 1 punkt procentowy.

Wykres 13. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Wądroże Wielkie, w powiecie jaworskim i województwie dolnośląskim w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Wrocław 2003

Wykres 13 obrazuje strukturę ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w porównaniu do powiatu jaworskiego, woj. dolnośląskiego i Polski. Gmina Wądroże Wielkie, podobnie jak inne gminy wiejskie, posiada stosunkowo niski odsetek ludności w wieku produkcyjnym. W stosunku do powiatu jaworskiego i Polski jest to prawie 2 punkty procentowe, a do województwa dolnośląskiego aż 3.

Z jednej strony jest to efektem starzenia się wsi i przechodzeniem roczników powojennych wyżów demograficznych do kategorii ludności w wieku poprodukcyjnym, z drugiej - migracjami powstającymi w związku z brakiem miejsc pracy w gminie Wądroże Wielkie.

Podsumowanie

Gminę Wądroże Wielkie, podobnie jak inne gminy wiejskie, cechuje wyższa liczba urodzeń niż w mieście. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób według danych z rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego w 2003 roku wynosi – 0,5. Dla porównania w powiecie jaworskim wskaźnik ten osiąga wartość –1,7, w województwie dolnośląskim –1,1, a we Wrocławiu –2,4. Wszystkie gminy w powiecie jaworskim charakteryzuje ujemna wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, przy czym w gminie Wądroże Wielkie wskaźnik ten osiąga wartość największą – 0,5, podobnie jak w gminie Paszowice.

Na wzrost liczby mieszkańców gminy przede wszystkim wpływa ruch naturalny ludności. Procesy migracyjne mają mniejsze znaczenie. Zjawiska starzenia się ludności gminy, stagnacji liczby ludności oraz wyludniania się wsi, dotyczą zwłaszcza północnej części gminy. Pomimo tego, że migracja ze wsi do miast jest obecnie znacznie trudniejsza ze względu na problemy ze znalezieniem pracy oraz stosunkowo wysokie ceny kupna i wynajmu mieszkań, nadal jest to ważne zjawisko dla kształtowania liczby mieszkańców gminy.

5.1.3. Zatrudnienie

Najnowsze dane, dotyczące zatrudnienia w gminie Wądroże Wielkie, pochodzą z rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego z 2003 roku. Zestawiono je według sektorów w tabeli 14. Dane te obejmują pracujących wg faktycznego miejsca pracy bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób i bez rolników indywidualnych.

Dane te nie są optymistyczne, zwłaszcza w porównaniu do danych o bezrobociu, jednak nie należy zapominać, że jest też grupa osób, która dojeżdża do pracy do gmin sąsiednich.

Tabela 14. Pracujący wg sektorów w gminie Wądroże Wielkie na tle do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2003 r.

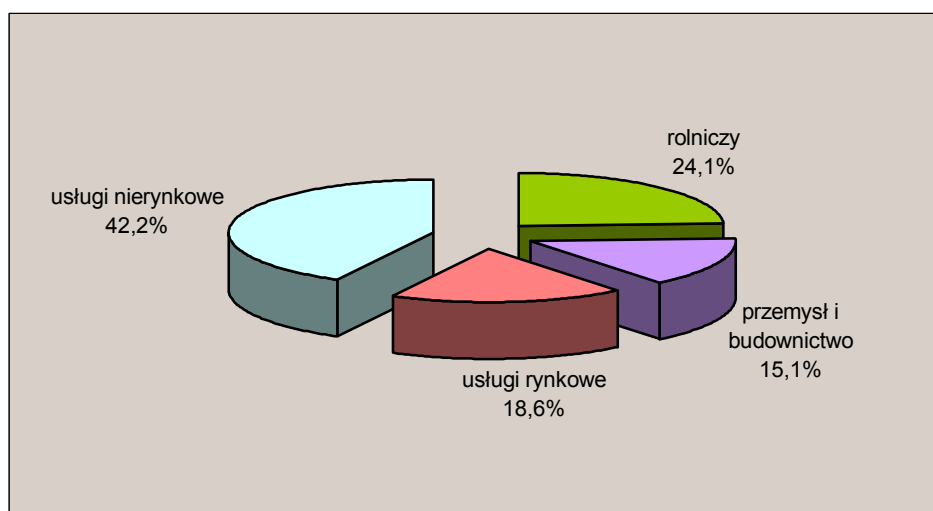
	województwo dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wielkie	
			Liczba ogółem	% udział do pracujących w powiecie jaworskim
ogółem	589664	7571	344	4,5
rolniczy	9932	377	83	22,0
przemysł i budownictwo	226519	3438	52	1,5
usługi rynkowe	188188	1419	64	4,5
usługi nierynkowe	165025	2337	145	6,2

źródło: Dane z publikacji GUS 2004 r.

W gminie Wądroże Wielkie zatrudnionych jest 4,5% pracujących z powiatu jaworskiego.

Wykres 14 przedstawia strukturę pracujących w głównych sektorach gospodarki z 2002 r. W przemyśle i budownictwie pracuje 15,1 % zatrudnionych w gminie, w usługach nierynkowych 42,2%, natomiast w rolnictwie 24,1 %, a 18,6 % w usługach rynkowych.

Wykres 14. Udział procentowy pracujących wg sektorów w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r.

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

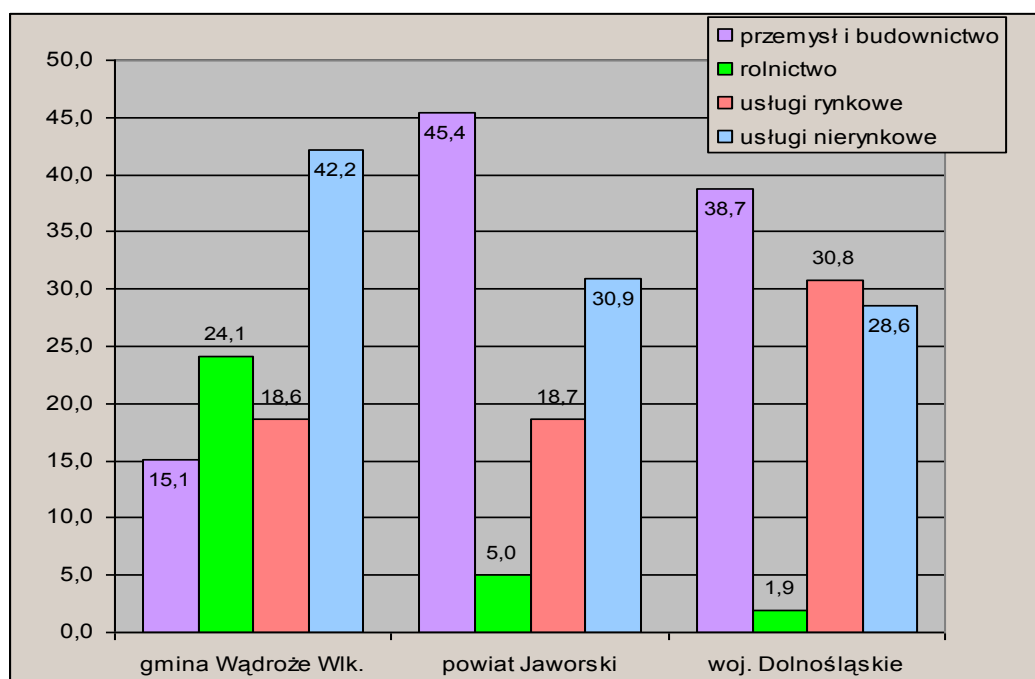
Wykres 15 przedstawia te dane na tle województwa i powiatu.

W gminie Wądroże Wielkie największy odsetek pracuje w usługach nierynkowych i rolnictwie (42,2 % i 24,1 %) w porównaniu do powiatu (30,9 % i 5,0 %) i województwa (28,6 % i 1,9 %).

Zdecydowanie najmniej osób pracuje w przemyśle i budownictwie (15,1 %) i usługach rynkowych 18,6 %, podczas gdy w powiecie jaworskim 45,4 % i 18,7 %, a w województwie dolnośląskim 38,7 % i 30,8 %.

Powyższe zestawienia jednoznacznie ilustruje bardzo niski udział usług rynkowych w tworzeniu miejsc pracy w gminie Wądroże Wlk.

Wykres 15. Udział procentowy pracujących wg sektorów w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r. na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

Tabela 15 przedstawia te dane szczegółowo w postaci liczb. Ludność gminy Wądroże Wielkie stanowi 7,7 % ludności powiatu jaworskiego. Z pracy utrzymuje się 2407 osób, co stanowi 8,0 % pracujących w powiecie, natomiast z niezarobkowych źródeł utrzymania korzysta 1629 osób tj. 7,3 %. Zaś 15,5 % ludności powiatu to mieszkańcy gminy Wądroże Wielkie, którzy utrzymują z innych dochodów (w tym głównie z dochodów z własności).

Tabela 15. Ludność wg głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego w gminie Wądroże Wlk. w porównaniu do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2002 r.

		woj. dolnośląskie	powiat jaworski	gmina Wądroże Wlk		
					% do powiatu	
ogółem		2907212	52819	4053	7,7	
Praca	razem	1702168	30098	2407	8,0	
	praca poza rolnictwem	razem	1578368	25025	1370	5,5
		najemna	1380893	21925	1223	5,6
		Na własny rachunek	197475	3099	147	4,7
	praca w rolnictwie	razem	123800	5074	1037	20,4
w tym w swoim gospodarstwie rol.		89323	3673	799	21,7	
Nie zarobkowe źródła utrzymania	razem	1165303	22356	1629	7,3	
	emerytura	494201	8308	642	7,2	
	renta	275441	5431	466	8,5	
	pozostałe	395661	8617	521	6,0	
inne dochody	razem	6536	90	14	15,5	
	w tym z dochodów z własności	4202	77	14	18,	
nieustalone		33205	275	3	1,1	

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

W tabeli 16 przedstawiono udział ludności gminy Wądroże Wlk w poszczególnych kategoriach głównego źródła utrzymania się gospodarstwa domowego, na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego. Z „pracy” utrzymuje się 68,94 % ludności gminy

Kategoria „ludność utrzymująca się z pracy” podzielona została na dwie: „praca w rolnictwie” i „poza rolnictwem”. W gminie Wądroże Wielkie z pracy poza rolnictwem utrzymuje się 56,91% ludności. Jest to znacznie mniej niż w powiecie (83,14%) i mniej niż w województwie dolnośląskim (92,73%). Świadczy to o wybitnie rolniczym charakterze gminy. 77,04% pracujących w rolnictwie utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Na własny rachunek w gminie pracuje 10,7%, w powiecie 12,4%, a w województwie dolnośląskim 12,5%.

Z pracy w rolnictwie utrzymuje się w gminie 43,08% osób. Jest to zdecydowanie największy odsetek w porównaniu z sytuacją w powiecie (16,85%) i w województwie dolnośląskim (7,27%).

Tabela 16. Udziały poszczególnych kategorii ludności wg głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego w gminie Wądroże Wlk. w porównaniu do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2002 r.

			Województwo dolnośląskie		Powiat jaworski		Gmina Wądroże Wlk.	
ogółem			100%		100%		100%	
praca	razem		58,55	100%	56,87	100%	68,94	100%
	praca poza rolnictwem	razem		92,73		83,14		56,91
		najemna		87,5		87,6		89,3
		na własny rachunek		12,5		12,4		10,7
	praca w rolnictwie	razem		7,27		16,85		43,08
w tym w swoim gospodarstwie rol.			72,2		72,3		77,04	
Nie zarobkowe źródła utrzymania	razem		40,08	100%	42,32	100%	30,65	100%
		emerytura		42,41		37,16		39,41
		renta		23,64		24,29		28,61
		pozostałe		33,95		38,54		31,98
inne dochody	razem		0,22		0,17		0,10	
		w tym z dochodów z własności		64,26		85,56		100,0
nieustalone			1,14		0,523		0,30	

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

5.1.4. Bezrobocie

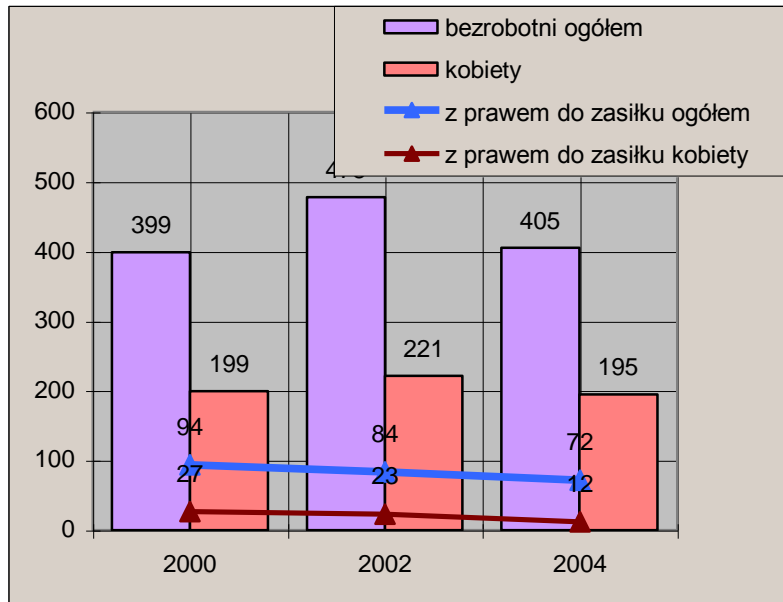
W Polsce od chwili rozpoczęcia procesów transformacji gospodarki pojawiły się nowe zjawiska na rynku pracy. Rozwój gospodarki rynkowej, prywatyzacja zakładów pracy, często likwidacja wielu przedsiębiorstw, spowodowały zmianę wartości pracy. Przede wszystkim zmieniły się podaż i popyt na pracę oraz związane z tym dynamika i poziom bezrobocia.

Dla gmin takich jak Wądroże Wielkie czynnikiem, który spowodował wzrost liczby bezrobotnych, była likwidacja PGR-ów i Spółdzielni Kółek Rolniczych oraz Państwowego Ośrodka Maszynowego.

Mieszkańcy gminy dotychczas pracowali głównie w rolnictwie i w zawodach pokrewnych, związanych z obsługą rolnictwa. W nielicznych w gminie inwestycjach znalazło zatrudnienie niewielu mieszkańców. Brak kwalifikacji i wykształcenia utrudniał podjęcie pracy w nowo powstających firmach.

Wykres 16 przedstawia liczbę bezrobotnych (w tym kobiet) z prawem do zasiłku, w tym kobiet, w latach 2000, 2002 i 2004 w gminie Wądroże Wlk.

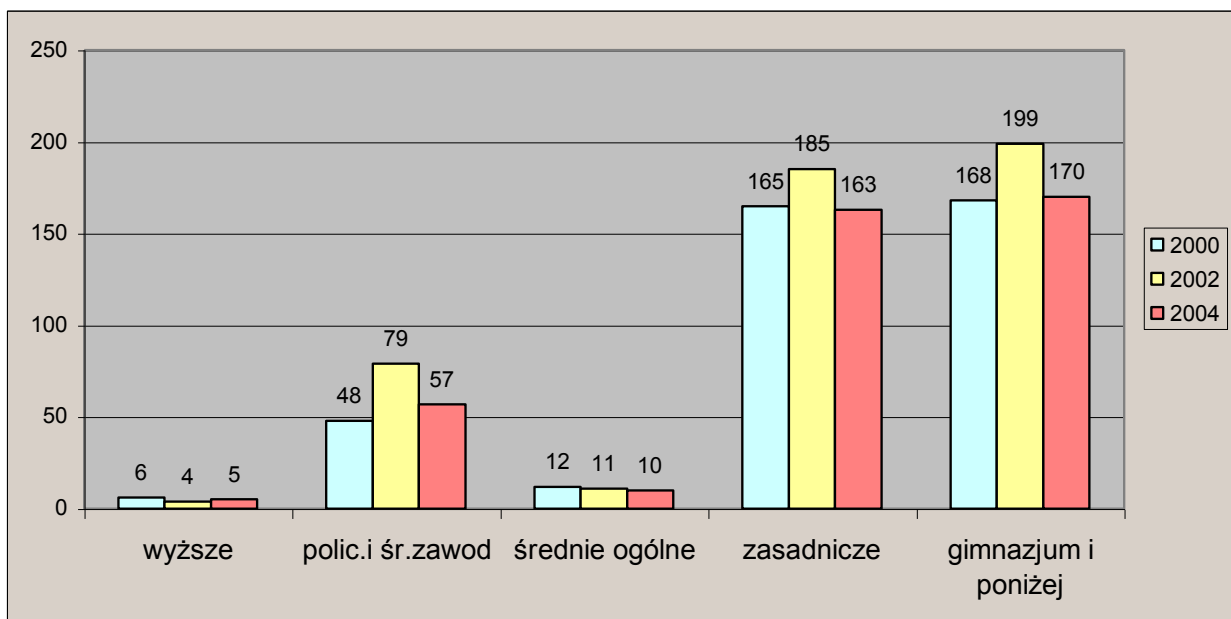
Wykres 16. Liczba bezrobotnych (w tym kobiet) z prawem do zasiłku w latach 2000 - 2004 w gminie Wądroże Wlk

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

Według najnowszych danych z PUP (stan na koniec 2004 r.) w gminie jest zarejestrowanych 405 bezrobotnych (w tym 195 kobiet), z czego 72 osoby z prawem do zasiłku (w tym 12 kobiet).

Wykres 17. Bezrobotni wg wykształcenia w gminie Wądroże Wlk. w 2000, 2002, 2004 r.

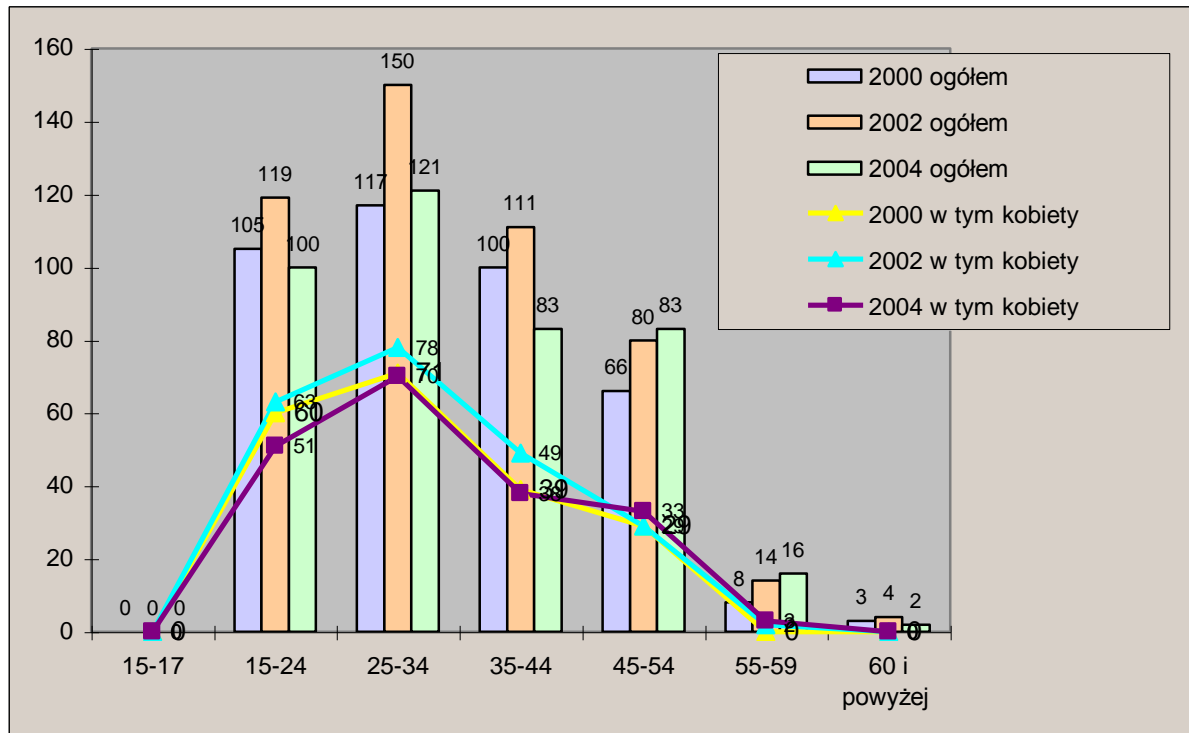

źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu – 2003 r.

Według danych ze NSP w 2002 r. stopa bezrobocia dla kraju wynosiła 22,1%, dla województwa dolnośląskiego 25,6%, a dla powiatu jaworskiego 30,3%, natomiast dla gminy

Wądroże Wielkie tylko 27,1% (zazwyczaj dla gmin nie jest obliczana stopa bezrobocia, mierzona jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo). Jednak porównując stopę bezrobocia w miastach w całym kraju 22,1% i na obszarach wiejskich 19,8%, gmina Wądroże Wielkie prezentuje się niekorzystnie ze wskaźnikiem 27,1 % bezrobotnych.

Wykres 18. Bezrobotni wg wieku w gminie Wądroże Wik. W 2000, 2002, 2004 r.

źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu – 2003 r.

Na wykresie 18 przedstawiono bezrobotnych wg wieku. Najwięcej bezrobotnych zarejestrowano w wieku 25-34 lat i 15- 24 lat, najmniej w wieku 55-59 i powyżej 60-ciu lat. Szczególnie jest to niepokojące, ponieważ bezrobocie najsilniej dotyka grupy wiekowe z przedziału największej aktywności zawodowej.

5.1.5. Podsumowanie

W gminie Wądroże Wielkie znajduje się niewiele miejsc pracy, które też nie zawsze są osiągalne dla mieszkańców gminy. Przyczyną jest brak odpowiednich kwalifikacji, wykształcenia i tradycji. Wynika to z charakteru oraz specyfiki gminy, która do lat 90-tych była gminą jednofunkcyjną, rolniczą. Transformacja gospodarcza, likwidacje państwowych gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw obsługi rolnictwa, to procesy i zjawiska, które zasadniczo zmniejszyły rynek pracy. Z początkiem lat 90-tych pojawiły się nowe miejsca pracy, ale w przemyśle, handlu i usługach. Wymagało to szybkiego przekwalifikowania się i zmiany zawodu. Nie wszyscy mogli spełnić te nowe wysokie wymagania, często musieli zadowolić się niskopłatnymi pracami dla osób bez kwalifikacji. To powoduje, że wiele osób osiąga bardzo niskie dochody, co stawia je w trudnej ekonomicznie sytuacji.

Zgodnie z tendencjami w innych, wysoko rozwiniętych krajach trzeba spodziewać się, że nadal będzie zmniejszała się ilość miejsc pracy w rolnictwie. W tej sytuacji należały część ludności przygotować do pracy w otoczeniu rolnictwa, w jego obsłudze oraz w przetwórstwie rolno - spożywczym. Z uwagi na charakter gminy powinny to być usługi związane

z rolnictwem, a więc obsługa rolnictwa, mechanizacja, przechowalnie, chłodnie, sortownie, transport, dystrybucja i przetwórstwo rolno-spożywcze oraz szeroko rozumiany przemysł rolno - spożywczy.

Wiele osób musi znaleźć zatrudnienie w zawodach zupełnie nie związanych z rolnictwem, w usługach i przemyśle.

Należy także wykorzystać położenie gminy Wądroże Wielkie przy autostradzie oraz posiadanie w chwili obecnej dwóch zjazdów z autostrady. Ponadto korzystne znaczenie ma położenie blisko Legnicy (około 20 km) i Jawora (około 14 km) oraz bliskość granicy (około 90 km).

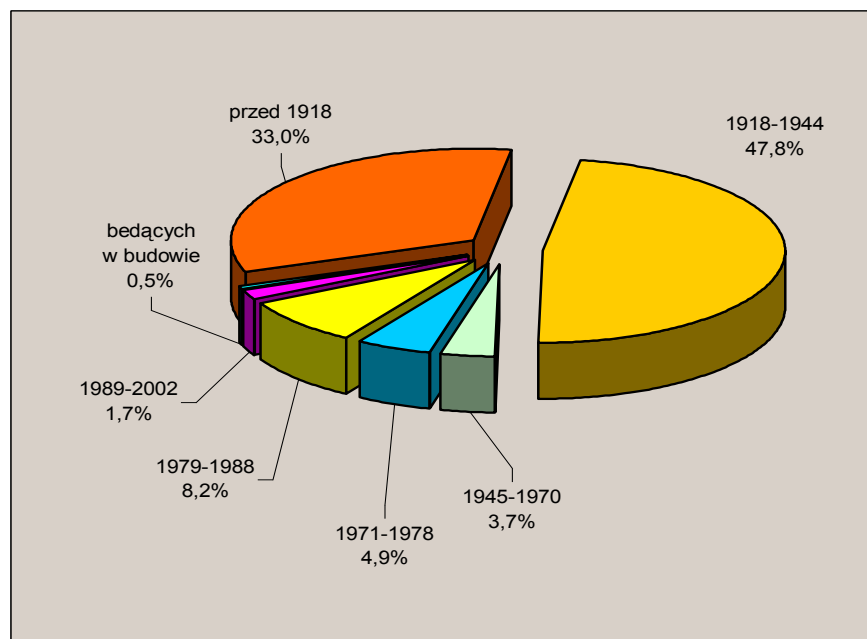
5.2. WARUNKI MIESZKANIOWE

5.2.1. Zasoby mieszkaniowe

Gmina Wądroże Wielkie jest gminą wiejską, stąd większość budynków mieszkalnych to obiekty wolnostojące i jednorodzinne.

Według spisu powszechnego z 2002 roku dominują budynki przedwojenne, w nich znajduje się 80,8% mieszkań (Wykres 19). Ruch budowlany na terenie gminy jest niewielki, pomiędzy kolejnymi NSP „Ludności i Mieszkań” powstało niewiele budynków. W latach 1945-1970 powstało 41 mieszkań, tj. 3,7% wszystkich mieszkań w gminie. W latach 1971 – 1978: 54, czyli 4,9%, a w latach 1979 – 1988: 90, co daje 8,2%, natomiast w latach 1989 –2002 tylko 19 i stanowi to 1,7%.

Wykres 19. Struktura zasobów mieszkaniowych w gminie Wądroże Wlk. wg okresu budowy budynku.
Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Tabela 17 zestawia dane dotyczące własności i okresu budowy mieszkań w gminie Wądrożu Wielkim wg danych ze NSP 2002 r. Na terenie gminy nie ma mieszkań spółdzielczych, przeważają natomiast mieszkania będące własnością osób fizycznych, ogółem 90,8%. Pozostałe są głównie własnością gminy, Skarbu Państwa i zakładów pracy.

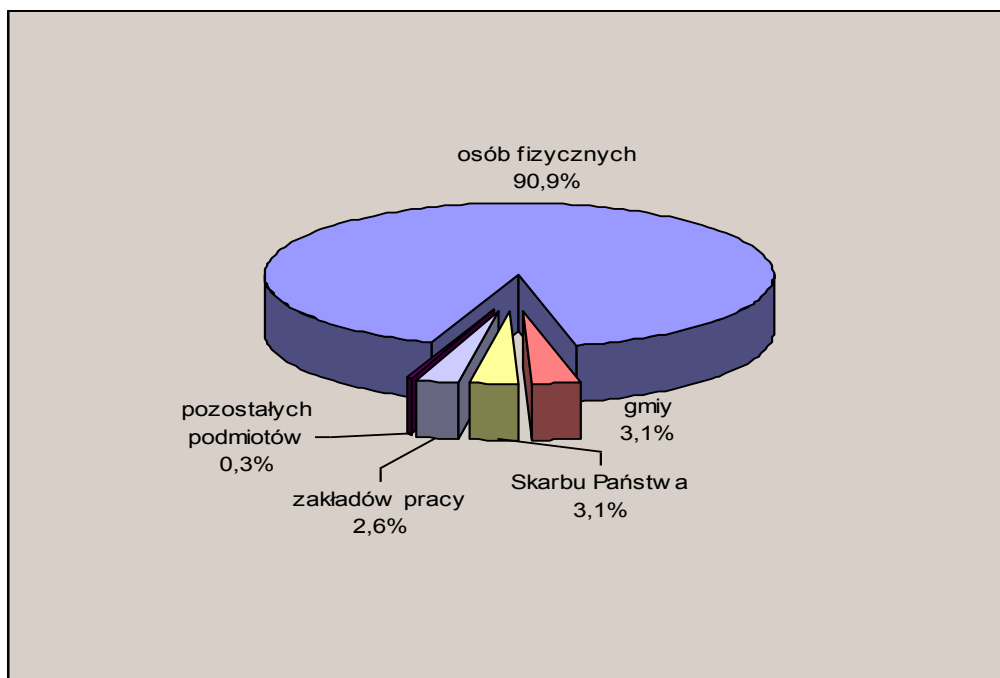
Tabela 17. Mieszkania zamieszkane w gminie Wądroże Wielkie wg okresu budowy i rodzaju podmiotów będących właścicielami mieszkań. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

	ogółem	W tym mieszkania stanowiące własność			
		osób fizycznych	gminy	Skarbu Państwa	Zakładów pracy
		%	%	%	%
Ogółem	1097	90,8	3,1	3,1	2,6
w tym zamieszkane na stale	1082	91,2	3,1	2,9	2,5
przed 1918	362	87,8	2,2	7,2	2,2
1918-1944	524	91,0	4,2	1,5	3,0
1945-1970	41	90,2	4,9	-	4,9
1971-1978	54	100	-	-	-
1979-1988	90	96,6	-	-	3,3
1989-2002	19	89,5	10,5	-	-
w budowie	6	100	-	-	-

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Wykres 20 doskonale przedstawia strukturę zasobów mieszkaniowych ogółem według form własności. Zdecydowanie przeważają mieszkania będące własnością osób prywatnych. Pozostałe mieszkania prawie w równym stopniu należą do gminy, Skarbu Państwa i zakładów pracy. Taka struktura charakteryzuje tereny wiejskie.

Wykres 20. Struktura zasobów mieszkaniowych wg form własności. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Poniższa tabela 18 zawiera porównanie podstawowych danych dotyczących stanu zasobów mieszkaniowych w gminie Wądroże Wielkie w 1997 i 2002 roku. W tym czasie oddano do użytku tylko 5 mieszkań w zabudowie indywidualnej. Ponadto w okresie pomiędzy dwoma spisami powszechnymi w gminie ubyły 22 mieszkania, natomiast wzrosła liczba izb

w mieszkaniach z 4626 do 4796 przy wzroście ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań o około 500 m².

Tabela 18. Zasoby mieszkaniowe gminy Wądroże Wielkie w roku 1997 i 2002 r.

Lp.	Stan gospodarki mieszkaniowej	Ilość/Powierzchnia	
		1997	2002
1	Ludność mieszkająca w mieszkaniach		3993
2	Liczba mieszkań	1119	1097
3	Liczba izb w mieszkaniach	4626	4796
4	Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	92906	93401
5	Liczba mieszkań oddanych do użytku	-	5
6	Liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytku	-	24
7	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku [m ²]	-	578
8	Liczba mieszkań budowanych indywidualnie - oddanych do użytku	-	5

źródło: Rocznik za rok 1998 i 2002 Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Porównawcze dane dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego oraz Polski w 2002 roku zestawiono w tabeli 19. Wartości podstawowych wskaźników opisujących warunki mieszkaniowe w gminie Wądroże Wielkie, są korzystniejsze, niż na terenach wiejskich i na obszarach miejskich, zarówno w skali województwa dolnośląskiego, jak i całej Polski. W porównaniu do powiatu jaworskiego są one również korzystniejsze.

Tabela 19. Dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski w 2002 r.

		Przeciętna powierzchnia użytkowa		Przeciętna liczba		
		1 mieszkania w m ²	Na 1 osobę	Izb w 1 mieszkaniu	Osób w 1 mieszkaniu	Osób na 1 izbę
Wądroże Wielkie		85,1	23,1	4,39	3,69	0,84
Powiat Jaworski		69,8	21,7	3,8	3,2	0,86
Województwo Dolnośląskie	Miasto	60,2	20,7	3,4	2,89	0,84
	Wieś	82,5	22,8	4,2	3,61	0,87
Polska	Miasto	60,8	20,6	3,51	2,95	0,84
	Wieś	84,9	21,9	4,09	3,87	0,95

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartości wszystkich tych wskaźników wskazują na bardzo duże zróżnicowanie warunków mieszkaniowych w gminie. Wiele mieszkań w starych budynkach jest bardzo źle wyposażonych, wymaga remontów i modernizacji. Natomiast nowych jest niewiele, ale posiadają bardzo dobre wyposażenie.

Wykres 21 obrazuje porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej, przypadającej na 1 osobę w gminie Wądroże Wielkie do wskaźników w powiecie jaworskim, województwie dolnośląskim i Polsce według danych ze NSP w 2002 r. Wskaźniki w gminie zbliżają się do wartości charakteryzujących województwo i Polskę.

Wykres 21. Porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w gminie Wądroże Wielkie, w Powiecie Jaworskim, Województwie Dolnośląskim i w Polsce. Dane z NSP 2002 r.

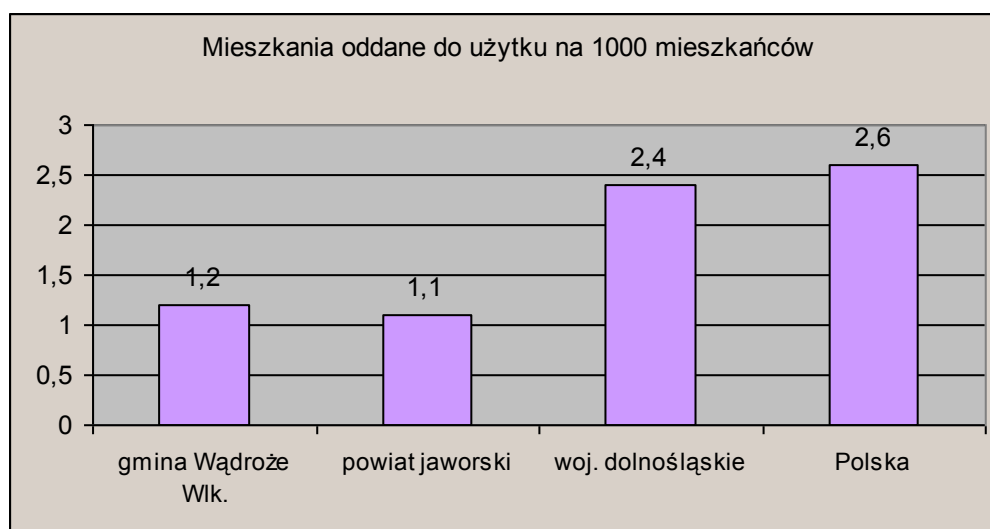

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Intensywność ruchu budowlanego na terenie gminy obrazuje wykres 22, przedstawiający ilość mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców w 2003 roku. W gminie Wądroże Wielkie wartości tego wskaźnika przewyższają nieznacznie wartości dla charakteryzujące cały powiat jaworski, ale za to wyraźnie odbiegają od wartości w województwie dolnośląskim i w Polsce.

Ludność gminy mieszka w starych budynkach, koncentrując się głównie na remontach i unowocześnianiu istniejącej substancji mieszkaniowej. Zjawisko to spowodowane jest cechami demograficznymi i warunkami ekonomicznymi ludności gminy.

Wykres 22. Porównanie ilości mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2003 r., w gminie Wądroże Wielkie, powiecie jaworskim, woj. dolnośląskim i Polsce

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

W tabeli 20 zostały zestawione dane opisujące wyposażenie w instalacje mieszkań zamieszkałych w gminie Wądroże Wielkie i województwie dolnośląskim w roku 2002. Wynika z nich, że w gminie 95,3% mieszkań jest podłączonych do wodociągu, 83,0 % mieszkań jest wyposażonych w ustęp spłukiwany, a tylko 42,5% posiada odprowadzenie do sieci. Są to wskaźniki niższe w województwie dolnośląskim.

W gminie Wądroże Wielkie jest też mniejszy niż w województwie dolnośląskim, udział mieszkań wyposażonych w łazienkę i ciepłą wodę.

Na terenie gminy nie ma sieci gazowych. Zaopatrzenie w gaz odbywa się tylko poprzez dystrybucję butli i w ten sposób zaopatrywanych jest 93,3% mieszkań w gminie. Indywidualne centralne ogrzewanie na terenie gminy posiada 57,7% mieszkań. Na terenie gminy występują zbiorcze systemy ogrzewania w Budziszowie Wielkim, Wądrożu Wielkim oraz Mierczycach i jest nimi objętych zaledwie 5,7% mieszkań.

Tabela 20. Porównanie wyposażenia mieszkań w instalacje w gminie Wądroże Wielkie i województwie dolnośląskim w roku 2002

		gmina Wądroże Wielkie		woj. dolnośląskie	
		w tys.	%	w tys.	%
Ogółem		1097	100	948,6	100
Wodociąg	razem	1045	95,3	936,2	98,69
	w tym w sieci	910	83,0	872,0	91,92
Ustęp spłukiwany	razem	900	82,0	839,4	88,49
	w tym z odprowadzeniem	466	42,5	647,3	68,24
łazienka		937	85,4	824,4	86,91
ciepła woda		866	78,9	772,3	81,41
Gaz	z sieci	0	0,0	646,1	68,11
	z butli	1024	93,3	232,7	24,53
Centralne ogrzewanie	zbiorowe	63	5,7	376,5	39,69
	indywidualne	633	57,7	345	36,37

Źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Podsumowując można zauważyć, że wyposażenie mieszkań w instalacje w gminie Wądroże Wielkie jest nieco gorsze na tle średnich wartości w województwie dolnośląskim. Niskie wskaźniki są spowodowane znaczną przewagą mieszkań sprzed 1945 roku (aż 80,8%) i niestety niewielkim ruchem budowlanym na terenie gminy. Niewielka ilość nowych mieszkań oraz stopniowe, częściowe remonty starej substancji mieszkaniowej nie są w stanie znacząco „podnieść” wartości tych wskaźników.

5.2.2. Budynki komunalne

Gmina Wądroże Wielkie dysponuje budynkami mieszkalnymi, usługowymi, obiektami zdrowia, remizami oraz świetlicami wiejskimi.

We wsiach Wądroże Małe i Budziszów Wielki znajdują się 2 budynki wspólnot mieszkaniowych, w których 5 mieszkań o łącznej powierzchni 318,26 m² jest własnością gminy.

We wsiach Budziszów Wielki, Wądroże Wielkie, Pawłowice, Sobolew znajdują się po jednym oraz we wsi Mierczyce dwa budynki z lokalami mieszkalnymi w ilości 19.

Własnością gminy są również szkoły zlokalizowane w Budziszowie Wielkim oraz w Wądrożu Wielkim, przedszkole w Wądrożu Wielkim, ośrodki zdrowia w Wądrożu Wielkim oraz w Budziszowie Wielkim.

W zarządzie gminy znajdują się remizy strażackie zlokalizowane we wsiach: Kępy, Budziszów Wielki, Granowice, Mierczyce oraz Wądroże Wielkie.

Na terenie gminy do własności gminy należą świetlice wiejskie zlokalizowane we wsiach: Biernatki, Kosiska, Budziszów Wielki, Jenków, Gądków, Granowice, Mierczyce, Pawłowice, Wądroże Wielkie.

Ponadto gmina dysponuje obiektami byłej bazy SKR w Kosiskach, oczyszczalnią w Mierzycach, budynkiem byłej masarni oraz budynkiem Urzędu Gminy w Wądrożu Wielkim.

5.3. EDUKACJA

Pod względem poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Wądroże Wielkie charakteryzują wskaźniki niższe niż wartości średnie dla jednostek porównywanych. Wykształcenie wyższe posiada zaledwie 2,98% mieszkańców gminy, co stanowi procent najniższy w porównywaniu ze wskaźnikami, zarówno dla obszarów wiejskich w Polsce jak i w Województwie Dolnośląskim. Podobnie wyglądają wskaźniki dotyczące wykształcenia policealnego i średniego. Zdecydowanie przeważa na terenie gminy ludność z wykształceniu podstawowym, ukończonym - 42,05% oraz ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Zjawisko to wynika nie tylko ze struktury wiekowej ludności czy struktury zawodowej, ale przede wszystkim jest to wpływ efektu migracyjnego. Od dawna osoby z wykształceniem średnim lub wyższym opuszczają gminę, poszukując pracy poza nią.

Tabela 21. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Wądroże Wielkie w 2002 roku na tle wykształcenia mieszkańców Polski, Powiatu Jaworskiego i Województwa Dolnośląskiego

		dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wlk.	Polska	
					wieś	miasto
		%	%	%	%	%
1.	wyższe	9,92	5,75	2,98	4,2	13,20
2.	policealne	3,40	3,23	1,56	1,9	3,90
3.	średnie	29,87	25,31	17,35	19,6	33,5
4.	zasad zawodowe	23,31	27,66	28,27	28	20,40
5.	podst. ukończone	28,68	33,03	42,05	39,7	23,90
6.	podst. nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	3,45	4,79	7,76	5,9	2,30
7.	nieustalone	1,36	0,22	0,03	0,7	2,80

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2002 r.

Wychowanie przedszkolne oraz kształcenie na poziomie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w obecnie funkcjonującym systemie edukacyjnym należy do zadań własnych gminy.

5.3.1. Szkoła podstawowa i gimnazjum

Na terenie gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje obecnie jedna szkoła podstawowa i jej filia połączona z gimnazjum. Liczba dzieci w wieku szkolnym stopniowo się zmniejsza ze względu na niż demograficzny.

Tabela 22. Liczba uczniów w szkole w gminie Wądroże Wielkie w latach 2001-2005 r.

L.p.	Rodzaj placówki	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1.	szkoła podstawowa	265	255	264	246
2.	filia	83	83	81	77
3.	gimnazjum	150	143	149	161
4.	W sumie	498	481	494	484

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w szkołach

Szkoła podstawowa jest wyposażona w pomoce naukowe i dydaktyczne. Posiada pracownie komputerowe i językowe, salę gimnastyczną, siłownię, kompleks boisk sportowych oraz bibliotekę szkolną. Gimnazjum i filia szkoły podstawowej wyposażona jest w pracownie komputerową i pracownię biologiczno-chemiczną. W budowie jest sala gimnastyczna. Uczniowie z terenu całej gminy uczą się języka niemieckiego. Szkoła podstawowa wraz z filią dysponuje 16 oddziałami oraz 18 pomieszczeniami szkolnymi. Gimnazjum z kolei dysponuje 7 oddziałami i 8 pomieszczeniami szkolnymi.

Łącznie z filią szkoły podstawowej funkcjonuje zerówka, do której uczęszczają wszystkie dzieci w wieku 6 lat z obszaru gminy.

5.3.2. Wychowanie przedszkolne

Na obszarze gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje jedna placówka wychowania przedszkolnego. Dysponuje ona 2 oddziałami oraz 50 miejscami, ponadto wyposażona jest w kuchnię. Stan budynku można określić jako średni, pod względem technicznym.

Tabela 23. Liczba dzieci w przedszkolu w gminie Wądroże Wielkie w latach 2001-2005

L.p.	Rodzaj placówki	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1.	przedszkole	50	37	48	39

Liczba dzieci w przedszkolu zmniejsza się ze względu na niż demograficzny oraz ze względu na ograniczone możliwości dowozu dzieci przez rodziców do przedszkola. Istotną przyczyną jest również spadek zamożności społeczności wiejskiej.

5.4. KULTURA

We wsiach na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się obiekty kultury świeckiej (świetlice wiejskie) oraz sakralnej (kościół i kaplice).

W Budziszowie Wielkim znajduje się Gminne Centrum Informacji. Można tu uzyskać pomoc w zakresie aktywizacji zawodowej, wypożyczyć sprzęt sportowy, organizowane są gry i zabawy dla dzieci i młodzieży. Gminne Centrum Informacji zajmuje się promocją gminy. Znajduje się tu również świetlica wiejska.

Ponadto świetlice wiejskie działają w Wądrożu Wielkim, Wądrożu Małym, Biernatkach, Kosiskach, Jenkowie, Gądkowie, Granowicach, Mierczycach i Pawłowicach.

Gmina posiada 1 bibliotekę publiczną w Wądrożu Wielkim oraz jej filię w Budziszowie Wielkim.

Tabela 24. Podstawowe dane dotyczące funkcjonowania Biblioteki Publicznej w Wądrożu Wielkim w latach 2002-2004

Rok	2002	2003	2004
Księgozbiór	12235	12394	12388
Czytelnicy zarejestrowani w ciągu roku	410	411	404
-w tym uczniowie	246	245	214
Udostępnianie zbiorów			
- zewnętrzne	10707	10110	9211
- na miejscu	1172	1168	1343

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biblioteki Publicznej w Wądrożu Wielkim.

Biblioteka w Wądrożu Wielkim ma duże znaczenie dla ludności gminy. Istotną częścią zbiorów są uaktualniane podręczniki i pomoce naukowe dla młodzieży szkolnej i studentów, co przyczynia się do zwiększenia zainteresowania placówką.

5.5. SPORT, REKREACJA I WYPOCZYNEK

Na obszarze gminy znajdują się boiska sportowe, w Wądrożu Wielkim przy szkole podstawowej oraz w Budziszowie Wielkim również przy szkole. Ponadto w każdej wsi przeznaczono tereny pod uprawianie sportu. W Wądrożu Wielkim oraz w Budziszowie Wielkim (w trakcie realizacji) znajdują się również sale sportowe przyszkolne.

Z punktu widzenia turystyki gmina posiada bardzo interesujący potencjał przyrodniczy. Znajdują się tutaj łatwo dostępne odsłonięcia skał podłoża podkenozoicznego, będące przedłużeniem cokołu krystalicznego Sudetów, liczne gatunki roślin i zwierząt, podlegające ścisłej ochronie lub rzadko spotykane. Ponadto znajdują się tu trzy parki zabytkowe, tj. w Budziszowie Małym, Mierczycach i Wądrożu Wielkim oraz obiekty o charakterze historyczno - kulturowym. Pozwala to na stworzenie interesujących tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych oraz stanowisk geologicznych. Obszar gminy cechuje się także dużymi walorami krajobrazowymi.

5.6. OCHRONA ZDROWIA

W gminie Wądroże Wielkie system opieki zdrowotnej tworzą dwie „Przychodnie Rodzinne”, w Wądrożu Wielkim i Budziszowie Wielkim. Znajdują się tam również dwie apteki. Placówki oferują porady ogólne oraz stomatologiczne. Leczenie specjalistyczne prowadzone jest w szpitalach w Jaworze i w Legnicy. Pogotowie ratunkowe przyjeżdża do mieszkańców gminy ze stacji w Jaworze.

POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Wądrożu Wielkim realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej. W ośrodku w 2004 r. zatrudnionych było 9 osób, w tym kierownik, 2 pracowników socjalnych, księgowy, kasjer, 1 opiekunka domowa i sprzątaczką na 2/5 etatu, główny księgowy 1/4 oraz 2 opiekunki domowe na umowę zlecenie.

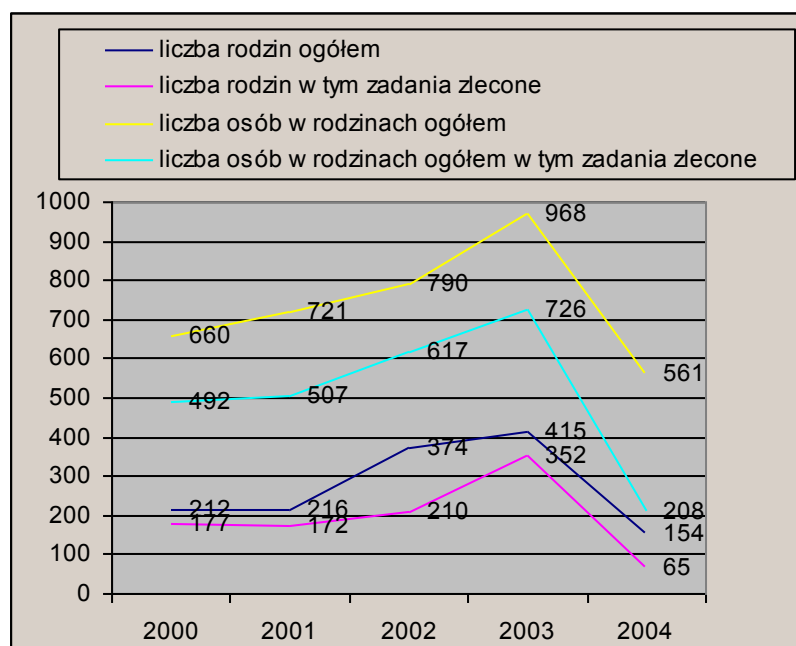
Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej gmina realizuje zadania zlecone gminie oraz zadania własne.

Tabela 175. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez GOPS w Wądrożu Wlk. w latach 2000 - 2004 ogółem i w ramach zadań własnych gminy

	2000		2001		2002		2003		2004	
	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne
liczba rodzin	212	114	216	120	374	238	415	242	154	120
liczba osób w rodzinach ogółem	660	476	721	498	790	570	968	628	561	484

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2005 r.

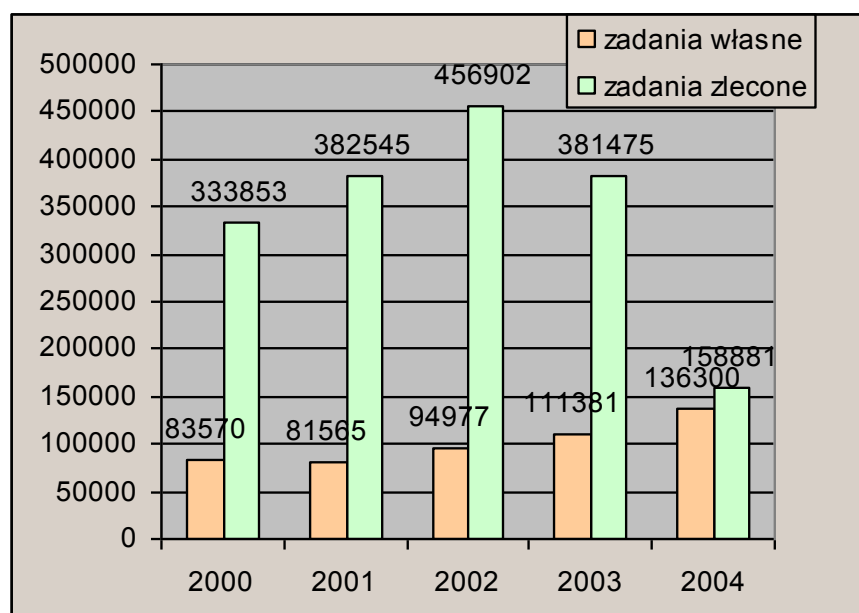
Wykres 23. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez GOPS w Wądrożu Wlk. w podziale na zadania zlecone i ogółem w latach 2000-2004.

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOSPS w Wądrożu Wlk. 2004 r.

Tabela 25 i wykres 23 przedstawia liczbę rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ramach zadań własnych i zleconych gminy, z której wynika, że w latach 2000-2003 sukcesywnie rośnie ilość osób potrzebujących pomocy. Natomiast odnotowany w 2004 roku spadek liczby osób i rodzin, które korzystają z pomocy GOPS w Wądrożu, nie wynika z poprawy sytuacji w tym zakresie, ale z mniejszych możliwości gminy i zmiany kryteriów przyznawania pomocy.

Wykres 24. Kwoty świadczeń w zł udzielonych przez GOPS w Wądrożu Wlk. w podziale na zadania zlecone i własne w latach 1999-2003

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2004.

Natomiast wykres 24 obrazuje ten temat pod względem finansowym, przedstawiając kwoty świadczeń udzielanych przez GOPS w ramach zadań zleconych i własnych gminy w latach 2000-2004. W kolejnych latach stale rośnie kwota świadczeń społecznych, wydatkowana przez gminę Wądroże Wielkie w ramach zadań własnych. Po okresowym maksimum w 2002 roku, spada o połowę kwota udzielonych świadczeń realizowanych z zadań zleconych, tj. z 381 475 złotych w roku 2003 do 158 881 złotych w roku 2004.

Tabela 26. Pomoc społeczna udzielana przez GOPS w Wądrożu Wlk. w latach 2000-2004 wg powodów przyznania pomocy.

	2000		2001		2002		2003		2004	
		%		%		%		%		%
ubóstwo	118	32,5	128	32,0	197	40,8	142	22,5	127	37,8
bezrobocie	89	24,5	111	27,7	115	23,8	123	19,5	101	30,1
niepełnosprawność	42	11,6	40	10,0	42	8,7	45	7,1	39	11,6
długa choroba	42	11,6	48	12,0	46	9,5	43	6,8	35	10,4
bezradność w sprawach opiekuńczych	40	11,2	40	10,0	41	8,5	43	6,8	24	7,1
alkoholizm	12	3,3	14	3,5	13	2,7	13	2,1	12	3,6
potrzeba ochrony macierzyństwa	19	5,2	17	4,2	13	2,7	27	4,2	26	7,7
narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	2	0,5	2	0,4	1	0,2	2	0,6
kłeska żywiołowa	0	0	0	0	14	2,9	192	30,5	0	0
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	1	0,3	0	0	0	0	1	0,2	0	0
Razem	363	100	400	100	483	100	630	100	336	100

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2004

Tabela 26 przedstawia zestawienie pomocy udzielonej przez GOPS wg powodów jej przyznania w latach 2000 - 2004. Dominującym powodem przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie, które stanowią ponad 50 %.

W tabeli 27 zestawiono dane na temat pomocy udzielonej osobom i rodzinom według form pomocy. Dominującą formą pomocy są zasiłki celowe oraz praca socjalna, która dotyczy przede wszystkim osób starszych i chorych, a świadczą ją pracownicy socjalni. Dużego znaczenia mają też posiłki. Tego rodzaju pomoc dotyczy przede wszystkim dzieci w szkołach.

Tabela 27. Pomoc udzielana przez GOPS w Wądrożu Wielkim, w latach 2000-2004 wg form pomocy

	2000		2001		2002		2003		2004	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
posiłek	64	78	45	115	192	71	215	112	141	52
ubranie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
usługi opiekuńcze	3	4	3	4	5	4	3	3	4	3
pomoc finansowa na pokrycie na wydatków na świadczenia zdrowotne w publicznych ZOZ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
sprawienie pogrzebu	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
zasiłek w naturze (wyprawka)	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-
inne zasiłki celowe i w naturze	103	113	97	108	117	104	129	120	108	97
poradnictwo specjalistyczne w szczególności prawne i psychologiczne	17	17	60	60	24	24	21	21	11	11
pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych	8	8	31	47	5	5	17	17	15	15
praca socjalna	104	104	92	186	102	102	130	130	53	53
razem	301	324	330	525	445	310	515	403	333	232

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2004.

Od 1 października 2002 z zadań GOPS do zadań ZUS przeszły renty socjalne i składki zdrowotne oraz część zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, dotyczących tych rent. Jednocześnie w gestii Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej znalazły się dodatkowo składki emerytalno – rentowe, ubezpieczenia zdrowotne, zasiłki rodzinne ustawowe i pielęgnacyjne, co spowodowało, że w 2003 r wzrosła liczba rodzin objętych pomocą tego ośrodka.

Od 1 maja 2004 GOPS otrzymał do realizacji ogromny pakiet świadczeń rodzinnych. W 2004 r. zrealizowano 262 wnioski o świadczenia rodzinne:

1. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami:
 - 1) urodzenie dziecka,
 - 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - 3) samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
 - 4) samotnego wychowywania dziecka,
 - 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - 7) rozpoczęcia roku szkolnego,
 - 8) podjęcia nauki przez dziecko w szkole poza miejscem zamieszkania;
2. świadczenia pielęgnacyjne w tym:
 - 1) zasiłek pielęgnacyjny,

2) świadczenie pielęgnacyjne.

Łącznie wydano 434.693 zł (za 8 miesięcy).

5.7. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma większych zakładów produkcyjnych. Dziedziny gospodarcze, nie związane z rolnictwem, stanowią głównie usługi handlu.

W większości wsi zlokalizowane są niewielkie punkty usługowe i handlowe.

Według danych zawartych w Roczniku Statystycznym Województwa Dolnośląskiego 2004 r. liczba ludność gminy Wądroże Wielkie (stan na 31 grudzień 2003 r.) to 4079 osób, co daje 7,8% ludności powiatu jaworskiego (52520 osób).

W tabeli 28 przedstawiono podmioty gospodarcze, zarejestrowane w systemie REGON w gminie Wądroże Wielkie na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego. W gminie Wądroże Wielkie znajduje się 6,9% podmiotów gospodarczych z liczby podmiotów w powiecie jaworskim. W porównaniu do udziału ludności powiatu jaworskiego jest to wartość niższa o punkt procentowy. Podobnie w gminie Wądroże Wlk. niższy jest udział podmiotów sektora publicznego i prywatnego. Wyjątkowo wysoki jest natomiast udział spółdzielni, znajdujących się w gminie, w stosunku do wszystkich zarejestrowanych w powiecie jaworskim, tj. aż 18,9%.

Tabela 28. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Wądroże Wlk. Na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego

		Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie
1	2	3	4	5	6
ogółem		319	6,9%	4597	305888
sektor	publiczny	10	6,9%	144	14733
	prywatny	309	6,9%	4453	291155
Z ogółem					
Spółki handlowe	Razem	3	2,0%	152	17104
	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0	0,0%	52	4834
Spółki cywilne		14	4,5%	311	23698
Spółdzielnie		7	18,9%	37	1509
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne		9	9,5%	95	5015
Osoby fizyczna prowadzące działalność gospodarczą		270	7,2%	3742	233566

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003 r.

W tabeli 29 zestawiono dane dotyczące liczby podmiotów Gospodarki Narodowej, zarejestrowanych w gminie Wądroże Wlk., w powiecie jaworskim i woj. dolnośląskim. W gminie Wądroże Wielkie znajduje się 15,4 % podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo i 15,0% w transporcie, gospodarce magazynowej i łącznie z całej liczby podmiotów w powiecie. Natomiast na terenie gminy zarejestrowanych jest 4,5% spółek cywilnych i zaledwie 2% spółek handlowych powiatu.

Tabela 29. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon według wybranych sekcji w 2003 r. (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

		Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie	
1	2	3	4	5	6	
ogółem		319	6,9%	4597	305888	
W tym	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	38	15,4%	246	7692	
	przemysł	Razem	31	5,7%	541	28580
		W tym przetwórstwo przemysłowe	28	5,3%	527	28074
	Budownictwo	34	8,2%	413	30110	
	Handel i naprawy	95	5,6%	1682	101666	
	Hotele i restauracje	9	6,6%	136	9177	
	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	39	15,0%	260	22738	
	Pośrednictwo finansowe	6	4,4%	136	10923	
	Obsługa nieruchomości	39	6,7%	585	57321	

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003. Rocznik Statystyczny woj. dolnośląskiego 2004 r.

Tabela 30. Osoby fizyczna prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji w 2003 r. (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

	Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie
ogółem	270	7,2%	3742	233566
W tym				
Przetwórstwo przemysłowe	27	6,4%	422	21105
Budownictwo	32	8,8%	365	25829
Handel i naprawy	88	5,9%	1480	84512
Hotele i restauracje	8	7,6%	105	7358
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	38	15,7%	242	21010
Pośrednictwo finansowe	6	4,5%	132	10140
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	37	7,6%	484	33852

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003. Rocznik Statystyczny Woj. Dolnośląskiego 2004 r.

6. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Głównym zagrożeniem dla bezpieczeństwa ludności i mienia jest zagrożenie powodziowe. Występuje ono głównie wzdłuż większych cieków wodnych, zwłaszcza Wierzbiaka i Cichej Wody.

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności wynikają także z niewłaściwych rozwiązań komunikacyjnych, zwłaszcza węzłów drogowych z autostradą A 4.

Problem bezpieczeństwa mienia związany jest także z brakiem odpowiedniej ilości posterunków policji oraz środków finansowych. Zjawisko to jest powszechne niemal w całej Polsce.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

W gminie Wądroże Wielkie wyraźnie występuje tendencja do rozwijania funkcji jednego rodzaju – rolnictwa. Jest to niekorzystne z wielu powodów, głównie ze względu na sytuację społeczno – gospodarczą. Najkorzystniejszym było by wprowadzenie innych funkcji z naciskiem na rozwój: obsługi komunikacji (na terenie gminy znajduje węzeł autostrady A4), usług i mieszkalnictwa oraz wydobywania surowców naturalnych (kruszywa budowlane). Oczywiście funkcją dominującą ze względu na uwarunkowania pozostanie rolnictwo.

Bariery i zagrożenia rozwoju stanowią istniejące uwarunkowania, przedstawione poniżej.

7.1 OGRANICZENIA I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY

7.1.1. Ograniczenia pochodzenia naturalnego

- Kompleksy gleb o wysokiej bonitacji klasy I – III na terenie całej gminy
- Tereny ekosystemów wodno – łąkowych, położonych wzdłuż cieków wodnych
- Tereny zagrożone wodami powodziowymi wzdłuż większych cieków wodnych, zwłaszcza Wierzbiaka i Cichej Wody; zakaz wykonywania robót ziemnych w międzywalu i strefie min. 50 m od istniejących obwałowań przeciwpowodziowych
- Tereny podmokłe o wodach gruntowych występujących na głębokości mniejszej niż 1 m
- Tereny zagrożone erozją wodną i wietrzną

7.1.2. Ograniczenia pochodzenia antropogenicznego

- Strefa zagrożenia wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 300, o zasięgu ustalonym zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami szczegółowymi
- Strefy zagrożenia ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym wzdłuż linii średniego napięcia 15 – 40 kV, o zasięgu ustalonym zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami szczegółowymi.

7.1.3. Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego i stanu sanitarnego

- Uciążliwości i zagrożenia związane z intensywnym ruchem komunikacyjnym na autostradzie A 4 i w mniejszym stopniu, na drogach powiatowych
- Lokalne kotłownie i skupiska emitorów z palenisk domowych, powodujące zanieczyszczenie powietrza we wszystkich miejscowościach gminy
- Tereny zainwestowania nie posiadające kanalizacji sanitarnej, są to wszystkie miejscowości w gminie za wyjątkiem Wądroża Wielkiego, Mierczyc i Skąły oraz wsi Wądroże Małe (w trakcie realizacji).

7.1.4. Obszary szczególnej ochrony środowiska

Na terenie gminy nie występują tego rodzaju tereny.

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Na obszarze gminy Wądroże Wielkie istotne znaczenie w strukturze własności gruntów mają grunty należące do Skarbu Państwa, a przede wszystkim do Agencji Nieruchomości Rolnych. Przeważnie przejęto je po byłych państwowych gospodarstwach rolnych. Są to z reguły duże działki rolne. Wynika to z charakteru typowo rolniczego gminy.

Najistotniejszy udział w strukturze własności gruntów gminy mają grunty należące do osób fizycznych. Są to przede wszystkim grunty orne, zlokalizowane na całym obszarze gminy oraz pastwiska i łąki.

Gruntów należących do gminy jest stosunkowo niewiele i należą do nich głównie grunty zabudowane i zurbanizowane oraz niewielka część użytków rolnych.

9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

W Gminie Wądroże Wielkie nie ma obszarów chronionych poza terenami i obiektami chronionymi z punktu widzenia przepisów szczególnych omówionych w punkcie 3 i 4.

10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków.

Złożami udokumentowanymi są:

- złożo bazaltu „Janowice – Kosiska” (powierzchnia złoża 4,19 ha, zasoby 3 255 tys. ton);
- złożo granito-gnejsów „Wądroże Wielkie” (zasoby 1 709 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Lubień” (powierzchnia złoża 66,25 ha, zasoby 4 134 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Sobolew” (powierzchnia złoża 1,98 ha, zasoby 153,5 tys. ton);
- złożo kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie” (powierzchnia złoża 0,49 ha, zasoby 179 tys. ton).
- złożo łupków „Jenków” (powierzchnia złoża 19,91 ha, zasoby 15 534,341 tyś. ton);

Ponadto na terenie gminy występują liczne, nieudokumentowane (perspektywiczne) złoża łupków (Granowice, Mierczyce, Wądroże Wielkie, Skała), ilów (Wądroże Małe) i kwarcu (Wądroże Wielkie). Aktualnie przygotowywane jest rozpoczęcie eksploatacji złoża „Jenków”.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma ujęcia wód podziemnych. Gmina w wodę zaopatruje się z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy.

Źródło:

Bilans zasobów kopaliny i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2003r – Państwowy Instytut Geologiczny – Warszawa 2004 r.

Dokumentacja Geologiczna złoża serpentynitów i występowania nefrytu Jordanów Śl. w kat. C₂+B, Zakład Projektowy i dokumentacji Geologicznej, Wrocław, czerwiec 1980, DUW Wyd. Geolog. Materiały Archiwalne

12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje teren górniczy związany ze złożem łupka szarogłazowego „Jenków”, położony w obrębie Bielany.

Wydobycie odbywa się w oparciu o koncesję nr 6/E/2001 z dnia 26.03.2001 r., wydaną przez wojewodę dolnośląskiego, udzieloną Zakładowi Instalacji Sanitarnych i Budownictwa Drogowego – Zbigniew Świerkot we Wrocławiu. Obszar górniczy „Jenków” zajmuje powierzchnię 183 553 m². Teren górniczy Jenków zajmuje powierzchnię 1 551 121 m².

Obszar górniczy Jenków wpisany jest do Rejestru Obszarów Górniczych (Ministerstwo Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny) dla złoża Jenków *KD 8555 kamienie drogowe i budowlane* pod numerem 10-1/1/56.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje teren górniczy związany ze złożem kruszywa naturalnego „Bielany”, położony w obrębie Bielany.

Wydobycie odbywa się w oparciu o koncesję nr 10/E/2002 z dnia 26.11.2002 r. wydaną przez wojewodę dolnośląskiego, udzieloną spółce cywilnej „Piaskownia” Stary Jaworów w Świdnicy. Dla części złoża „Bielany” koncesja ustanawia obszar i teren górniczy „Bielany I”, który zajmuje powierzchnię 117 677 m².

Obszar górniczy „Bielany I” wpisany jest do Rejestru Obszarów Górniczych (Ministerstwo Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny) dla złoża „Bielany” *KD 8874 kruszywa naturalne* pod numerem 10-1/2/78.

Ponadto wojewoda dolnośląski wydał decyzję nr 8/P/2004 z dnia 06.10.2004 r., w której udzielił koncesji na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego w obrębie gruntów wsi Sobolew.

Źródło:

Dane opracowane na podstawie koncesji znajdujących się w Urzędzie Gminy Wądroże Wielkie

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1 STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI

13.1.1 Komunikacja drogowa

W skład systemu drogowego na terenie gminy Wądroże Wielkie wchodzi:

- a) autostrada A-4 – szlak komunikacyjny łączący granicę wschodnią i zachodnią naszego kraju – z przejścia granicznego w Korczowej (z Ukrainą) ciągiem szlaków drogi krajowej nr 94 oraz drogi krajowej nr 4, w kierunku Wrocławia autostradą A-4 i dalej w kierunku przejścia granicznego w Olszynie (z Republiką Federalną Niemiec) ciągiem autostrady A-4 oraz A-18 . Na obszarze gminy znajdują się dwa węzły autostradowe (autostrada A-4), w Wądrożu Wielkim i w Budziszowie Wielkim, docelowo jednak po wprowadzeniu opłat za przejazd ma pozostać węzeł tylko w Budziszowie Wielkim.
- b) drogi wojewódzkie o parametrach dróg zbiorczych i głównych 1x2 :
 - nr 345, droga stanowiąca połączenie gminy w kierunkach Malczyce – Strzegom, klasa główna,
 - nr 363, droga stanowiąca połączenie z drogą wojewódzką nr 345 oraz w kierunku Jawora – klasa zbiorcza,
- c) drogi powiatowe o parametrach dróg lokalnych 1x2 :
 - 2184D droga łącząca Prochowice – Wądroże Wielkie – Jawor (ul. Wiejska)
 - 2177D droga łącząca (Legnicę) – Budziszów Mały – (Ujazd Górny)
 - 2183D droga łącząca (Dzierżkowice) – Kosiska
 - 2182D droga łącząca (Usza) – Postolice
 - 2790D droga łącząca Mierczyce – Gądków – (Drogomiłowice)
 - 2800D droga łącząca Mierczyce – Skąła – Luboradz
 - 2798D droga łącząca Kępy – Sobolew
 - 2185D droga łącząca (Mikołajowice) – Wądroże Wielkie – dr. pow. nr 2790D

- 2799D droga łącząca Gądków – Postolice
- 2797D droga łącząca Budziszów Mały – Budziszów Wielki
- 2791D droga łącząca Granowice – (Damianowo)
- 2187D droga łącząca (Nowa Wieś Legnicka) – Pawłowice Wielkie – Mierczyce

d) drogi gminne, utwardzone, o parametrach dróg lokalnych i dojazdowych.

Drogi publiczne w gminie Wądroże Wielkie, które łączą poszczególne miejscowości, są w większości utwardzone, o nawierzchni asfaltowej i sporadycznie brukowanej. Podstawowe połączenia komunikacyjne przebiegają w kierunku wschód - zachód, autostradą A-4, oraz w kierunku północ – południe, drogą wojewódzką nr 345 i drogami powiatowymi z kierunku Prochowice – Wądroże Wielkie – Mierczyce – Jawor.

13.1.2 Obsługa komunikacji

Do najważniejszych obiektów obsługi komunikacji na terenie gminy należą:

- stacja paliw przy drodze wojewódzkiej nr 345 w Bielanych oraz stacja paliw w Mierzycach i Wądrożu Wielkim.

Obsługę serwisową pojazdów zapewniają prywatne warsztaty naprawcze, elektromechaniczne i lakiernicze, zlokalizowane na terenach zabudowy w poszczególnych wsiach. Najbliższe specjalistyczne ośrodki i stacje diagnostyczne znajdują się w Jaworze i Legnicy.

13.1.3 Komunikacja kolejowa

Przez gminę Wądroże Wielkie przebiega jedna linia kolejowa nr 315 relacji Jawor – Wądroże Wielkie - Malczyce. Jest to linia jednotorowa, o charakterze lokalnym, obecnie nieużywana.

13.1.4 Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy nie ma wytyczonych ścieżek rowerowych, ani innych terenów służących komunikacji rowerowej. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych wraz z ruchem pieszym i samochodowym.

13.2 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

13.2.1 Zaopatrzenie w wodę

W gminie Wądroże Wielkie wszystkie wsie posiadają dostęp do wody z sieci. Cała gmina zaopatruje się w wodę z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy. Przesył wody uzdatnionej odbywa się systemem zbiorników i przepompowni, wodociągiem międzygminnym, obsługującym gminy: Legnickie Pole, Wądroże Wielkie.

13.2.2 Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Wądroże Wielkie skanalizowane są 3 miejscowości: Wądroże Wielkie, Mierczyce, Skąpa, oraz realizowana jest kanalizacja w Wądrożu Małym. Pozostała część gminy kieruje ścieki pochodzące z mieszkalnictwa do osadników bezodpływowych lub przepływowych, z których odprowadzane są one do najbliższych cieków, jak również często do gruntu w przypadku nieszczelnych osadników.

Taka sytuacja stanowi zagrożenie sanitarne dla mieszkańców oraz poważne zagrożenie ekologiczne dla ziemi i wód powierzchniowych.

Ścieki sanitarne odprowadzane są w układzie grawitacyjno – pompowym kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię ścieków w Mierzycach.

Przyjęta przez gminę koncepcja gospodarki ściekowej zakłada następujące realizacje układów kanalizacyjnych:

- po rozbudowie oczyszczalni w Mierzycach obsługa przez nią wsi: Mierzyce, Skąła, Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Wierzchowice,
- projektowana oczyszczalnia grupowa w Gądkowie obsłuży wsie: Rąbienice, Gądków, Bielany, Jenków,
- projektowana oczyszczalnia w Budziszowie Małym obsłuży wsie: Kępy, Kosiska, Sobolew, Postolice, Budziszów Mały, Budziszów Wielki lub w innym wariantcie, nastąpi przerzut ścieków z tych wsi do systemu kanalizacji gminy Udanin,
- przerzut ścieków ze wsi Pawłowice do systemu kanalizacyjnego gminy Mściwojów (Barycz – Snowidza),
- dla wsi Biernatki przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub w innym wariantcie przerzut ścieków do systemu kanalizacyjnego gminy Ruja (Brennik),
- dla wsi Granowice przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub przerzut ścieków do sieci kanalizacyjnej wsi Mierzyce.

Przewiduje się likwidację oczyszczalni typu KOS-50 w Wądrożu Wielkim oraz oczyszczalni byłego PGR-u w Budziszowie Wielkim.

Źródło:

Koncepcja gospodarki ściekowej Gminy Wądroże Wielkie – EsKO Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska, s.c. z Zielonej Góry

13.2.3 Regulacja stosunków wodnych

Na większości terenów zabudowanych nie występują systemy kanalizacji deszczowej. Lokalne wody powierzchniowe spływają grawitacyjnie do rowów melioracyjnych oraz okresowych cieków wodnych.

Na obszarze gminy istnieje zagrożenie powodziowe, związane z wylewami rzeki Wierzbak i Cicha Woda. Dotyczy to głównie wsi Mierzyce i Skąła oraz w mniejszym stopniu, wsi Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Kosiska i Sobolew. Poprzez realizację zbiornika retencyjnego „Mściwojów” zagrożenie związane z rzeką Wierzbak zostało zminimalizowane. Dla terenów w obrębie zagrożenia wylaniem rzeki Cicha Woda, szczególnie dla obszarów inwestowanych, proponuje się budowę obwałowań chroniących.

13.2.4 Gospodarka odpadami

Na obszarze gminy funkcjonuje jedno składowisko w Wądrożu Małym. Jego eksploatacja jest przewidziana do czasu wykorzystania jego pojemności. Planuje się realizację składowiska w obrębie wsi Skąła. Istnieje teren nieczynnego składowiska gminnego w Mierzycach, który zostanie poddany rekultywacji.

Dotychczasowa polityka gminy opiera się w znacznej mierze na wywożeniu odpadów przez specjalistyczną firmę na składowiska rejonowe (miejskie). Przynosi to większe korzyści ekonomiczne, niż eksploatacja własnych składowisk.

Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z przepisami szczególnymi.

13.2.5 Zaopatrzenie w gaz

Realizacja gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Załęcze – Legnica – Jawor (DN 400) wraz z korzystną dla gminy trasą przewodu, sprawiła, że warunki ekonomiczne i techniczne stały się korzystniejsze od dotychczasowych, kiedy jedynym źródłem gazu był gazociąg w/c DN 300 relacji Wrocław – Zgorzelec.

W koncepcji rozwoju sieci gazowniczej w gminie planowano realizację stacji redukcyjno – pomiarowej w Wądrożu Małym o przepustowości $Q=3000\text{m}^3/\text{h}$, oraz wykorzystanie istniejącej stacji w Biernatkach o przepustowości $Q=30000\text{m}^3/\text{h}$. Koncepcja jednak utraciła aktualność i rozbudowa sieci gazowniczej następować będzie w oparciu o obowiązującą ustawę Prawo Energetyczne z dnia 10.04.1997 roku.

Stacja w Wądrożu Małym podłączona zostanie do projektowanego gazociągu DN100, wpiętego do gazociągu w/c DN400 i zaopatrywać będzie w gaz ziemny wysoko metanowy śr/c mieszkańców wsi: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Skąła, Pawłowice i Wierzchowice.

Wieś Biernatki ma zostać podłączona do wyżej wymienionej istniejącej stacji redukcyjno-pomiarowej w Biernatkach.

Gazociągi przebiegające przez obszar gminy wymagają zachowania stref ochronnych, których parametry określone są odpowiednimi przepisami pokazanymi w poniższej tabeli.

Przy projektowaniu obiektów budowlanych w pobliżu sieci gazowniczej należy zachować następujące uwarunkowania:

- strefa ochronna gazociągów wysokiego ciśnienia, których przebieg pokazany jest na planszy studium, stanowi strefę ochronną, w której operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,
- przed wydaniem pozwolenia na budowę ustala się obowiązek uzgodnienia z zarządcą gazociągów lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej,
- dla strefy ochronnej gazociągów ustala się następujące zasady zagospodarowania:
 - zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy,
 - obowiązek zapewnienia swobodnego dojazdu do sieci infrastruktury technicznej oraz swobodnego przemieszczania się wzdłuż i w obrębie strefy ochronnej,
 - dopuszcza się lokalizację sieci podziemnego uzbrojenia technicznego po uzgodnieniu i na warunkach określonych przez zarządcę gazociągów,
 - zakaz sadzenia drzew i krzewów w pasie 6m (po 3m od osi gazociągu); zagospodarowanie zielenią niską,
 - zakaz prowadzenia działalności mogącej zagrazić trwałości gazociągów podczas eksploatacji.

Tabela określająca warunki strefy ochronnej gazociągu.

L.p.	Rodzaj obiektu terenowego	DN ≤ 300, PN6,3 MPa	DN>300, PN 6,3MPa	DN ≤300, PN 1,6MPa	Licząc od gazociągu do
1.	Miasta i zespoły wiejskich bud. mieszkaln. o zwartej zabudowie	25m	50m	20m	linii zwartej zabudowy
2.	Budynki użyteczności publicz.	35m	65m	25m	granicy terenu
3.	Budynki mieszkalne zabudwy jedno- i wielorodzinnej	20m	35m	20m	rzutu budynku
4.	Wolnostojące bud. Mieszkalne	15m	25m	15m	rzutu budynku
5.	Zakłady przemysłowe	25m	50m	20m	granicy terenu
6.	Parkingi	20m	30m	20m	granicy terenu

13.2.6 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy zlokalizowana jest linia 110 kV, dla której obowiązuje strefa ochronna przed promieniowaniem elektromagnetycznym o szerokości 50 m, jest to obszar ograniczonego użytkowania zgodnie z przepisami szczególnymi. Ponadto przekształcenia

terenów rolniczych na funkcje mieszkaniowe, przemysłowe, składowe czy usługowe, wymagać będzie budowy nowych stacji transformatorowych oraz linii SN i NN. Wydzielenie działek pod stacje transformatorowe powinno nastąpić na etapie realizacji planów miejscowych.

13.2.7 Telekomunikacja

Obszar gminy zaopatrzonej jest w sieć infrastruktury telekomunikacyjnej zarządzanej przez TP S.A.

Ponadto w gminie zlokalizowane są trzy maszty telefonii komórkowej, we wsi Bielany, Kępy oraz w Wądrożu Wielkim. Obiekty tego typu nie powinny stanowić zagrożenia dla otoczenia, w szczególności dla zabudowy mieszkaniowej a ich lokalizacja powinna być ustalona w oparciu o ocenę oddziaływania na środowisko.

Przez gminę przebiega również tranzytowa linia światłowodowa Legnica – Wądroże Wielkie – Jawor.

13.2.8 Gospodarka ciepła

W żadnej miejscowości nie ma zbiorczej sieci grzewczej. Domy mieszkalne i budynki publiczne ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni grzewczych, zasilanych paliwami stałymi (węgiel, koks, drewno). Ponadto istnieją kotłownie zasilane paliwami płynnymi (gaz, olej opałowy) ze stałych zbiorników zlokalizowanych na prywatnych posesjach.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W gminie Wądroże Wielkie główną inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym jest :

- w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko szlaków komunikacyjnych:

- autostrada A-4,
- droga wojewódzka nr 345 (Wilczków, Budziszów Wielki, Strzegom/ połączenie z drogą nr 5) o parametrach klasy G, dla której należy uwzględnić korektę trasy w miejscowości Budziszów Wielki,
- droga wojewódzka nr 363 (odcinek Jawor – Jenków) o parametrach klasy Z;

- w zakresie infrastruktury:

- Zakład Energetyczny Legnica S.A. planuje budowę odgałęzienia od linii wysokiego napięcia 110 kV Wrocław / Klecina – Pawłowice do projektowanej GPZ Budziszów; wzdłuż istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych należy uwzględnić przewidywane obszary szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
- istniejąca sieć gazowa wysokiego ciśnienia (Taczalin – Rybno DN400, PN 6.3MPa; Załęczce – Zgorzelec DN300, PN 6.3MPa) oraz podwyższonego średniego ciśnienia (Biernatki – Strzegom DN 300, PN 1.6 MPa, Ołtaszyn – Biernatki – Chościeszowice ND 300, PN 1.6 MPa) oraz stacja redukcyjno-pomiarowa w Biernatkach,
- kompleksowe i równoczesne rozwiązywanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewniach Odry i Kaczawy,
- w zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, podstawą realizacji którego będzie opracowany zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 24 kwietnia 2001 roku „Plan gospodarki odpadami dla Województwa Dolnośląskiego”;

- w zakresie obszarów aktywności gospodarczej:

- obszar aktywności gospodarczej „Budziszów Wielki – Gądków – Postolice”, położony przy węźle autostradowym A-4 – skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 345.

CZĘŚĆ B

KIERUNKI

UWAGA : Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego § 4 ust. 2 w projekcie określono wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. Ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy.

I STRUKTURA HIERARCHICZNA CELÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE: MISJA, STRATEGICZNE, GŁÓWNE I UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU (ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE)

Określenie ustawowych kierunków rozwoju przestrzennego gminy wymaga w pierwszej kolejności opracowania strategii rozwoju przestrzenno – gospodarczego. Strategia taka pozwala z kolei na opracowanie kierunków i polityki zagospodarowania gminy.

Zarówno ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku, jak i obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r., nie wprowadzają obligatoryjnie konieczności wykonywania strategii (ani jej elementów) przestrzenno – gospodarczego rozwoju, stanowiącej podstawę do wykonywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na potrzebę wykonywania takich prac wskazuje poradnik "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy", opracowany w 1995 r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, oddział w Krakowie (zbiór pod red. prof. dr hab. inż. arch. Zygmunta Ziobrowskiego).

Poradnik ten nie posiada charakteru dokumentu prawnego, niemniej jednak zawarto w nim wskazówki niezbędne do sformułowania podstawowych kierunków i polityki przestrzennej gminy.

Wskazówki te dotyczą konieczności określenia:

- „głównego celu rozwoju gminy, sformułowanego często jako współczesne hasło rozwojowe (misja), syntetycznie wyrażające pomysł na rozwój gminy”,
- „pożądanego”, docelowego obrazu gminy,
- „sposobu osiągnięcia pożądanego celu przy uwzględnieniu:
 - dalekiego horyzontu czasowego,
 - skupienia się na zagadnieniach podstawowych,
 - koncentracji środków zwiększających efektywność podejmowanych działań,
 - ciągłości planowania, polegającego na weryfikacji ustaleń w miarę zmieniających się warunków zewnętrznych i lokalnych”.

Wyżej wymieniony poradnik określa również główne zadania studium, do których należą:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy,
- sformułowanie kierunków i zasad rozwoju,
- stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych,
- promocja rozwoju gminy.

Założenia metodologiczne, przyjęte w wyżej wymienionym poradniku, są zbliżone do wcześniejszych opracowań, wykonywanych w 1991 r. przez R. Pustelnika z zespołem Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Restrukturyzacji Regionu Wałbrzyskiego, w których zwrócono uwagę na interdyscyplinarne podejście do programów rozwoju w nowych uwarunkowaniach politycznych Polski po roku 1990 oraz hierarchii celów dla realizacji przyjętej strategii rozwoju (Por.: R. Pustelnik, *Ogólne założenia metodologiczne procesu restrukturyzacji na przykładzie Regionu Wałbrzyskiego*, [w:] *Restrukturyzacja starych okręgów przemysłowych – doświadczenia zachodnie a sytuacja w Polsce*, CUP Friedrich Ebert Stiftung, Urząd Wojewódzki w Łodzi, Warszawa 1991, s. 76-83.)

1 MISJA

Analiza literatury przedmiotu, zarówno europejskiej jak i krajowej oraz przyjęcie dokumentu Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Uchwałą Nr XXXV / 583 / 2001 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 maja 2001 roku stwarza podstawę do kreowania misji rozwoju przestrzenno – gospodarczej na terenach wiejskich gminy Wądroże Wielkie. Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich należy traktować jako składową strategii rozwoju Dolnego Śląska wraz z opracowaniami o podobnym charakterze, obejmującymi inne dziedziny działalności społeczno-gospodarczej. Powinny one stanowić harmonijną całość, pozwalającą wykorzystać dla dobra wspólnoty regionalnej oraz kraju wszystkie walory gminy Wądroże Wielkie.

1.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU I TENDENCJI PRZEMIAN WSI I ROLNICTWA W POLSCE I W EUROPIE

Przeobrażenia wsi w Polsce zmiernają w kierunkach znanych od kilku dziesięcioleci w uprzemysłowionych krajach zachodnich. Najbardziej charakterystycznymi cechami tego procesu jest urbanizacja i uprzemysłowienie obszarów wiejskich, zmiany w tradycyjnej strukturze społeczno – zawodowej ludności wiejskiej, marginalizacji rolnictwa, migracje ludzi do miast i starzenie się wsi, częste zjawiska degradacji środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego.

Na wsi polskiej w okresie po II wojnie światowej przez pół wieku dokonywał się również stopniowo ten charakterystyczny proces przemian, ale stałe wysokie zapotrzebowanie miasta, zarówno na produkty rolne, jak i na siłę roboczą ze wsi, powodowało, że ludność wiejska w okresie gospodarki centralnie sterowanej żyła w poczuciu względnego bezpieczeństwa socjalnego i w przekonaniu o realnych możliwościach awansu społecznego (różnorodnie pojmowanego).

Obecnie w dobie przeobrażeń systemowych pewna dotychczasowa równowaga wzajemnych potrzeb i oczekiwań między miastem a wsią sprzed 1989 r. przestała funkcjonować. Zapotrzebowanie na produkty rolne jest ograniczone na wolnym rynku przez bardzo skuteczną konkurencję produktów importowanych, często atrakcyjniejszych, tańszych i lepiej reklamowanych niż rodzime. Wynika to z zacofania naszego rolnictwa, które posiada 2,5 razy niższą wydajność niż inne działy gospodarki w kraju, np. jeden zatrudniony w rolnictwie wytwarza żywność dla 8,6 osób, gdy dla porównania w krajach Unii Europejskiej jeden zatrudniony w rolnictwie wytwarza żywność dla 50 osób¹. Poprawa tego stanu rzeczy może nastąpić poprzez zdecydowany wzrost wydajności pracy, a to jest uzależnione od wzrostu poziomu produkcji i poprawy struktury obszarowej gospodarstw. Proces ten jest jednak u nas hamowany przez nadmierne zatrudnienie w gospodarstwach rodzinnych, które związane jest z tzw. utajonym bezrobociem. Dopóki ta zbędna siła robocza na wsi nie znajdzie innego zatrudnienia, dopóty proces modernizacji polskiego rolnictwa będzie blokowany.

Zapotrzebowanie miasta na siłę roboczą ze wsi jest również znikome w warunkach wysokiego bezrobocia w całym kraju. O pracę konkuruje się poziomem wykształcenia, operatywnością, dostępem do szybkiej i szerokiej informacji, zamieszkiwaniem w dostępnej odległości, możliwościami elastycznego doksztalcania się wraz ze zmieniającym się rynkiem pracy itp. Ludność wiejska w dużo mniejszym zakresie może wykorzystać te atuty. Równocześnie dotychczasowe podstawowe źródła pracy zarobkowej ludności wiejskiej, PGRy, spółdzielnie, wiele państwowych zakładów przemysłowych, bazujących na niskokwalifikowanej sile roboczej (tzw. chłoporobotnikach), w większości przestały funkcjonować. Współcześnie miasto nie jest w stanie rozwiązać problemu bezrobocia na wsi. Wieś musi znaleźć własne źródła utrzymania. Jest to nie tylko w interesie ludności wiejskiej, ale i miejskiej. Problem jest tym trudniejszy, że trwa kryzys w rolnictwie, którego nie można

¹ Marek Kłodziński: Wielofunkcyjność warunkiem aktywizacji gospodarczo – społecznej obszarów wiejskich, w: Wieś i rolnictwo. Księga Jubileuszowa IRWiR PAN, lata 1971 – 1996, pod redakcją naukową Mikołaja Kozakiewicza, Warszawa 1996, s. 156

przeczekać. Nie jest to stan przejściowy, ale spektakularny wyraz dokonujących się zmian, odchodzenia w przeszłość, również w Polsce, tradycyjnego, nie wyspecjalizowanego rolnictwa. Wspólna polityka rolna w ramach Unii Europejskiej i przyznane Polsce fundusze strukturalne dla rolnictwa powinny stopniowo zmienić obraz polskiej wsi w kierunku modelu zachodnio - europejskiego.

1.2 WSPÓŁCZESNE STRATEGIE ROZWOJU WSI I ROLNICTWA. WIELOFUNKCYJNOŚĆ OBSZARÓW WIEJSKICH, STAN ISTNIEJĄCY I KIERUNKI ROZWOJU

W dokumentach rządowych „Strategia dla Polski”, a także w „Założeniach polityki społeczno – gospodarczej dla wsi, rolnictwa i gospodarki żywnościowej do roku 2000” wskazuje się na funkcjonowanie w Polsce trzech grup gospodarstw rolnych, z których praktycznie liczyć się może w przyszłości tylko grupa gospodarstw tzw. rozwojowych, wysokoefektywnych, silnych ekonomicznie, dostarczających na rynek ponad połowę podaży surowców żywnościowych. Grupa ta wyraźnie wyodrębnia się na tle gospodarstw stagnacyjnych i słabych. Według „Strategii dla Polski” państwo chce „wspierać przyśpieszenie pozytywnych tendencji potęgujących przemiany strukturalne w rolnictwie i na obszarach wiejskich”.

Celem rozwoju obszarów wiejskich jest w pierwszym punkcie „odnowa wsi”, rozumiana jako „wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, tworzenie na wsi nowych szans – modernizacja i poprawa struktury rolnictwa, tworzenie miejsc pracy w przetwórstwie, przemyśle, usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa i walorami wsi”.²

Te założenia polityczne wskazują wyraźnie na preferowane kierunki przemian w polskim rolnictwie, a to spowoduje wzrost liczby ludności poszukującej pozarolniczych źródeł utrzymania.

Obecnie na wsi w Polsce żyje blisko połowa rodzin nierolniczych (45%), ale występują zróżnicowania regionalne. Odsetek ten jest wyższy w regionach uprzemysłowionych, w których od dawna następował proces alokacji zatrudnienia za sprawą chłonnych pozarolniczych rynków pracy, np. w makroregionie południowo – zachodnim.³

Dotychczasowa tendencja powiększania się odsetka rodzin nierolniczych na wsi będzie się w najbliższym czasie umacniać w związku z eliminacją z rynku najslabszych gospodarstw, ujawniania się tzw. utajonego bezrobocia, a także wraz ze wzrostem przyrostu naturalnego ludności w wieku produkcyjnym. Równocześnie nie istnieje możliwość pełnego wchłonięcia wiejskich nadwyżek potencjału pracy przez miasto, jak za czasów przyśpieszonej industrializacji np. w latach pięćdziesiątych w Polsce. Kryzys lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych zamroził dotychczasową migrację ludności wiejskiej do miast i stan ten prawdopodobnie nie ulegnie już radykalnej zmianie. Według Aliny Sikorskiej, pozostawanie rodzin nierolniczych na wsi stanowi „element stymulujący rozwój miejscowości wiejskich, czego najprostszym wyrazem jest nie tylko przeciwdziałanie takim zjawiskom jak wyludnianie się wsi, ale wręcz powiększanie się liczby ich mieszkańców”.⁴

Większość badaczy procesów funkcjonowania wsi i rolnictwa w Polsce wnioskuje, iż rozwój obszarów wiejskich może nastąpić w oparciu o rozszerzenie i zróżnicowanie charakteru wsi o funkcje pozarolnicze.⁵

Waldemar Michna w pracy poświęconej bezrobociu na wsi, opartej na badaniach przeprowadzonych w 1995 roku wyraża pogląd, że „wielofunkcyjność wsi może się

² Strategia dla Polski, Warszawa, czerwiec 1994 r. w: Katarzyna Duczkowska-Małysz: Rozwój obszarów wiejskich. Raport, Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 1996, s. 18

³ Alina Sikorska: Przemiany społeczno – ekonomiczne struktury niechłopskiej ludności wiejskiej, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, „Studia i Monografie” nr 73, Warszawa 1995, s. 32-33

⁴ j.w., s. 90

⁵ Materiały z sesji naukowej pt.: Wielofunkcyjny rozwój wsi w aspekcie przewyższania przeludnienia agrarnego, Kraków 8-9. 12. 1994, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, „Sesja Naukowa” z. 43

ureczywistnić tylko przez industrializację i urbanizację wsi”⁶, przy czym industrializacja rozumiana jest jako tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem. Autor pisze, że brakuje współcześnie wizji polskiej industrializacji, również na wsi; wskazuje z jednej strony na bariery, np. brak gwarancji kredytowych na inwestycje na wsi i w rolnictwie, z drugiej strony na podstawie badań stwierdza powszechne poparcie ludności wiejskiej dla tworzenia nowych zakładów pracy na wsi. Poszerzanie funkcji wsi i stwarzanie tam nowych miejsc pracy stanowi zatem akceptowaną społecznie tendencję, korzystną dla gospodarki kraju, która ogranicza niekontrolowany i nieekonomiczny rozwój ośrodków miejskich i stwarza szanse rozwoju obszarom wiejskim w Polsce.

W krajach zachodnich, w których proces ograniczenia zatrudnienia w rolnictwie jest znacznie bardziej zaawansowany niż w Polsce, stwierdzono prawidłowość, że tendencja wyludniania się wsi uległa zahamowaniu w sytuacji, gdy wzrastał odsetek ludności wiejskiej nierolniczej. Pozostawanie ludności nierolniczej na wsi umożliwia funkcjonowanie wsi jako jednostki osadniczej, wyposażonej w podstawowe elementy nowoczesnej infrastruktury cywilizacyjno – technicznej, komunikacyjnej, usługowej, socjalnej. I odwrotnie, tam gdzie ludność pozarolnicza wyemigrowała, wsie wyludniają się całkowicie, ponieważ nie są w stanie spełnić minimalnych wymogów cywilizacyjnych.⁷

W oparciu o te doświadczenia należy również w Polsce umożliwiać wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, szczególnie w obliczu wielomilionowego bezrobocia na wsi, zarówno obecnie, jak i w dłuższej perspektywie, np. kilkunastu lat.

W literaturze naukowej, poświęconej nowym funkcjom wsi oraz modernizacji polskiego rolnictwa, często poruszany jest problem przedsiębiorczości społeczności wiejskich.⁸ Z badań nad kierunkiem i skalą pozarolniczej działalności gospodarczej, przeprowadzonych w gminach na terenie całego kraju, wynika, że dla ponad 80% gmin bezrobocie stanowi bardzo poważny problem; większość dotychczasowych zakładów pracy (zakłady państwowe, spółdzielcze) drastycznie ograniczyło zapotrzebowanie na pracowników lub uległo likwidacji. Rozwija się sektor prywatny, który obecnie generuje nowe miejsca pracy.

Wśród dziedzin, które stwarzają szanse rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich, wymienia się najczęściej obsługę rolnictwa, przetwórstwo rolno - spożywcze, eksploatację oraz przetwórstwo miejscowych surowców, zasobów i produktów pochodzenia rolnego, transport, handel i usługi bytowe, rzemiosło artystyczne, oparte o miejscowe tradycje i surowce, a także tzw. „czyste” branże przemysłu lekkiego, usługi rekreacyjno – turystyczne oraz przedsięwzięcia proekologiczne.⁹

Druga grupa dziedzin stwarzających szanse wzrostu zatrudnienia na wsi to inwestycje związane z infrastrukturą techniczną (budowa sieci wodno – kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, telekomunikacja, budowa dróg itp.), budownictwo, a także rozwój wiejskich placówek usługowych różnego typu. Należy w tym miejscu podkreślić poważne znaczenie, jakie dla rozwoju obszarów wiejskich posiada wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną.¹⁰ Właśnie braki w tym zakresie stanowią najczęściej obecnie podstawową barierę dla inwestorów w lokalizacji przedsięwzięć na obszarach wiejskich, a także zniechęcają ambitną, lepiej wykształconą młodzież do pozostawania na wsi.¹¹

⁶ Waldemar Michna: Bezrobocie na wsi, poz. cyt., s.91

⁷ j.w., s. 234; por. też: Socjologia wsi w Austrii, pod redakcją A. Kalety, Toruń 1994, Socjologia wsi w Republice Federalnej Niemiec, pod red. A. Kalety, Toruń 1992, Socjologia wsi we Francji, pod. red. P. Rambaud i Z. T. Wierzbickiego, Toruń 1994

⁸ Katarzyna Duczkowska-Małysz, Małgorzata Duczkowska-Piasecka: Przedsiębiorczość lokalna jako droga łagodzenia bezrobocia na obszarach wiejskich, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, 1995 r., „Sesja Naukowa”, z. 43, s.61-67

⁹ np.: Alicja Barłatowska-Łapka, Lidia Kaliszczak: Agroturystyka w aktywizacji regionu, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, 1995, Sesja Naukowa z. 43, s. 175-179; tamże: Tadeusz Bujak: Przedsięwzięcia proekologiczne również narzędziem łagodzenia bezrobocia na wsi, s. 169-173; tamże: Teodor Nietupski, Barbara Kutkowska: Działalności alternatywne do produkcji rolniczej jako sposób zagospodarowania nadmiaru siły roboczej na przykładzie rejonu sudeckiego, s. 239-247

¹⁰ M. Kłodziński: Wielofunkcyjność warunkiem aktywizacji, poz. cyt., s. 167, por. też: W. Michna: Bezrobocie na wsi, poz. cyt., s. 234

¹¹ Izabella Bukraba-Rylska: Polska lokalna w oczach młodzieży, w: Wieś i rolnictwo w badaniach społeczno – ekonomicznych. Księga Jubileuszowa IRWiR PWN, Warszawa 1996, s. 163-264

Na podstawie badań stwierdzono, że aktualnie głównymi kierunkami zajęć zarobkowych poza rolnictwem są: chałupnictwo, drobne zakłady przemysłu terenowego na bazie miejscowych surowców (tartaki, zakłady materiałów budowlanych), kooperacja z zakładami przetwórstwa rolno - spożywczego oraz drobne usługi, zwłaszcza handel detaliczny.

Zdecydowanie przeważają drobne zakłady. Ich właściciele najczęściej angażują własne środki finansowe, połowa korzysta z kredytów bankowych. Oceniając dotychczasowy rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce, autorki omawianych badań stwierdzają, że przy zastrzeżeniu, iż stopień zaawansowania stosunków rynkowych i rozwoju społeczno - gospodarczego jest bardzo zróżnicowany przestrzennie, "wszystko jednak przemawia za tym, iż nowa fala uprzemysłowienia polskiej wsi i urbanizacja terenów wiejskich będzie dokonywać się w małych formach, rodzinnych i indywidualnych firmach, głównie dzięki inicjatywie osób prywatnych i przez zaangażowanie ich środków finansowych. (...) Obszary wiejskie, w których dobrze prosperują nowoczesne, silne ekonomicznie firmy, mające szanse na stałe utrzymać się na rynku i dające pracę znacznej części ludności rolniczej w mikroregionie, należą do wyjątków".¹²

Taki obraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ulegnie istotnym zmianom wraz z pojawieniem się dotacji unijnych dla polskiego rolnictwa oraz likwidacją barier celnych na polską żywność, co w obszarach przygranicznych może pobudzić produkcję rolną oraz inne dziedziny przedsiębiorczości. Obecność Polski w Unii Europejskiej i objęcie naszej gospodarki oddziaływaniem polityki gospodarczej wspólnoty stanowi bardzo istotną szansę dla przyspieszenia rozwoju polskich obszarów wiejskich, w tym również dla przyspieszenia rozwoju gminy Wądroże Wielkie.

1.3 NOWE KONCEPCJE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

W krajach zachodnich, jak również w Polsce, pojawiły się nowe koncepcje odnoszone do rozwoju obszarów wiejskich (tylko lub między innymi). Wymienić tu można takie idee, jak odnowa wsi, ład przestrzenny, ekorozwój, rewaloryzacja i rewitalizacja środowiska kulturowego, koncepcja aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych. Są one popularyzowane przez naukowców, polityków, działaczy lokalnych, a także instytucje oraz ruchy społeczne i polityczne.¹³ Mogą stanowić istotny czynnik towarzyszący i wspomagający proces tworzenia nowoczesnych obszarów wiejskich, rozszerzający gospodarczy aspekt transformacji wsi o jej funkcje społeczne, psychokulturowe, ekologiczne, rekreacyjne, a nawet estetyczne.

Ujmowanie programów przeobrażeń wsi w takich kierunkach wiąże się z pewnym, zróżnicowanym zresztą, ruchem w społeczeństwach uprzemysłowionych, wyrażającym tęsknotę za przyrodą, ciszą, przestrzenią, bezpośrednim i osobistym kontaktem z ludźmi, za wysiłkiem pracy fizycznej, zdrową żywnością, prostym życiem i szacunkiem dla tradycji. Te współczesne ucieczki do natury ludzi zmęczonych tempem, instytucjami i atrakcjami miasta, tworzą korzystny klimat społeczny wokół problematyki przeobrażeń obszarów wiejskich, sprzyjając odbudowie poczucia tożsamości kulturowej i patriotyzmu lokalnego mieszkańców wsi. Posiadają również swoje społeczno-ekonomiczne znaczenie, odpowiadając na oczekiwania młodego pokolenia na wsi oraz przyjezdnych na stałe i okresowo - przedsiębiorców, inteligencji wiejskiej, turystów, emerytów.

Może to stanowić dodatkowy impuls rozwojowy dla wielu obszarów, szczególnie takich, które dotknął proces degradacji. Realizacja idei rewaloryzacji środowiska kulturowego

¹²

K. Duczkowska-Małysz, M.Duczkowska-Piasecka: Przedsiębiorczość lokalna jako droga łagodzenia bezrobocia na obszarach wiejskich, poz. cyt., s. 66

¹³

Andrzej Kaleta (przy współpracy Bogdana Chmielewskiego i innych): Rewitalizacja obszarów rustykalnych Europy, t. I, Społeczność wiejska (na przykładzie wsi Lucim), Wrocław, Warszawa, Kraków 1996, s.12-27; Janusz L. Siemiński: Koncepcje rozwoju obszarów wiejskich w procesie transformacji ustrojowej Polski lat dziewięćdziesiątych. W: Wieś i rolnictwo w badaniach społeczno-ekonomicznych. Księga jubileuszowa IRWiR PAN, poz. cyt., s.126-153

i przyrodniczego wsi, ładu przestrzennego, ożywienia społecznego, kulturalnego, a także gospodarczego, przy respektowaniu zasad równowagi ekologicznej i otwarciu na branże innowacyjne, jest na razie dla większości wsi bardziej hasłem niż praktyką, ale istnieją przykłady obszarów wiejskich, na których taki proces już trwa.¹⁴ Podejmowane są także próby, eksperymenty na niewielkich obszarach,¹⁵ które mogą się upowszechnić w przyszłości, pod warunkiem jednak, że będzie się z nimi utożsamiała społeczność lokalna. Teoretycy oraz praktycy planowania i sterowania procesami społecznymi podkreślają konieczność budowania różnych programów, wizji czy strategii rozwoju nawet na niewielką skalę we współpracy i przy stałym uwzględnianiu dążeń ludzi, do których adresowana jest dana koncepcja.¹⁶

1.4 OGÓLNE ZAŁOŻENIA DO KREOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO OBSZARÓW WIEJSKICH

Na podstawie przedstawionej ogólnej charakterystyki sytuacji polskiej wsi i rolnictwa, przewidywanych i preferowanych kierunków ich dalszego rozwoju w porównaniu z tendencjami w rolnictwie i na obszarach wiejskich w krajach Europy Zachodniej, wyłaniają się następujące wnioski, które powinny stanowić wstępne założenia do koncepcji aktywizacji przestrzenno-gospodarczej gmin wiejskich, np. gminy wiejskiej Wądroże Wielkie:

- Przeobrażenia strukturalne w polskim rolnictwie są nieuniknione; będą postępować zmiany związane z własnością ziemi, z wielkością gospodarstw, ze strukturą produkcji.
- Muszą rozwijać się alternatywne źródła utrzymania dla ludności nierolniczej, zamieszkującej na wsiach, a to spowoduje rozwój nowych funkcji wsi.
- Obszary wiejskie muszą liczyć przede wszystkim na własne siły, rozwijając funkcje nierolnicze; do tej pory przedsiębiorczość wiejska głównie opiera się na małych, rodzinnych firmach, angażujących prywatny kapitał, elastycznie dostosowujących się do rynku zbytu. Obecnie proces ten powinien ulec przyspieszeniu w związku z członkostwem w Unii Europejskiej i środkiem pomocowym.
- Dziedziny gospodarczej działalności pozarolniczej na wsi związane są przede wszystkim z cechami przyrodniczo - geograficznymi i położeniem terenu, z lokalnymi surowcami, a także tradycjami, strukturą zawodową, typami szkół oraz przedsiębiorczością władz lokalnych.

Należy szukać szans rozwoju przedsiębiorczości głównie w oparciu o własny potencjał przyrodniczy, kulturowy i społeczny.

- Konieczne są działania na rzecz podniesienia jakości życia na wsi, zwłaszcza poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną, co ma silny związek z rozwojem przedsiębiorczości. Na jakość życia składa się również stan środowiska przyrodniczego i środowiska antropogenicznego wsi. Społeczne

¹⁴ W Polsce takie zjawiska można zaobserwować np. na Opolszczyźnie, w Wielkopolsce, na Podhalu.

¹⁵ A. Kaleta...: Rewitalizacja obszarów rustykalnych, poz. cyt.: Podstawowe założenia programu rewitalizacji Lucimia, Projekt badawczo-rozwojowy, s. 63-141; por. też: Socjologia wsi w Republice Federalnej Niemiec, poz. cyt., zwłaszcza artykuły Ulricha Plancka i Gerharda Henkla, a także: Socjologia wsi w Austrii, poz. cyt., artykuły Janosza Karasza, Johanna Millendorfera, Rudolfa Niesslera i Wernem Pevetza

¹⁶ Por. np. Janosz Karasz: Socjokulturowe aspekty odnowy wsi, w: Socjologia wsi w Austrii, poz. cyt., s. 101-117, Janusz Oleszek: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich - wybrane aspekty badawcze i planistyczne, w: Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie nr 295, 1995, s. 327-335

oczekiwania są związane z respektowaniem zasad ekorozwoju na obszarach wiejskich oraz ze stworzeniem atrakcyjnego wizerunku wsi poprzez rewaloryzację i rewitalizację.

- Warunkiem niezbędnym skuteczności wszelkich koncepcji zmian rozwojowych na wsi jest współdziałanie jej mieszkańców w dziele tworzenia tych koncepcji i akceptacja ich założeń.

Uwzględnienie wymienionych prawidłowości rozwoju współczesnych obszarów wiejskich w kreowaniu misji przeobrażeń gmin jest niezbędnym warunkiem określenia prawidłowych, prorozwojowych kierunków i polityki zagospodarowania przestrzennego.

1.5 OKREŚLENIE „MISJI” ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE

Analiza uwarunkowań, przygotowana w części A „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie” oraz analiza zawarta w powyższych punktach od 1.1 do 1.4, pozwoliły na określenie „misji” wyrażonej jako:

**REALIZACJA POLITYKI ROZWOJU POPRZEZ KREOWANIE WIELOFUNKCYJNEJ
STRUKTURY PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEJ GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

2 CELE STRATEGICZNE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEJ GMINY WĄDROŻE WIELKIE

Kreowanie wielofunkcyjnej struktury przestrzenno – gospodarczej gminy Wądroże Wielkie wymaga realizacji przyjętych celów strategicznych, dotyczących:

- w dziedzinie rolnictwa wielkoobszarowego - reaktywowanie dużych gospodarstw rolnych, zarówno prywatnych, jak również innych form własności oraz średnich wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych i mieszkalnictwa zagrodowego;
- w dziedzinie przemysłu - rozwój przemysłu wydobywczego i gałęzi z nim związanych,
- w dziedzinie środowiska przyrodniczego - rozwój obszarów leśnych oraz terenów wód otwartych (zbiorniki retencyjne z funkcją rekreacyjną) z systemem ciągów ekologiczno - rekreacyjnych,
- w dziedzinie infrastruktury technicznej - budowa i remonty dróg, budowa kanalizacji ściekowej, sieci gazowej, telekomunikacji,
- w dziedzinie środowiska kulturowego - rewitalizacja i rewaloryzacja historycznego dziedzictwa (zachowanie tożsamości miejsca).

Rozwój społeczno – gospodarczy gminy Wądroże Wielkie realizowany jest w oparciu o wykorzystanie walorów gminy.

Składają się na nie:

- złoża naturalne, nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków,
- stosunkowo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa,
- przebieg autostrady A-4 Kraków – Olszyna (przejście graniczne z Republiką Niemiec) o parametrach 2 x 2. Droga jest ważnym szlakiem tranzytowym

- łączącym przejścia graniczne na zachodzie kraju z republiką Niemiec i na wschodzie przejście graniczne w Medyce z Białorusią,
- lokalizacja węzłów autostradowych w Budziszowie Wielkim i docelowo w Wądrożu Wielkim (węzeł postulowany przez gminę),
 - walory przyrodnicze i kulturowe, umożliwiające stworzenie atrakcji turystycznych (obiekty historyczne, parki podworskie, krajobrazowe oraz stanowiska archeologiczne).

Rozwój usług i przetwórstwa rolno –spożywczego przewiduje się w każdym sołectwie gminy Wądroże Wielkie. Usługi handlowe występują na działkach wydzielonych lub mogą stanowić tzw. usługi wbudowane w parterach budynków mieszkalnych. Nieuciążliwe zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego lokalizowane są głównie na terenach byłych PGR-ów. W gminie przewiduje się znaczne tereny dla tzw. strefy aktywizacji gospodarczej w rejonie węzłów autostradowych.

Realizacja wymienionych kolejno strategicznych celów rozwoju przestrzenno – gospodarczego gminy Wądroże Wielkie pociąga za sobą potrzebę określenia bardziej szczegółowych działań.

3 GŁÓWNE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

Główne cele rozwoju stanowią pochodną celów strategicznych.

W dziedzinie usług i przetwórstwa główne cele rozwoju obejmują: wzrost i rozwój nieuciążliwego przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wzrost ilości drobnej wytwórczości oraz usług zlokalizowanych w zabudowie zagrodowej i innych budynkach usługowo-mieszkalnych.

W dziedzinie rolnictwa zakłada się rozwój gospodarki leśnej i gospodarki rybackiej w oparciu o nowo projektowane zbiorniki wodne. Planuje się zwiększenie lesistości gminy poprzez dolesienia, a także zakładanie terenów zieleni wysokiej, zieleni urządzonej i śródpolnej, chroniącej obszary rolne przed degradacją.

W dziedzinie tworzenia ekosystemów zieleni i wód otwartych główne cele rozwoju stanowi budowa dużych, średnich i małych zbiorników wodnych, które odgrywają bardzo ważną rolę małej retencji. Zbiorniki te, oprócz funkcji małej retencyjnej, podnoszą walory otoczenia i wartości rekreacyjne terenów, a co najważniejsze, pełnią rolę ochrony przeciwpowodziowej wraz z projektowaną zielenią leśną.

W dziedzinie mieszkalnictwa głównym celem jest rozwój terenów mieszkaniowych w atrakcyjnych rejonach, na południowych stokach, w pobliżu zbiorników wodnych i terenów leśnych. Zabudowa ta nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem.

W dziedzinie infrastruktury główne cele stanowi budowa i remonty dróg, budowa węzłów autostradowych oraz budowa systemu ciągów rowerowych i pieszych. Niezbędny jest także rozwój infrastruktury technicznej.

W odniesieniu do rewitalizacji i rewaloryzacji wartości historyczno – kulturowych gminy Wądroże Wielkie główne działania będą polegać na zachowaniu układów urbanistycznych oraz zabytkowych obiektów wraz z ich najbliższym otoczeniem.

4 UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

Uzupełniającymi celami rozwoju są różnorodne działania, dotyczące utrzymania istniejącej infrastruktury technicznej gminy oraz obiektów. Działania te odnoszą się również do sektora usług oświaty, handlu, rzemiosła itp.

Przy bardzo niskich budżetach gmin i na tle istniejących potrzeb większość środków finansowych przeznaczana jest na tzw. cele uzupełniające, najczęściej takie, jak niezbędne remonty dróg, mostów i innych obiektów. W związku z tym realizacja celów uzupełniających gmin powoduje ograniczanie możliwości rozwoju głównych i strategicznych celów rozwoju gminy.

II. KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ZGODNIE Z WYMOGAMI USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

W Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., w art. 10, ust. 2, określone są wymogi dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego. Są to następujące zadania:

- określenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- określenie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym terenów wyłączonych spod zabudowy;
- określenie obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- określenie kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- wskazanie obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- wskazanie obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- wskazanie obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m² oraz obszarów przestrzeni publicznej;
- wskazanie obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- określenie kierunków i zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- określenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- wskazanie obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- wskazanie obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- *określenie granic terenów pod budowę urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100KW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.*

Zgodnie z obowiązującą ustawą Studium jest jedynym dokumentem planistycznym, sporządzanym dla całego obszaru gminy. Dokument ten nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

W rozdziale II części B Studium przedstawia się kierunki rozwoju gminy Wądroże Wielkie zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r.

Kierunki te są pochodną wykreowanej struktury hierarchicznej celów rozwoju, przedstawionej w rozdziale I części B.

1 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Ze względu na istniejące uwarunkowania dominującą funkcją w gminie pozostaje rolnictwo. Charakter typowo rolniczy zostaje utrzymany w większości miejscowości.

Rozwój przemysłu i eksploatacja złóż naturalnych umożliwi tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem i wzrost ekonomiczny gminy.

Na terenach osiedleńczych zostają wprowadzone nowe standardy zagospodarowania. Należy zwiększać powierzchnię działek pod zabudowę. Preferuje się działki o powierzchni powyżej 1500 m². Między zabudową mieszkaniową i zagrodową wprowadza się tereny zieleni wysokiej jako izolację ze względu na uciążliwości, jakie mogą powstawać na obszarach gospodarstw rolnych, przemysłu wydobywczego i przetwórstwa, a także ze względów estetycznych i dla poprawy mikroklimatu.

Na terenie gminy należy dążyć do osiągnięcia wielofunkcyjnej struktury przestrzenno – gospodarczej wsi.

Postuluje się podjęcie działań zmierzających do zmiany charakteru zagospodarowania obszaru gminy Wądroża Wielkiego. Należy także propagować rozwój pozarolniczych dziedzin działalności gospodarczej.

W celu realizacji postulatu kreowania wielofunkcyjnej struktury gminy wprowadza się strefy aktywizacji gospodarczej w bliskości projektowanych węzłów autostradowych.

Na terenie gminy projektuje się ponadto system zbiorników małej retencji wodnej, pełniących również funkcję rekreacyjną oraz system terenów zielonych. System ten będzie pełnił rolę ochrony przeciwpowodziowej i przeciwerozryjnej.

Nowy kierunek rozwoju gminy stanowią farmy wiatrowe. Zgodnie ze „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” przyjętym Uchwałą Nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 r. gmina posiada bardzo dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej.

2 KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Przyjmuje się generalne zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów w odniesieniu do istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy. Są to wstępne wytyczne i postulaty do uściślenia na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów.

2.1 Tereny zurbanizowane

W kształtowaniu nowo realizowanej i modernizowanej zabudowy należy przestrzegać następujących zasad:

- Należy kultywować lokalną tradycję budownictwa, wyrażoną w zasadach kształtowania brył obiektów, układach dachów, wysokości, detalu architektonicznym i materiale wykończeniowym, zasada ta powinna być rozumiana w sposób twórczy, nie tylko odtworzeniowy.

- Przestrzegać tradycyjnych zasad w rozplanowaniu zabudowy i utrzymaniu charakteru zabudowy.
- Kontynuacja zabudowy w lukach pomiędzy istniejącą zabudową jako tzw. zabudowa uzupełniająca.
- Nowo projektowane tereny pod zabudowę powinny tworzyć skoncentrowane formy zabudowy.
- Dążyć do zachowania prawidłowych, harmonijnych relacji między zabudową i zagospodarowaniem towarzyszącym bądź sąsiadującym ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonalnych, krajobrazowych i kulturowych.

W odniesieniu do terenów wymagających szczególnie precyzyjnego określenia zasad i standardów kształtowania zabudowy oraz ochrony wartości środowiska kulturowego prowadzić gospodarkę przestrzenną w oparciu o plany miejscowe.

2.1.1 Tereny zabudowy mieszkaniowej

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga się uzyskania pozwolenia, a na terenach strefy konserwatorskiej „K” oraz dla obiektów ujętych w spisie obiektów o walorach kulturowych, wymaga się uzyskania pozytywnej opinii, odpowiednich służb. Również dla terenów leżących w granicach przyrodniczych obszarów chronionych, wymaga się uzyskania pozwolenia właściwych służb.

Rozwój mieszkalnictwa w gminie jest realizowany głównie w postaci zabudowy jednorodzinnej określone następującymi symbolami: **MN, MN I, MN II, RM, RM I, IIRM, MN/U, IIMN/U, IIRM/U**. Przeznaczeniem podstawowym terenów jest zabudowa jednorodzinna niskiej intensywności.

Wizerunek terenów zabudowy mieszkaniowej kształtuje się w zależności od ich położenia i charakteru.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN, MN I, MN II)

MN – utrzymuje się istniejącą funkcję w odniesieniu do istniejących terenów zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz musi nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga się uzyskania pozwolenia, a na terenach strefy konserwatorskiej „K” oraz dla obiektów ujętych w spisie obiektów o walorach kulturowych, wymaga się uzyskania pozytywnej opinii, odpowiednich służb.

Dopuszcza się adaptację zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo – usługowe i usługowe o nieuciążliwym charakterze.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywne ruch pojazdów dostawczych.

MN I - tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, uwzględnione w opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie , Legnica marzec 2001”, przyjmuje się jako kontynuację zabudowy w lukach pomiędzy istniejącą zabudową, tzw. zabudowa uzupełniająca.

MN II – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozwijać się będzie na działkach powyżej 1500 m², oddalona od zabudowy zagrodowej. Tereny nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności wyznacza się w obrębach wsi: Wądroże Małe, Kosiska, Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Rębienice, Gądków, Mierczyce, Biernatki.

Architektura nowo realizowanej zabudowy oraz modernizacje obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem. Sugeruje się stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz musi nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Pokrycia dachowe powinny być skośne wykonane z tradycyjnych materiałów budowlanych i nawiązywać do pokryć dachowych zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, należących do stref konserwatorskich lub wykazanych w spisie obiektów o walorach kulturowych należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

Tereny zabudowy zagrodowej (RM, RM I, IIRM)

Przeznaczeniem podstawowym terenu jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa o niskiej intensywności (zespoły budynków mieszkalnych i gospodarczych, służących produkcji rolnej), powiązana z produkcją rolniczą.

Architektura nowo realizowanej zabudowy i modernizacje obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Dopuszcza się adaptację zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo – usługowe i usługowe o nieuciążliwym charakterze.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych oraz wielkotowarowych obiektów hodowlanych (o obsadzie powyżej 40 DJP).

Tereny zabudowy zagrodowej z usługami (IIRM/U)

Przeznaczeniem podstawowym terenu jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa o niskiej intensywności (zespoły budynków mieszkalnych i gospodarczych, służących produkcji rolnej), powiązana z produkcją rolniczą z dopuszczeniem wbudowanych usług oraz usługi na wydzielonych działkach.

Architektura nowo realizowanej zabudowy powinna nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych oraz wielkotowarowych obiektów hodowlanych (o obsadzie powyżej 40 DJP).

Tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej (MN/U, IIMN/U)

Tereny należy przeznaczać pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną niskiej intensywności z dopuszczeniem wbudowanych usług nieuciążliwych oraz na usługi nieuciążliwe na wydzielonych działkach.

Forma architektoniczna nowo realizowanej zabudowy i modernizacji obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi oraz obiektów hodowlanych.

2.1.2 Tereny zabudowy usługowej (U, IIU, IIUK)

Dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej na wydzielonych działkach w takich dziedzinach, jak handel detaliczny i hurtowy (UH), rzemiosło usługowe (UR), usługi sportowe i turystyczne (US), usługi oświaty (UO), administracji (UA), usługi kultury, kościoły (UK) oraz obsługa komunikacji i podróży, usługi specjalistyczne oraz inne (UI) *i IIU, usługi edukacji i kultury (IIUK)*. Należy ograniczyć uciążliwości inwestycji do granic terenu działki lub własności inwestora.

Dopuszcza się na terenach usługowych mieszkania funkcyjne, związane z prowadzoną działalnością. Wymaga się wprowadzenia stref zieleni izolacyjnej.

Na terenach IIU i IIUK wysokość zabudowy nie powinna przekraczać trzech kondygnacji nadziemnych. Dodatkową trzecią kondygnację dopuszcza się wyłącznie w poddaszu budynku krytym dachem stromym.

2.1.3 Tereny przemysłowe oraz tereny magazynowo – składowe (P,S, PG I, PG II, IIPG)

P,S- na terenach tych zezwala się na lokalizację inwestycji o charakterze produkcyjnym, w tym przetwórstwa, magazynowo – składowym, np. hurtowni, baz sprzętowych, składów materiałów budowlanych oraz usług wielkopowierzchniowych i usług specjalistycznych, wymagających dużych terenów. Należy ograniczyć uciążliwości inwestycji do granic terenu działki lub własności inwestora. Należy wprowadzić strefy zieleni wysokiej i izolacyjnej.

PG - nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego wraz z gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

PG I – zachowuje się dotychczasową funkcję powierzchni eksploatacji surowców, określoną wg opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”, Legnica, marzec 2001. Na tych terenach zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego i gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

IIPG – tereny eksploatacji powierzchniowej

nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego wraz z gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

Ze względu na potencjalne oddziaływania związane z emisją pyłu i hałasu, szczególnie uciążliwe dla sąsiednich terenów osadniczych, przy opracowywaniu miejscowego planu należy uwzględnić istniejące uwarunkowania i zagrożenia.

2.2 Tereny niezabudowane

Większość terenów niezabudowanych na obszarze gminy Wądroże Wielkie to użytki rolnicze o wysokich klasach bonitacyjnych. Lasy stanowią jedynie niewielki procent terenu gminy. Ze względu na powyższe uwarunkowania niezbędnym jest świadome gospodarowanie na tych terenach.

2.2.1 Tereny użytkowane rolniczo i lasy (R, ZL, II ZL(D))

Podstawowa działalność na tych terenach to produkcja rolna i gospodarka leśna. Dopuszcza się rekultywację terenów zdegradowanych i nieużytków, rekultywację zagłębień poeksploatacyjnych w kierunku rolnym bądź leśnym.

Postuluje się zwiększenie lesistości gminy poprzez wprowadzanie systemów zadrzewień śródpolnych, wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż cieków, zalesianie terenów łąk i pastwisk o bonitacji gleb nie nadającej się do produkcji rolnej (gleby V i VI) oraz nieużytków i wyrobisk.

Na terenach rolnych klas I - III dopuszcza się lokalizację zabudowy o charakterze zagrodowym, w tym budynków gospodarczych, urządzeń i obiektów służących produkcji rolnej i obiektów przetwórstwa rolno – spożywczego oraz budynków mieszkalnych tylko w przypadku posiadania przez inwestora areалу użytków rolnych o powierzchni przekraczającej średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w gminie Wądroże Wielkie, które jest położone przynajmniej w części na terenie tej gminy, przy czym część ta nie może być mniejsza niż 1 ha.

Ponadto inwestor musi spełnić następujące warunki:

- na własny koszt doprowadzić do siedliska drogę oraz niezbędną infrastrukturę techniczną,
- zapewnić warunki prowadzenia działalności rolniczej w sposób nie powodujący zagrożenia dla środowiska przyrodniczego.

Na pozostałych terenach dopuszcza się tzw. zabudowę siedliskową na zasadach określonych przez obowiązujące przepisy.

Zezwala się na lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej, w tym sieci przesyłowych, ujęć wody, stacji uzdatniania itp.

Dopuszcza się wyznaczanie ścieżek turystycznych pieszych, rowerowych drogami polnymi i duktami leśnymi w porozumieniu z zarządzającym terenem.

Zakazuje się prowadzenia działalności rolniczej, w szczególności hodowlanej, w sposób zagrażający środowisku naturalnemu oraz zdrowiu i życiu ludzi oraz wprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gleby, wód powierzchniowych i podziemnych.

2.2.2 Istniejące i projektowane zbiorniki wodne (W,WI, W II)

Proponuje się realizację zbiorników wodnych w celu poprawy retencji wodnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Dopuszcza się lokalizację i realizację urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.

Postuluje się budowę zbiorników retencyjno-rekreacyjnych, połączonych z zespołami mieszkalnymi i terenami dolesień w obrębach miejscowości: Wądroże Małe, Wądroże Wielkie, Biernatki, Skąła, Kosiska, Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Gądków, Pawłowice Wielkie, Mierczyce.

2.2.3 Tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych (II EE/R)

Wprowadza się możliwość realizacji elektrowni wiatrowych, wraz z niezbędnymi obiektami i urządzeniami związanymi z przetwarzaniem i przesyłem energii elektrycznej (takimi jak: stacje transformatorowe, GPZ, linie elektroenergetyczne niskiego, średniego oraz wysokiego napięcia, linie telekomunikacyjne itp.) oraz parkingów, placów montażowych i manewrowych i dróg wewnętrznych, związanych z nowym użytkowaniem, jak również lokalizacji masztów pomiarowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

W planach miejscowych sporządzonych dla terenów farm wiatrowych należy wyznaczyć strefę ochronną związaną z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu wokół planowanych turbin wiatrowych. Zasięg strefy powinien wynosić 500 m od urządzenia. W strefie tej zakazuje się zabudowy mieszkaniowej bądź zagrodowej.

Na potrzeby lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł została opracowana analiza dotycząca monitoringu ptaków i nietoperzy, uwzględniającego m.in. miejsca gniazdowania i żerowania ptaków, inwentaryzację chiropterologiczną oraz trasy przelotów w okresie migracji obu grup zwierząt, która dopuściła możliwość realizacji farm wiatrowych we wskazanych w studium lokalizacjach.

We „Wstępnej ocenie...” stwierdzono m.in., że: „Teren planowanej farmy wiatrowej omija większość okolicznych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, ważnych dla zachowania różnorodności faunistycznej w krajobrazie rolniczym” oraz że, „zagospodarowanie terenów otaczających planowaną farmę wiatrową wskazuje, iż jest ona zlokalizowana korzystnie z punktu widzenia ochrony populacji nietoperzy i ptaków. Na obszarze tym, w odległości co najmniej kilkunastu kilometrów nie występują tereny szczególnie atrakcyjne dla ptaków i nietoperzy, takie jak doliny większych rzek, duże zbiorniki wodne, rozległe obszary podmokłe, obszary o dużych zwartych lub blisko siebie położonych kompleksach leśnych. Planowana farma wiatrowa położona jest także korzystnie względem lokalnych ostoi fauny, za które uznać należy niewielkie zbiorniki wodne i niewielkie kompleksy leśne położone w jej otoczeniu”.

3 OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Spośród lokalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego gminy Wądroże Wielkie największe znaczenie mają:

- gleby,
- wody,
- krajobraz,
- lasy i zadrzewienia
- złoża naturalne.

Wszystkie te elementy zostały już szczegółowo omówione w dziale „Uwarunkowania przyrodnicze”, jednak warto podkreślić ich ogromne znaczenie dla rozwoju gminy. Szczególnie ważna jest na obszarze gminy gospodarka wodna. Prawidłowe gospodarowanie wodą istotna jest zarówno z uwagi na zagrożenie powodziowe, jak i w celu podniesienia atrakcyjności terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W gminie występuje pilna potrzeba retencji wody. Gospodarka wodna powinna być ponadto tak ukierunkowana, aby przywrócić rzekom pierwszą klasę czystości.

Działania polepszające jakość wód to przede wszystkim zredukowanie i ostatecznie całkowita eliminacja zanieczyszczeń wód, uzyskane między innymi przez skanalizowanie miejscowości usytuowanych nad rzekami, a także zadrzewianie brzegów oraz zalesianie nieużytków przybrzeżnych rzek i stawów we współdziałaniu z zainteresowanymi instytucjami hydrotechnicznymi, ekologicznymi i leśnymi. Ponadto działania powinny wspierać małą retencję wód na drobnych ciekach z uwzględnieniem technologii proekologicznych.

W celu ograniczenia napływu do wód stojących nadmiaru substancji użyźniających należy opracować system ochrony tych wód. Należy również zwrócić uwagę na wody opadowe z dróg, placów postojowych, manewrowych i parkingów, aby nie były one odprowadzane do pobliskich cieków lub kanalizacji bez ich oczyszczania w stosownych separatorach.

Równolegle z wodami, bardzo ważną rolę dla środowiska przyrodniczego odgrywa zieleń. Lasy i zadrzewienia są nieodłącznym elementem zbiorników wodnych. Zwiększają atrakcyjność terenu i mają wpływ na klimat, ponadto są siedliskiem wielu roślin i zwierząt. W gminie Wądroże Wielkie bardzo ważne jest przeprowadzenie programu dolesień.

Ze względu na ochronę powietrza proponuje się w gminie przechodzenie na ogrzewanie alternatywnymi źródłami energii cieplnej.

Znaczną część powierzchni gminy zajmują użytki rolne o wysokich klasach bonitacyjnych, są one bogactwem naturalnym, podlegającym ochronie. Niezmiernie ważne jest znalezienie kompromisu pomiędzy potrzebami społeczno - ekonomicznymi mieszkańców gminy a wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.

Przy kształtowaniu przestrzeni na terenie gminy Wądroże Wielkie należy uwzględnić następujące zasady dotyczące ochrony przyrody:

- ochrona wszystkich dotychczasowych gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie gminy,
- objęcie ochroną wyznaczonych drzew, proponowanych jako pomniki przyrody (wg inwentaryzacji przyrodniczej dla gminy Wądroże Wielkie),
- ochrona ekosystemów wodno – łąkowo - leśnych, tworzenie powiązań ekologicznych dolin rzecznych z uwzględnieniem wymagań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej,
- zwiększanie retencji dla rolnictwa i zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej poprzez budowę zbiorników małej retencji,
- porządkowanie gospodarki ściekowej poprzez budowę systemu zbiorczej kanalizacji ściekowej z oczyszczalniami ścieków,
- ograniczenie nadmiernego rozwoju budownictwa, tras komunikacyjnych i infrastrukturalnych,
- ograniczenie rozpraszania zabudowy dla zachowania i ochrony ekosystemów łąkowo – rolno - leśnych poprzez preferowanie zabudowy odtworzeniowej i uzupełniającej w istniejących jednostkach osadniczych oraz poprzez modernizację i adaptację siedlisk istniejących,
- ograniczenie obudowy ciągów komunikacyjnych, powodującej powstawanie barier ekologicznych i niszczenie walorów widokowych,
- kształtowanie krajobrazu terenów osadniczych poprzez:
 - preferowanie nowej zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu,
 - utrzymanie historycznej i regionalnej skali struktury jednostek osadniczych,
- ograniczanie przekształceń naturalnych łąk i pastwisk w grunty orne,
- rekultywację gruntów zdegradowanych i nieużytków w kierunku leśnym,
- objęcie ochroną przyrodniczą wartościowych okazów drzew wskazanych w inwentaryzacji przyrodniczej gminy.

Obszary i obiekty środowiska przyrodniczego objęte ochroną prawną

Na terenie gminy znajdują się zespoły zieleni zabytkowej – parki podworskie, zieleń przykościelna i cmentarna oraz trzy parki zabytkowe – w Budziszowie Małym, Mierzycach i Wądrożu Wielkim.

Na terenie parku w Budziszowie Małym znajdują się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

Lipa drobnolistna *Tilia cordata* trójpniowa o obwodach 266 cm, 480 cm i 220 cm.
 Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* – 400 cm obwodu,
 Buk pospolity odm. Purpurowa *Fagus sylvatica „Atropucea”* – 310 obwodu,
 Cis pospolity *Taxus boccata* wielopniowy – 110 cm. obwodu.

Na terenie parku w Mierczycach znajduje się 2 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:
 Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 350 cm obwodu,
 Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 360 cm obwodu.

Na terenie parku w Wądrożu Wielkim znajduje się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 400 cm obwodu,
2. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* – 295 cm obwodu,
3. Dąb szypułkowy *Quercus robur* – 440 cm obwodu,
4. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 270 cm obwodu.

Również postuluje się utworzenie nowych użytków ekologicznych według opracowania „Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wądroże Wielkie, 1999 r.”

Tabela 18. Użytki ekologiczne projektowane na terenie gminy Wądroże Wielkie

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja
1.	Kosiska	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina, godowisko rzekotki drzewnej	Około 600 m na północny-zachód od zachodniego skraju Postolic
2.	Wądroże Wielkie	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina, jedyne na terenie gminy łęgowisko błotniaka stawowego i jedyne znane godowisko grzebiuszki ziemnej	Około 650 m na południowy-zachód od południowego skraju Biernatek
3.	Wądroże Wielkie	Małe śródpolne, głębokie oczko wodne, godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 100 m na północ od poprzedniego obiektu
4.	Biernatki	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi, przy nieczynnej linii kolejowej
5.	Biernatki	Niewielkie śródpolne oczko wodne porośnięte babką wodną, masowe godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi
6.	Gądków	Murawy kserotermiczne na zboczu góry Żak, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego	Na północny-wschód od wschodniego skraju Granowic
7.	Bielany, Jenków	Cztery obiekty z murawami kserotermicznymi i starymi kamieniołomami łupków szarogłazowych. W jednym z obiektów znajduje się jedyna w gminie nie wyeksploatowana wychodnia łupków szarogłazowych. Stanowiska róży eliptycznej.	Na szczycie wzgórza pomiędzy Jenkowem a Bielanami
8.	Mierczyce	Murawy na obrzeżu Papajowej Góry, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego, tymotki Boehemera i innych gatunków kserotermicznych.	Około 600 m na wschód od wsi
9.	Granowice	Mały fragment murawy na zboczu Góry Czubałki	Około 700 m na północ od wsi
10.	Wądroże Wielkie	Niewielki kamieniołom z oczkiem wodnym, godowisko kilku gatunków płazów	Na wschodnim skraju wsi
11.	Biernatki	Podmokłe łąki ze storczykiem i rzadkim turzycami	Około 600 m na południowy-wschód od południowego skraju wsi

źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wądroże Wielkie, 1999 r.

4 OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Obszary i obiekty środowiska kulturowego, objęte ochroną prawną, zostały omówione w rozdziale uwarunkowań kulturowych. Zagadnienie dziedzictwa kulturowego regulują umowy i konwencje międzynarodowe oraz Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Stan techniczny obiektów zabytkowych jest niezadowalający. Celowym kierunkiem działania powinno być włączenie zabytków w sferę zainteresowań krajoznawczych, a także wykorzystanie ich jako obiektów pełniących funkcje usług turystycznych i kulturalnych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami bezwzględną ochroną należy objąć:

- zabytki architektury i budownictwa w postaci obiektów uznanych za szczególnie cenne wartości dziedzictwa kulturowego,
- zabytkowe założenia parkowe,
- zabytkowe założenia ruralistyczne,
- krajobraz kulturowy zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi,
- krajobraz kulturowy w formie ustanowionych stref ochrony konserwatorskiej,
- stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej, „A”, „K”, „OW”, „W”. Strefy te występują w większości wsi w gminie.

Na terenach IIMN/U w Mierczycach, MN oraz RM/U w Budziszowie Wielkim należy w planach miejscowych wyznaczyć strefę ochrony krajobrazu kulturowego wraz z ustaleniami dotyczącymi ochrony.

Na terenach IIMN/U w Mierczycach, zgodnie z rysunkiem, należy w planach miejscowych wyznaczyć strefę ochrony zabytkowego układu przestrzennego wsi wraz z ustaleniami dotyczącymi ochrony..

Tereny objęte zmianą studium w Mierczycach i Budziszowie są częścią zabytkowych układów przestrzennych wskazanych do objęcia gminną ewidencją zabytków.

Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W trakcie prowadzenia prac ziemnych w rejonach stanowisk archeologicznych należy zapewnić nadzór archeologiczny, a w razie konieczności, należy przeprowadzić archeologiczne badania ratownicze. Koszty tych prac archeologicznych i wykopaliskowych ponosi inwestor. Na tego typu prace należy uzyskać pozwolenie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków .

Nowopowstające zespoły urbanistyczne należy harmonijnie komponować z otaczającym krajobrazem, a jeśli znajdują się będą w sąsiedztwie stref ochrony konserwatorskiej, nie powinny kolidować z historycznym układem zabudowy. Kształtowanie zabudowy i jej otoczenia dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej, podlega następującym ustaleniom:

- należy zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy, kadrowanie widoków poprzez zabudowę, ukształtowanie linii i płaszczyzny zieleni oraz alei,
- należy dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarcie kierunkowych,
- należy dostosować nowoprojektowaną zabudowę do historycznych układów w zakresie sytuacji, bryły, skali, podziałów architektonicznych, materiałów budowlanych, a także nawiązaniem formami współczesnymi do lokalnej architektury; należy harmonijnie połączyć elementy zabudowy współczesnej z historyczną,
- dla zabudowy zagrodowej preferuje się zwarty układ, lokalizację wzdłuż dróg niższych klas z możliwością powiązań z polami,
- należy wprowadzić w nowopowstających zespołach urbanistycznych przestrzenie ogólnodostępne, zieleni urządzonej wysoką i niską oraz ścieżki dla pieszych,
- zabudowania zagrodowe należy projektować jako zagrody wielobudynkowe zgodnie z historyczną zasadą kształtowania tych obiektów,
- należy ograniczać obudowę ciągów komunikacyjnych, powodującą powstawanie barier ekologicznych oraz zakłócanie ciągów widokowych,

- należy unikać sytuowania obiektów budowlanych w sposób powodujący dysharmonię z otoczeniem i harmonizować już istniejące tego typu objekty.

5 KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1 KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

5.1.1 Komunikacja drogowa

Na terenie gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta komunikacja drogowa. Dla usprawnienia i podniesienia płynności ruchu ponadlokalnego i lokalnego oraz poprawienia bezpieczeństwa należy dążyć do modernizowania i rozbudowy istniejącego systemu komunikacji kołowej. Ważnym elementem jest osiągnięcie odpowiednich parametrów technicznych dróg.

Dla elementów układu komunikacyjnego wprowadza się następujące ustalenia:

- głównym szlakiem komunikacyjnym jest autostrada A-4, dla której po modernizacji i wprowadzeniu odpłatności przewiduje się realizację Miejsca Obsługi Podróżnych (MOP- Rębienice-II);
- dla dróg wojewódzkich (nr 345 i nr 363) przewiduje się modernizację i dostosowanie do odpowiednich parametrów technicznych dróg głównych **G** (termin modernizacji nie został jeszcze określony);
- dla dróg powiatowych wyznacza się przebieg drogi o parametrach **Z**, biegnącej od granic gminy po śladzie drogi – kierunku Wądroże Małe - Legnica, dalej w kierunku wsi Gądków, do drogi wojewódzkiej nr 345;
- układ komunikacji dróg gminnych uzupełnia się projektowanymi drogami lokalnymi i dojazdowymi w celu zapewnienia dogodnej obsługi terenów nowoprojektowanych;
- proponuje się obejścia komunikacyjne miejscowości: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Budziszów Wielki (zadanie nie jest ujęte w *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2004-2008*), Gądków.

5.1.2 Komunikacja kolejowa

Przez gminę Wądroże Wielkie przebiega jedna linia kolejowa nr 315 relacji Jawor – Wądroże Wielkie - Malczyce. Jest to linia jednotorowa, o charakterze lokalnym, obecnie nieużywana.

Nie przewiduje się rozbudowy sieci kolejowej na terenie gminy, jednakże zachowuje się jej przebieg i infrastrukturę.

5.1.3 Komunikacja rowerowa

Wyznacza się system ścieżek rowerowych o znaczeniu lokalnym, spełniających funkcje rekreacyjne, których postulowane przebiegi pokazano na rysunku studium.

5.2 KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Ustalenia studium nie określają szczegółowych rozwiązań technicznych systemów inżynierskich i szczegółowego przebiegu sieci infrastruktury. Wszelkie planowane projekty i wdrażane programy wymagają specjalistycznych opracowań, dla których ustalenia studium należy traktować jako warunki wyjściowe.

5.2.1 Zaopatrzenie w wodę

W gminie Wądroże Wielkie wszystkie wsie, z wyjątkiem Pawłowic Wielkich, posiadają dostęp do wody z sieci. Cała gmina zaopatruje się w wodę z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy. Przesył wody uzdatnionej odbywa się systemem zbiorników i przepompowni, wodociągiem międzygminnym, obsługującym gminy: Legnickie Pole, Wądroże Wielkie.

Wieś Pawłowice Wielkie zaopatrywana ma być docelowo z systemu wodociągowego gminy Mściwojów (Snowidza-Barycz).

Na obszarach obecnie zagospodarowanych planuje się rozbudowę sieci w miarę powstawania nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. Ponadto przy planowaniu nowych zespołów zabudowy należy wziąć pod uwagę lokalizowanie sieci wzdłuż projektowanego układu komunikacyjnego. Zaleca się, aby sieć wodociągowa osiągnęła formę układu pierścieniowego, co umożliwi nieprzerwaną dostawę wody, nawet w przypadku awarii.

5.2.2 Oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy Wądroże Wielkie skanalizowane są 3 miejscowości: Wądroże Wielkie, Mierczyce, Skąła, oraz realizowana jest kanalizacja w Wądrożu Małym. Pozostała część gminy kieruje ścieki pochodzące z mieszkalnictwa do osadników bezodpływowych lub przepływowych, z których odprowadzane są do najbliższych cieków, jak również do gruntu w przypadku często nieszczelnych osadników.

Taka sytuacja stanowi zagrożenie sanitarne dla mieszkańców oraz poważne zagrożenie ekologiczne dla ziemi i wód powierzchniowych.

Ścieki sanitarne odprowadzane są w układzie grawitacyjno – pompowym kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię ścieków w Mierczycach. W realizacji jest rozbudowa tej oczyszczalni z przepustowości $Q=100^3$ do $Q=600$ m³/d.

Przyjęta przez gminę „Koncepcja gospodarki ściekowej Gminy Wądroże Wielkie – EsKO Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska, s.c. z Zielonej Góry” zakłada następujące realizacje układów kanalizacyjnych:

- po rozbudowie oczyszczalni w Mierczycach obsługa przez nią wsi: Mierczyce, Skąła, Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Wierzchowice,
- projektowana oczyszczalnia grupowa w Gądkowie obsłuży wsie: Rębienice, Gądków, Bielany, Jenków,
- projektowana oczyszczalnia w Budziszowie Małym obsłuży wsie: Kępy, Kosiska, Sobolew, Postolice, Budziszów Mały, Budziszów Wielki lub w innym wariantcie, nastąpi przerzut ścieków z tych wsi do systemu kanalizacji gminy Udanin,
- przerzut ścieków ze wsi Pawłowice Wielkie do systemu kanalizacyjnego gminy Mściwojów (Barycz – Snowidza),
- dla wsi Biernatki przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub w innym wariantcie przerzut ścieków do systemu kanalizacyjnego gminy Ruja (Brennik),
- dla wsi Granowice przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub przerzut ścieków do sieci kanalizacyjnej wsi Mierczyce.

Przewiduje się likwidację oczyszczalni typu KOS-50 w Wądrożu Wielkim oraz oczyszczalni byłego PGR-u w Budziszowie Wielkim.

Postuluje się rozbudowę lub budowę nowej sieci kanalizacji deszczowej na terenach projektowanej i istniejącej zabudowy, w szczególności na terenach lokalnych podtopień. Kanały sieci deszczowej będą odprowadzać wodę do pobliskich rowów melioracyjnych lub cieków wodnych. Planowana sieć zbiorników małej retencji, leżących na niemal wszystkich ciekach wodnych na terenie gminy, może gromadzić wodę deszczową. Zabiegi te poprawią stosunki wodne i zapobiegą lokalnym podtopieniom w czasie gwałtownych ulew.

5.2.3 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przekształcenia terenów rolniczych na funkcje mieszkaniowe, przemysłowe, składowe czy usługowe, wymagać będzie budowy nowych stacji transformatorowych oraz linii SN i NN. Wydzielenie działek pod stacje transformatorowe powinno nastąpić na etapie realizacji planów miejscowych. W planach Koncernu Energetycznego EnergiaPro Oddział w Legnicy jest ujęta budowa stacji GPZ Budziszów Wielki wraz z powiązaniem z istniejącą linią 110 kV. Ponadto na obszarze gminy nie przewiduje się lokalizacji nowych obiektów elektroenergetycznych o znaczeniu ponad lokalnym.

Ponadto, w związku z planowaną budową elektrowni wiatrowych należy włączyć je do publicznego systemu elektroenergetycznego – głównie linii elektroenergetycznych 110kV i 20kV, poprzez budowę systemu linii dystrybucyjnych SN i stacji SN/NN.

5.2.4 Zaopatrzenie w gaz

W koncepcji rozwoju sieci gazowniczej w gminie planuje się realizację stacji redukcyjno – pomiarowej w Wądrożu Małym o przepustowości $Q=3000\text{m}^3/\text{h}$, oraz wykorzystanie istniejącej stacji w Biernatkach o przepustowości $Q=30000\text{m}^3/\text{h}$.

Stacja w Wądrożu Małym podłączona zostanie do projektowanego gazociągu DN100, wpiętego do gazociągu w/c DN400 i zaopatrywać będzie w gaz ziemny wysoko metanowy śr/c mieszkańców wsi: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Skąta, Pawłowice i Wierzchowice.

Wieś Biernatki ma zostać podłączona do wyżej wymienionej projektowanej stacji redukcyjno-pomiarowej w Biernatkach.

Gazociągi przebiegające przez obszar gminy wymagają zachowania stref ochronnych, których parametry określone są odpowiednimi przepisami.

Przy projektowaniu obiektów budowlanych w pobliżu sieci gazowniczej należy zachować następujące uwarunkowania:

- strefa ochronna gazociągów wysokiego ciśnienia, których przebieg pokazany jest na planszy studium, stanowi strefę ochronną, w której operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,
- przed wydaniem pozwolenia na budowę ustala się obowiązek uzgodnienia z zarządcą gazociągów lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej,
- dla strefy ochronnej gazociągów ustala się następujące zasady zagospodarowania:
 - zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy,
 - obowiązek zapewnienia swobodnego dojazdu do sieci infrastruktury technicznej oraz swobodnego przemieszczania się wzdłuż i w obrębie strefy kontrolowanej,
 - dopuszcza się lokalizację sieci podziemnego uzbrojenia technicznego po uzgodnieniu i na warunkach określonych przez zarządcę gazociągów,
 - zakaz sadzenia drzew i krzewów w pasie 6m (po 3m od osi gazociągu); zagospodarowanie zielenią niską,
 - zakaz prowadzenia działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągów podczas eksploatacji.

Tabela określająca warunki strefy ochronnej gazociągu.

L.p.	Rodzaj obiektu terenowego	DN ≤ 300, PN6,3 MPa	DN>300, PN 6,3MPa	DN ≤300, PN 1,6MPa	Licząc od gazociągu do
1.	Miasta i zespoły wiejskich bud. mieszkaln. o zwartej zabudowie	25m	50m	20m	linii zwartej zabudowy
2.	Budynki użyteczności publicz.	35m	65m	25m	granicy terenu
3.	Budynki mieszkalne zabudwy jedno- i wielorodzinnej	20m	35m	20m	rzutu budynku
4.	Wolnostojące bud. Mieszkalne	15m	25m	15m	rzutu budynku
5.	Zakłady przemysłowe	25m	50m	20m	granicy terenu
6.	Parkingi	20m	30m	20m	granicy terenu

5.2.5 Ciepłownictwo

Głównym źródłem energii cieplnej w gminie pozostaną indywidualne kotłownie. Postuluje się o likwidację źródeł opalanych węglem, powodujących niską, uciążliwą dla środowiska emisję zanieczyszczeń do powietrza. Należy promować proekologiczne systemy grzewcze. Przyjmuje się, że warunkiem poprawy środowiska przyrodniczego jest zastosowanie alternatywnych źródeł energii cieplnej. Dodatkowo należy propagować zastosowanie specjalistycznych i ekologicznych kotłowni zasilanych paliwami będącymi produktami odpadowymi, takimi jak trociny, wierzba energetyczna, słoma.

5.2.6 Telekomunikacja

Rozwój sieci telekomunikacyjnej jest uzależniony od rozbudowy planowanych obszarów mieszkaniowych, usługowych i form aktywności gospodarczej. Na terenach istniejącej zabudowy sieć będzie uzupełniana w miarę potrzeb.

Wszelkie zadania inwestycyjne i projektowe na terenie gminy w fazie projektowej powinny być uzgadniane z T.P. S.A. Pion Sieci Obszar Telekomunikacji we Wrocławiu w zakresie występowania kolizji z urządzeniami telekomunikacyjnymi.

5.2.7 Gospodarka odpadami

Na obszarze gminy funkcjonuje jedno składowisko w Wądrożu. Dla składowisk we wsi Mierczyce, Budziszów Wielki i Wądroże Małe wyznacza się kierunek rekultywacji poprzez nasadzenia zieleni urządzonej. Planuje się realizację składowiska w obrębie wsi Skąła. Dotychczasowa polityka gminy opiera się w znacznej mierze na wywożeniu odpadów przez specjalistyczną firmę na składowiska rejonowe (miejskie). Przynosi to większe korzyści ekonomiczne niż eksploatacja własnych składowisk.

6 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

W gminie Wądroże Wielkie inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji, to przede wszystkim:

w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

- wszelkie działania na terenach objętych ochroną powinny przebiegać zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
- ochrona zagrożonych gatunków zwierząt i roślin, w tym pomników przyrody.

- w studium określono problematykę zagrożenia powodziowego poprzez budowę zbiorników retencyjnych z określeniem strefy zasięgu wód powodziowych ,
- studium określa granice dopuszczalnych stref wydobywania surowców naturalnych,
- nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji związanych z przemysłem wydobywczym i gałęziami z nim związanymi, powinny posiadać opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg oraz uzyskania koncesji na eksploatację,
- realizacja proponowanego w studium systemu małej retencji wodnej,
- uzupełnienie i modernizacja wałów wzdłuż odcinków rzek przebiegających przez tereny zabudowane lub przewidziane do zainwestowania;

w zakresie ochrony środowiska kulturowego

- ochrona i rewitalizacja obiektów i obszarów o wysokich walorach historycznych,
- utrzymanie i modernizacja obiektów, których właścicielem jest gmina, w tym szkół, obiektów administracji, budynków komunalnych;

w zakresie komunikacji

- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych,
- proponuje się obejścia komunikacyjne miejscowości: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierzyce, Budziszów Wielki, Gądków,
- wyznaczenie sieci komunikacji rowerowej;

w zakresie infrastruktury

- budowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej, w tym w szczególności kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

7 OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE

W gminie Wądroże Wielkie głównymi inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są:

w zakresie infrastruktury

- Zakład Energetyczny Legnica S.A. planuje budowę odgałęzienia od linii wysokiego napięcia 110 kV Wrocław / Klecina – Pawłowice Wielkie, do projektowanej GPZ Budziszów Wielki; wzdłuż istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych; należy uwzględnić przewidywane obszary szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
- istniejąca sieć gazowa wysokiego ciśnienia (Taczalin – Rybno DN400, PN 6.3MPa; Załęcze – Zgorzelec DN300, PN 6.3MPa) oraz podwyższonego średniego ciśnienia (Biernatki – Strzegom DN 300, PN 1.6 MPa, Ołtaszyn – Biernatki – Chościeszowice ND 300, PN 1.6 MPa) oraz stacja redukcyjno-pomiarowa w Biernatkach,
- przewiduje się kompleksowe i równoczesne rozwiązanie problemu zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewniach Odry i Kaczawy,
- w zakresie gospodarki odpadami, zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa, przewiduje się budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą będzie „Plan gospodarki odpadami

dla województwa dolnośląskiego” opracowany zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 24 kwietnia 2001 roku;

w zakresie komunikacji

- autostrada A-4,
- droga wojewódzka nr 345 (Wilczków, Budziszów Wielki, Strzegom/ połączenie z drogą nr 5) o parametrach klasy G, dla której należy uwzględnić korektę trasy w miejscowości Budziszów Wielki,
- droga wojewódzka nr 363 (odcinek Jawor – Jenków) o parametrach klasy Z,
- węzeł autostradowy z drogą wojewódzką nr 345 w miejscowości Budziszów Wielki wraz z przyległymi terenami aktywności gospodarczej „Budziszów Wielki – Gądków – Postolice.

8 OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

W gminie występują obszary i tereny górnicze, które w całości znajdują się na terenie gminy Wądroże Wielkie. Dla tych obszarów i terenów górniczych obowiązkowe jest sporządzenie MPZP na podstawie przepisów odrębnych.

9 OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Gmina zamierza sporządzić MPZP dla wszystkich obrębów – wsi:

Biernatki,
Budziszów Mały,
Gądków,
Granowice,
Jenków,
Kępy,
Kosiska,
Pawłowice Wielkie,
Postolice,
Rębienice,
Skąta,
Sobolew,
Wierzchowice.

10 KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Najważniejsze kierunki przemian w rolnictwie to:

- stworzenie mechanizmów umożliwiających powstawanie dużych, silnych gospodarstw indywidualnych,
- działania w kierunku podniesienia kwalifikacji i aktywności zawodowej ludności wiejskiej,
- działania w kierunku tworzenia miejsc pracy na wsi poza rolnictwem,
- propagowanie działalności agroturystycznej,
- wprowadzanie rolnictwa ekologicznego i innych niekonwencjonalnych kierunków produkcji rolniczej,
- zwiększenie lesistości gminy poprzez wprowadzanie systemów zadrzewień śródpolnych, wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż cieków, zalesianie terenów łąk i pastwisk o bonitacji gleb nie nadającej się do produkcji rolnej oraz nieużytków i wyrobisk.

Na większości terenów gminy zalegają głównie gleby klas II - IV, które są objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych. Na tych obszarach zakazuje się wprowadzania inwestycji o charakterze nierolniczym poza terenami wskazanymi w rysunku Studium pod rozwój takich funkcji.

Z uwagi na warunki glebowo – klimatyczne na terenie gminy preferuje się intensywną produkcję zbóż i upraw przemysłowych.

W celu ochrony rolnych gruntów ornych przed postępującą erozją gleb należy wprowadzić system zadrzewień śródpolnych, a także stosować: przemiennie pasy użytków zielonych i gruntów ornych. Większość łąk i pastwisk klas IV i niższych proponuje się zalesić z uwagi na zbyt małą powierzchnię lasów na terenie gminy.

Obsługę rolnictwa w zakresie usług agrotechnicznych, handlu nawozami, środkami ochrony roślin, materiałem siewnym, magazynowania produktów rolnych i przetwórstwa rolnego zapewnią istniejące obiekty i bazy lub nowe, lokalizowane w granicach terenów zainwestowanych.

11 OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi występują wzdłuż większych cieków wodnych, głównie wzdłuż rzeki Wierzbak i Cicha Woda oraz rzeki Czerniec oraz Jania,. Dotyczy to głównie wsi Mierczyce i Skąta oraz, w mniejszym stopniu, Budziszowa Wielkiego, Kosisk i Sobolewa. Po oddaniu do użytku zbiornika retencyjnego „Mściwojów” zagrożenie powodziowe terenów położonych wzdłuż rzeki Wierzbak (Mierczyce, Skąta) zostało zredukowane do minimum. We wsiach w dorzeczu Cichej Wody niebezpieczeństwo powodziowe powinno zostać ograniczone poprzez budowę obwałowań tych cieków, wzdłuż odcinków przebiegających przez tereny zainwestowane. Na terenach zagrożonych powodzią, należy ograniczyć zabudowę. Ewentualne zabudowania powinny mieć tzw. wysoki parter.

Projektuje się sieć zbiorników małej retencji, które równocześnie mają znaczenie rekreacyjne. Zaplanowane zbiorniki gospodarcze, związane z hodowlą ryb, przedstawiono na rysunku studium.

12 OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy nie występują takie obiekty i obszary.

13 OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Na terenie gminy nie występują obszary pomników zagłady.

14 OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

W gminie Wądroże Wielkie niemal cała sieć osiedleńcza wymaga kompleksowej rewitalizacji i rehabilitacji ze szczególnym uwzględnieniem obiektów o znaczeniu historycznym wraz z otoczeniem. Są to, między innymi, zespoły pałacowo – parkowe, w których przez wiele lat istniały PGR-y. Te obszary wymagają podjęcia natychmiastowych prac rewaloryzacyjnych.

Do rehabilitacji i przekształceń proponuje się przeznaczyć:

- tereny starej zabudowy o wysokich walorach architektonicznych,
- tereny zabytkowych parków i cmentarzy (wyszczególnionych w analizie uwarunkowań, przygotowanych w części A opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie).

Podniesienie walorów estetycznych i wizerunku terenów wiejskich gminy posiada podstawowe znaczenie dla rozwoju zarówno agroturystyki i turystyki, jak i rozwoju szeroko pojętych usług.

15 GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy nie występują tereny zamknięte.

16 INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Na terenie gminy nie występują.

17. GRANICE TERENÓW POD BUDOWĘ URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100kW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU

Na terenie gminy dopuszcza się tereny, na których możliwa jest lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW wraz z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Zasięg strefy powinien wynosić 500 m od urządzenia. W strefie tej zakazuje się zabudowy mieszkaniowej bądź zagrodowej. Tereny lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii wraz ze strefą oznaczone są symbolami IIEE/R oraz EE/R.

Na potrzeby lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł została opracowana analiza dotycząca monitoringu ptaków i nietoperzy, uwzględniającego m.in. miejsca gniazdowania i żerowania ptaków, inwentaryzację chiropterologiczną oraz trasy przelotów w okresie migracji obu grup zwierząt, która dopuściła możliwość realizacji farm wiatrowych we wskazanych w studium lokalizacjach.

CZĘŚĆ C

1. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU STUDIUM

Rozwiązania programowo-projektowe oparto o studia własne, klasyfikujące gminy na przyległe do dużych aglomeracji lub wchodzące w ich skład oraz gminy znacznie odległe od dużych miast¹⁷ oraz ideę wielofunkcyjności terenów wiejskich.

W przyjętych rozwiązaniach wzięto pod uwagę walory przestrzeni przyrodniczej oraz przestrzeni kulturowej, a także uwarunkowania sfery społecznej gminy Wądroże Wielkie. Analiza szeroko pojętych uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych pozwoliła na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzennego, która opiera się szczególnie na wykorzystaniu możliwości rozwojowych gminy Wądroże Wielkie, tkwiących w przestrzeni przyrodniczej. Utworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem, w sektorze przemysłu wydobywczego, jest możliwe dzięki znacznej ilości złóż surowców, w które bogata jest gmina.

Wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 345 w miejscowości Budziszów Wielki, przy węźle autostradowym, projektuje się funkcje związane z aktywizacją gospodarczą w Budziszowie Wielkim – Gądkowie – Postolicach. Tereny te będą ważnym miejscem pracy dla mieszkańców gminy.

Koncepcja utworzenia tzw. pasma ekologicznego ze zbiornikami wody w projektowanej zieleni leśnej i parkowej na kierunku wschód – zachód, pozwala na rozwój gospodarki rybackiej oraz rekreacji i wypoczynku.

Nowe miejsca pracy poza sektorem rolnictwa generują rozwój budownictwa mieszkaniowego w zabudowie jednorodzinnej na bardzo atrakcyjnych, południowych zboczach, spadających w kierunku projektowanych zbiorników wodnych i urządzonych terenów zieleni. Atrakcyjne warunki mieszkaniowe i nowe intratne miejsca pracy poza rolnictwem, powinny wpłynąć na konieczną zmianę struktury wieku ze względu na możliwości pozostania młodzieży na terenie gminy.

Projekt zakłada, że wiodącą funkcją w gminie będzie rolnictwo obok przemysłu wydobywczego i szeroko pojętych usług *oraz wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii*.

Ustalenia projektu studium zakładają widoczną aktywizację gospodarczą w oparciu o realne możliwości rozwoju, które tkwią w przestrzeni przyrodniczej, kulturowej oraz w sferze społecznej gminy Wądroże Wielkie.

¹⁷ Por.: Romuald Pustelnik, Warsztaty projektowo-badawcze. Raport Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej 2004 r.